

COOK ISLANDS CHRISTIAN CHURCH

CICC MANUAL

Te Au Akanoonooanga a te CICC

Akaouia, Tiunu 2020

Akatomoanga

Kia orana e te iti tangata tapu no te Atua, ko kotou tei rauka te tikaanga kia tatau ma te kite i te au akanoonooanga a te Akonoanga Keretitianano o te Kuki Airani (Cook Islands Christian Church) tei akapapaia ki roto i teia buka.

I te mataiti 2001 i tataia'i te tataanga mua o te au akanoonooanga a te CICC, takake mei tana ture tumu mua tei akatinamouia i te mataiti 1968/69. I te mataiti 2010 kua akaou iatu te reira tataanga mua. Ko te rua ireira teia o te akaouanga o te au akanoonooanga a te CICC. Ka riro teia i te tauturu i te au Ekalesia e totoa nei ki runga i te enua Nutireni e Autireria i teia tuatau e kare ekoko i te au tuatau ki mua. Te vai katoa ra oki tona puapinga ei kaveinga no te uki ou o teia tuatau e to apopo i te au ngai katoatoa, pera te au Ekalesia kua tinamou takere i te Kuki Airani nei.

Ko te manako maata ki konei koia oki kia aiteite te au akanoonooanga i roto i te au Ekalesia katoatoa tei inangaro kia riro te CICC ei metua, ei tamarumarua no ratou. No reira kotou i roto i te taokotaianga kopu tangata o te CICC i te au ngai katoatoa, e mea puapinga, manea e te tau kia taokotai tatou ma te aiteite ta tatou au akonoanga me aere tatou ki mua i te Atua. Ka rauka teia me timata te katoatoa kia aru i te au akanoonooanga i roto i teia tataanga. Kare ra e ko teia au akanoonooanga te mea puapinga rava atu, marira ko to tatou vaerua, inangaro e te manako kia akatinamouia ki roto i to tatou Atua, ia tatou ka aru i teia au akanoonooanga. E akarava mai kotou i toku nei rekareka i na Paulo ei, na roto i te tavaitai'anga i to kotou ngakau ma te inangaro okotai i te akatupuanga i tona anoano i te ao nei.

Mei tetai uatu taokotaianga e, e ture akateretere tana, ko te reira katoa te vaerua i konei. Ko ta te CICC teia i akanoo ei tauturu iaia i te raveanga i te au tuanga tei akanooia na te au Ekalesia katoatoa i raro ake i tana tamaruanga e te akatereanga.

Te rekareka nei au i te oronga i te akameitakianga kia ratou katoatoa tei angaanga ki runga i teia buka. Akameitakianga ki te au mema i roto i tetai au Ekalesia ko kotou katoa tei tuku mai i te au manako tei riro i te akamatutu atu i teia tataanga. Kia riro teia ei kaveinga tau no te iti tangata o te Atua tei iki i te tavini iaia i raro ake i te tamaruanga a ta tatou akonoanga metua te CICC.

Kia orana e kia manuia.

Rev. Tuaine Ngametua
CICC President

Manual Background

Draft: 2001, Cook Islands Maori (10 pages, not printed)

First edition: 2010, Cook Islands Maori (69 pages, printed & distributed)
2011, English translation (67 pages, not printed, e-copies distributed)

Second/revised edition: June 2020, Cook Islands Maori (76 pages, not printed, e-copies distributed)

Publisher: The CICC Head Office
P.O. Box 93
Rarotonga
Phones: 26546, 26547
Email: gensec@cicchq.com

Vavaianga

Kapi

Akatomoanga	3
1 TURE TUMU	8
2 TANGO O TE EKALEZIA	8
3 IRINAKIANGA	8
4 ORAMA	8
5 TURANGA AKAAERE I TE EKALEZIA METUA	8
5.1 UIPAANGA MAATA	9
5.2 KUMITI AKAAERE	9
5.3 KUMITI OROMETUA	10
5.4 KUMITI AKATIKA	10
5.5 KUMITI PARANI E TE MONI	10
5.6 OROMETUA NGATEITEI	10
5.7 TEKERETERE MAATA	10
5.8 MOU MONI	11
5.9 MEMA EKALEZIA	11
6 TURANGA AKAAERE I TE EKALEZIA OIRE/ENUA	11
6.1 OROMETUA	11
6.2 OROMETUA VAINI	13
6.3 OROMETUA AKANGAROI	14
6.4 TAUTURU OROMETUA	14
6.5 DIAKONO MUTUKORE	16
6.6 DIAKONO	17
6.7 TAUTURU DIAKONO	19
6.8 MATA KI TE KONITARA EKALEZIA	21
6.9 MATA O TE EKALEZIA (MEMA EKALEZIA)	21
6.10 MATA KI TE UIPAANGA MAATA	22
6.11 AKARAKARA KI TE UIPAANGA MAATA	23
6.12 EKALEZIA	23
6.13 APIIANGA	25
6.14 TEKERETERE	25
6.15 TAUTURU TEKERETERE	27
6.16 TEKERETERE UIPAANGA DIAKONO	27
6.17 TEKERETERE VAINETINI	28
6.18 MOU MONI	29
6.19 TAUTURU MOU MONI	30
6.20 PUAPII MAATA, APII SABATI	31
6.21 PUAPII SABATI	32
6.22 ARATAKI O TE AU PUTUPUTUANGA	32
6.23 UIPAANGA EKALEZIA	33
7 AU AKANOOONOANGA	34
7.1 AKAMARAMAANGA	34
7.2 MATEANGA E TE TUAKAOUANGA O TE ATU	34
7.3 KIRITIMITI E TE MATAITI	35

7.4	PURE EPETOMA	35
7.5	PENETEKOSE	35
7.6	RA TAEANGA EVANGELIA	35
7.7	PURE OROA	36
7.8	PURE TAAKAKA NO TE TUATAU URIIA	36
7.9	PURE MATE	37
7.10	PURE AKATAINUANGA TAOANGA	38
7.11	PURE AKATAPUANGA TAOANGA	38
7.12	PURE AKATAPUANGA I TE AU MEA O TE ORAANGA NEI	38
7.13	EEUANGA TOKA	38
7.14	AKAIPOIPOANGA	39
7.15	PAKOTI ROURU	40
7.16	PURE METUA VAINA E TE PATU TUATUA	40
7.17	PURE VAEAU/ANZAC DAY	40
7.18	PURE ARE AURI	40
7.19	PURE ARE MAKI	41
7.20	BAPETIZOANGA TAMARIKI E TE ARONGA MAMAATA	41
7.21	TERETERE APII SABATI	41
7.22	TERETERE MAPU	41
7.23	PURE EKALEZIA	42
7.24	PURE AKAPUMAANA	42
7.25	PURE NGUTUARE	42
7.26	PURE REKAPI/ETENE	42
7.27	TURANGA O TE OROMETUA I ROTO I TE EKALEZIA	43
7.28	TETAU ATU AU AKONOANGA	44
7.29	IMENE O TE CICC	44
7.30	REVA O TE CICC	44
7.31	LOGO O TE CICC	45
7.32	RA O TE CICC	45
8	AU TURE AKATERETERE	45
8.1	AKAMARAMAANGA	45
8.2	AKATUPU EKALEZIA OU	45
8.3	TAUIANGA OROMETUA	47
8.4	NO TE OROMETUA ME APA I TE TURE	48
8.5	AKONOANGA I TE MONI A TE CICC I TAKAMOA.....	49
8.6	AKANOONOOANGA NO TE MONI AKANGAROI A TE CICC	49
8.7	TARAUANGA MONI KI TE PUTE MAATA A TE CICC	50
8.8	KA AERE TE AU MONI AKAPUTU KIEA	51
8.9	APIIANGA KI TAKAMOA: TURANGA TEI ANOANOIA	51
8.10	TETAU AU TUKUANGA TIKA PUAPINGA A TE UIPAANGA MAATA	52
8.11	TETAU AU AKANOONOOANGA NO TE OROMETUA	53
8.12	KAVE KARERE I ROTO I TE CICC	54
8.13	OROTE O TE AU OROMETUA E TE ARONGA ANGAANGA A TE AKONOANGA I TAKAMOA	55
8.14	KUMITI AKAAERE	59
8.15	TAKAMOA	60
8.16	KOREROMOTU I ROTOPU I TE CICC E RATOU KA AERE ATU KI TE TERENIANGA	61
8.17	RAKEI NO TE AU AKAKOROANGA TUKEKE I ROTO I TE EKALEZIA	63
8.18	AKATEREANGA UIPAANGA	64
8.19	TUATUA NO TE AKARERE (Gambling)	65
8.20	ORONGAANGA ANGAANGA KIA RATOU MEI VAO MAI I TE CICC	65
8.21	TURANGA RAVE ANGAANGA O TE VAINA I ROTO I TE EKALEZIA	66
8.22	TURANGA TANE/VAINA KARE I AKAIPOIPO I ROTO I TE EKALEZIA	66

8.23 AKANGATEITEIANGA I TE ARONGA MOU TAOANGA	67
8.24 AKAATEAANGA I TE AU MEA TEI AKATAPUIA	67
8.25 AKATAPUANGA I TE ARONGA MOU TAOANGA ENUA	68
8.26 TANU MATE KI TE MOANA	71
8.27 TAREUANGA I TE KOPAPA MATE	71
8.28 KARERE TUKUIA MAI E TE TURE	71
9 TUATUA NO TE KONITARA EKALEZIA	72
9.1 KUMITI AKAAERE	72
9.2 KONITARA ENUA	72
9.3 KONITARA TUANGA ENUA	73
9.4 KONITARA OIRE	73
9.5 TE AU NGAI KARE E KONITARA	73
10 POPANI	74
REFERENCES	74
CICC Executive Council 2020	75
Responsibilities for this Manual	76

The Mission Ship "John Williams," one of the sailing boats used by the London Missionary Society to spread the Gospel in the South Pacific including the Cook Islands (from Polynesian Missions in Melanesia, USP, 1982).

1 TURE TUMU

Kua akatupuia te akonoanga Ekalesia Keretitano o te Kuki Airani (Ekalesia) – Cook Islands Christian Church (CICC) – i raro ake i tetai Ture Tumu tei angaia e te Paramani o te Kuki Airani i te mataiti 1968 i raro i te ingoa “Te Ture Tumu Akamanaanga i te Ekalesia Keretitano o te Kuki Airani” (Ture Tumu). Kua riro te Ture Tumu ei akatinamou i ta tatou akonoanga mei te mataiti 1968/69 mai. Kua akaouia teia Ture Tumu i te mataiti 2003 e pera te 2015.

Ko te London Missionary Society Corporation (LMS) te metua o te akonoanga Ekalesia CICC i mua na. I raro i te Ture Tumu kua orongaia te mana no te au apinga katoatoa a te LMS i roto i te Kuki Airani, mei te enua, are pure, are Orometua, are apii Sabati e te vai atura, ki te Ekalesia CICC.

2 TANGO O TE EKALEZIA

I roto i te Ture Tumu kua akatakaia te au tango o te Ekalesia mei teia i raro nei:

- i. Ko Iesu Mesia te tango e te upoko maata o te Ekalesia.
- ii. Kua akatinamouia te irinakianga o te Ekalesia ki roto i te Bibilia Tapu.
- iii. Kua akapupuia ki roto i te Ture Tumu te au akakoroanga maata e te irinakianga o te Ekalesia koia te tutu aere i te Evangelia a Iesu Mesia e te akamori i te Atua.

3 IRINAKIANGA

Kua aaki tika mai te Bibilia i te au tumu o to tatou akarongo, e kua turuia e te au kite o te au uki tangata tei ariki i te oraanga Keretitano mei po mai. Te irinaki nei tatou e na te Atua i anga i teianeia ao ma te tangata katoa e ko tona akakoroanga mutukore, koia oki kia riro tatou te tangata nei ei tamariki nana. Kua aere mai aia ki teianeia ao na roto ia Iesu Mesia, i ora ana, e kua mate, e kua tu akaou ei akaora no tatou. Te angaanga nei aia na roto i te Vaerua Tapu i te apai anga mai i te tangata katoatoa ki roto i tona basileia. Te irinaki nei tatou e ko te akarongo te mataara e rauka'i i te tangata te ora mutukore, na roto i te tatarara, e i roto i to te Atua akakoreanga i ta tatou ara pera tona aroa ua ki to teianeia ao. Ko te akatauanga oki o teia oraanga ou i roto i te Mesia koia oki, ko te kauraro tamou tika'i ki te anoano o te Atua.

Te irinaki nei matou e te kapiki nei te Atua i tona iti tangata ki te ngai okotai no te akatupuanga i te Ekalesia ia ratou te ora nei, ei akamori iaia ma te tutu aere atu i tana Evangelia na roto i te tuatua e te angaanga e tae uatu ki te openga o te au mea ravarai. Ko te tuatau ia e tutara'i te Mesia ki rungao i te tangata tini ravarai.

4 ORAMA

Ko te Orama (Vision) o te Ekalesia te karanga nei:

“Ko te akamori e te tavini i te Atua na roto i te akakiteanga ia Iesu Mesia ki te au tangata ravarai. To worship and serve God, and to make Jesus known to all people.”

Kua angaia mai teia Orama e te Kumiti Orometua i te mataiti 2006 e kua arikiia e te Uipaanga Maata i te mataiti 2007.

5 TURANGA AKAERE I TE EKALEZIA METUA

I raro i te Ture Tumu kua akatuangaia te au tuanga no te akaere i te Ekalesia mei teia te tu i raro nei:

5.1 UIPAANGA MAATA

Tei roto i te Uipaanga Maata te mana maata rava atu no te akatupu i te Evangelia a Iesu e te tuku i te kaveinga tau e te au akakoroanga o te Ekalesia e te akaaere i te au angaanga a te Ekalesia. Teia te turanga o te Uipaanga Maata:

- Ka raveia te Uipaanga Maata i te au 2 mataiti ravarai me kore i te tuatau tei akanooia no te uipaanga.
- Ka mataia te au Ekalesia katoatoa tei arikiia ki raro i te marumaru o te Ture Tumu, ki roto i te putuputuanga a te Uipaanga Maata.
- Na te Uipaanga Maata e iki i te au taoanga tei anoanoia kia ikiia i raro ake i te Ture Tumu, mei teia te tu: Orometua Ngateiteite, Kumiti Akaaere, Kumiti o te Orometua, Kumiti Akatika, Kumiti o te Moni, Tekeretere Maata, e tetai uatu taoanga maata o te Ekalesia.
- Na te Uipaanga Maata e akatinamou i te au ture iti (by-laws) e pera katoa te au ture akateretere (policies) a te Ekalesia e te akaaere i te au angaanga katoatoa a te Ekalesia CICC.
- Na te Uipaanga Maata e akamana i tetai Ekalesia ou i raro ake i te akonoanga CICC i roto i te Kuki Airani, Nutireni, Autireria e tetai uatu basileia ka totoa te akonoanga.
- Na te Uipaanga Maata e kimi i te ravenga kia ora te Evangelia a Iesu i roto i te pa enua Kuki Airani, Nutireni e Autireria, na roto i te akoanga e te apii i te tuatua mei roto mai i te Bibilia e te akatutu i te Evangelia a Iesu Mesia.
- Kia arikiia te reo Maori Kuki Airani e te reo Papaa ei reo no te Evangelia a Iesu Mesia i roto i te CICC.

5.2 KUMITI AKAAERE

I te tuatau kare e Uipaanga Maata, na te Kumiti Akaaere e rave i te au angaanga katoatoa a te Uipaanga Maata i te akaaere i te au Ekalesia katoatoa i raro ake i te mana o te Uipaanga Maata. Ko teia i raro nei te turanga o te Kumiti Akaaere:

- Na te Uipaanga Maata e iki i te au mema o teia kumiti.
- Teia te au mema o teia kumiti:
 - ✓ Orometua Ngateitei (Tiemani)
 - ✓ Tekeretere Maata
 - ✓ Mou Moni
 - ✓ Mata no te Pa Enuu Tokerau
 - ✓ Mata o te Pa Enuu Tonga
 - ✓ Mata no te au Ekalesia CICC i Nutireni
 - ✓ Mata no te au Ekalesia CICC i Autireria
 - ✓ Mata no te Konitara Ekalesia Rarotonga
 - ✓ Puapii Maata o Takamoa
 - ✓ Mata o te Kumiti Orometua
 - ✓ Roia Akamarama

e tetai uatu mema tei ikiia e te Uipaanga Maata

- Na te kumiti e akaaere i te maataanga o te angaanga a te CICC, pera katoa i te rave i te au angaanga tei akaueia e te Uipaanga Maata kia raveia.
- E mana to te Kumiti Akaaere i te iki me kore akatupu i tetai kumiti takake ei rave i tetai uatu angaanga ta te Kumiti Akaaere i anoano.

5.3 KUMITI OROMETUA

E kumiti teia no te akarakara i te au tumu manako i roto i te angaanga Evangelia i te pae vaerua e te tuatua tapu. Na teia kumiti e akarakara e te uri i te tuatua tapu pera katoa i te akateateamamao i te apii ka tau no te Ekalesia. Na teia kumiti katoa e uriuri ma te tuku tika no runga i tetai au tumu manako me kore uri i te tuatua na te Atua. Ko te Orometua Ngateitei tona tiemani.

5.4 KUMITI AKATIKA

E kumiti teia no te akara ma te kimi i te au apa me kore tārevakē o te au Orometua katoatoa e te au akaaere o te CICC, koia oki te au mema i runga i te Kumiti Akaaere, e pera nga akaaere o te au porokaramu. Kare teia kumiti e kimi i te apa o te aronga mou taoanga i roto i te Ekalesia oire, tei roto ia i te rima o te reira Ekalesia, mei te taoanga Tauturu Orometua e tae uatu ki te au taoanga i raro. Ko te Roia Akamarama tona tiemani.

5.5 KUMITI AKARAKARA

E kumiti akara matatio teia i te au angaanga a te CICC ma te akapapu e kua aruia te au akakoroanga o te Ekalesia kia tau ki te ture tumu. E tikaanga tona i te tuku tamanakoanga ki te Uipaanga Maata me kore Kumiti Akaaere no tetai au ngai tei manako aia e kia raveia ei meitaki no te Ekalesia. Tei roto katoa i te rima o teia kumiti te akara i te pirianga o te Ekalesia ki te Kavamani, Aronga Mana e tetai uatu taokotaianga e ko ta ratou e rave ra ka piri mai tetai au tuanga ki te akakoroanga o te Ekalesia. Ko te toru o te tuanga puapinga ta teia kumiti ka rave koia oki te akanooanga i tetai au tumu tapura iriiri kapua na te Ekalesia. Na te Kumiti Akaaere e iki i te tiemani o teia kumiti.

5.6 OROMETUA NGATEITEI

Ko te Orometua Ngateitei te tangata maata e pera katoa te pare o te Ekalesia CICC. Na te Uipaanga Maata aia e iki i raro i te Ture Tumu. Ka akatinamou aia i tana akaaereanga i te Ekalesia i te pae vaerua e te pae kopapa. Koia te tiemani o te Uipaanga Maata e pera te Kumiti Akaaere, e ka tikaia aia kia tomo atu ki roto i tetai uatu kumiti me kore putuputuanga a te Ekalesia i raro ake i tona mana Orometua Ngateitei (ex officio).

5.7 TEKERETERE MAATA

Na te Tekeretere Maata e akapapu e kia raveia te au angaanga tei anoanoia kia raveia e te Uipaanga Maata e pera katoa te Kumiti Akaaere no runga i te akateretereanga meitaki o te CICC. Teia tetai o tana au angaanga:

- Kia akapapa meitaki aia i te au rekoti e te au meneti uipaanga a te Uipaanga Maata. Nana katoa e akapapu kia raveia te au akaueanga a te Uipaanga Maata e kia taangaangaia te au tukuanga tika a te Uipaanga Maata.
- Kia akapapa meitaki aia i te au rekoti e te au meneti uipaanga a te Kumiti Akaaere e pera katoa i te rave i te au akaueanga a te Kumiti Akaaere e te taangaanga i te au tukuanga tika a te Kumiti Akaaere.
- Na te Tekeretere Maata e tata i te au leta me kore rave i te au angaanga opati (administration) tei anoanoia no te akateretereanga meitaki o te opati.
- Nana e akapapu ma te akamaroiroi i te au kumiti o te Ekalesia CICC pera katoa te au mangamanga mei te Youth, Evangelism, Uniform Organisations, e te vai atura, kia angaanga meitaki ratou e kia taokotai ma te mako te angaanga a te au kumiti e te au mangamanga o te Ekalesia.
- Ko te Tekeretere Maata te tiemani o te kumiti o te au Programme Directors; nana e akapapu e te rave ra te au Directors i te au tuanga tei orongaia ki roto i to ratou rima.
- Ka angaanga aia ma te kauraro ki raro ake i te akaaereanga a te Uipaanga Maata, Kumiti Akaaere e te Orometua Ngateitei. E rima rave aia no te CICC.

- Koia te mataara no te kaveanga karere a te CICC ki te au taokotaianga i vao ake i te Ekalesia, e ka na roto mai iaia te au karere mei vao mai ki te CICC.
- Koia te mataara no te kaveanga karere a te Kumiti Akaaere ki te au Ekalesia tatakitai, e ka na roto mai iaia te au karere a te au Ekalesia tatakitai tei anoano i te tuku karere mai ki te Kumiti Akaaere.

5.8 MOU MONI

Na te Mou Moni e rave i te au angaanga tei anoanoia kia raveia e te Uipaanga Maata e pera te Kumiti Akaaere no runga i te moni a te CICC. Teia tetai o tana au angaanga:

- Kia akapapa meitaki aia i te moni tei akaputuia mai e te au Ekalesia katoatoa, e pera te tutaki atu anga i te au akapouanga moni katoatoa mei roto atu i te pute maata.
- Nana e akapapu e kia raveia te au tukuanga tika a te Uipaanga Maata no runga i te taangaanga anga i te moni a te CICC.
- Ka akapapu aia e kia otitaia te moni a te CICC i mua ake ka tukuia'i ki roto i te Uipaanga Maata.
- Ka tuku aia ki roto i te au Uipaanga Maata katoatoa, te akapapaanga moni (budget) a te CICC no nga mataiti e 2 ki mua.
- Mei te Tekeretere Maata, ka angaanga te Mou Moni ma te kauraro ki raro ake i te akaaereanga a te Uipaanga Maata e te Kumiti Akaaere. E rima rave aia no te CICC.

5.9 MEMA EKALEZIA

Ko te au Ekalesia tatakitai i roto i te au oire me kore pa enua i tai mai tei ariki kia kauraro ratou ki raro ake i te Ture Tumu e i raro ake i te akaaereanga a te Uipaanga Maata e te Kumiti Akaaere, koia te mema o te Ekalesia CICC. Ko te au tangata tei ariki ia Iesu ei Atu no ratou, ko ratou te au mema o te Ekalesia tatakitai.

6 TURANGA AKAERE I TE EKALEZIA OIRE/ENUA

6.1 OROMETUA

Tona pu: UIPAANGA MAATA
KUMITI AKAERE

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA

Tiaki Ekalesia:

Na te Kumiti Akaaere e tuku i te Orometua ki roto i te Ekalesia e na teia kumiti katoa e kiriti i te Orometua mei roto mai i te Ekalesia. E tikaanga to te Ekalesia kia akakite mai ki te Kumiti Akaaere me kare aia i mareka i tona Orometua e kua anoano aia kia tauuia no te mea kare raua e angaanga kapiti ana. Kare ra o te Ekalesia tikaanga kia akaatea i te Orometua ma te kore e tika mei te Kumiti Akaaere. E tikaanga to te Ekalesia i te tuku mai i tona manako ki te Kumiti Akaaere no te Orometua tei tamanakoia nona, i te tuatau e akanooia ra te porokaramu o te tauiaanga, auraka i muri ake.

Turanga tei anoanoia:

Ei Orometua akatainuia e te CICC, me kore e tetai uatu akonoanga e pirianga tona ki te CICC tei tau i ta te Kumiti Akaaere akaraanga, ko tei pāti i tana apii tua toru i roto i tetai uatu apii Evangelia e ingoa/turanga meitaki tona.

Tana angaanga:

- (a) Rave i te au angaanga tei akatakaia na te Orometua tei apii iatu kiaia i tona taime e tereniia ra i Takamoa me kore tetai atu apii Evangelia mei tei akatakaia i runga nei;

- (b) Angaanga kapiti ki te Tekeretere o te Ekalesia no te taangaanga atu anga i te au tukuanga tika a te Uipaanga Maata e pera ta te Konitara Ekalesia no te akamatutuanga i te oraanga vaerua o te Ekalesia;
- (c) Me anoanoia, angaanga kapiti ki te arataki o te au putuputuanga i roto i te Ekalesia ma te atoro atu i ta ratou au uipaanga penei e au ngai tetai te ka rauka iaia i te tauturu atu. E metua oki te Orometua no te au mangamanga i roto i te Ekalesia, e ka tikaia aia kia utuutu atu i te reira au putuputuanga;
- (d) Mata i te Ekalesia, e pera te au mata ikiia o te Ekalesia, ki roto i te Uipaanga Maata e pera te au uipaanga a te Konitara Ekalesia;
- (e) Akanoo ma te akono i te akapapaanga tuatua o te au mema i roto i te Ekalesia, mei te Mema Ekalesia, Diakono, Tauturu Diakono, e te vai atura.
- (f) Ka akapapu aia e kia rekoti pouroaia te au angaanga tei tupu ki roto i te Ekalesia Oire i tona tuatau i roto i reira, mei teia te tu:
- i. Ka akapapu aia kia vai meitaki ua rai te au rekoti uipaanga meneti o te au putupuanga katoatoa mei te Uipaanga Diakono, Ekalesia, Apii Sabati, e te vai atura.
 - ii. Ka rekoti aia i teia au angaanga maata mei te bapetizo, akaipoipo, mate, ra anauanga e tetai uatu angaanga maata tei tupu ki roto i te Ekalesia oire.
 - iii. Ka rekoti aia i teia au angaanga mei te nuku, te au angaanga tarekareka mamaata e tupu ana ki roto i te Ekalesia, te au tere tei noo ki roto i te Ekalesia, e te vai atura.
 - iv. Ka akapapu aia e kia vai meitaki ua rai teia au rekoti e tae ua atu ki te tuatau e akaruke mai ei aia i te Ekalesia.
- (g) Tiemani no te au uipaanga a te Ekalesia e te Diakono. E tikaanga to te Orometua i te akaari manako ki roto i te uipaanga, inara ko te au tukuanga tika ka na runga i te maataanga (majority decision) e kare e rauka i te Orometua ua i te tieni.
- (h) Atoro i te au mema i roto i to ratou au ngutuare i te au mataiti ravarai – te aronga maki, te matiroeroe e te vai atura, no te tauturu e te akamaroiro ia ratou. Ka tutaka katoa aia i te are maki e te are auri. Iaia e ou maira ki roto i te Ekalesia, ka anoanoia te tauturu a te aronga mou taoanga i roto i te Ekalesia no te akakite atu kiaia i te ngutuare o te au mema;
- (i) Kia tau ki te akateretereanga meitaki o te Ekalesia, e mea meitaki kia akatinamou te Orometua i tana angaanga ki runga i te tua o te oraanga vaerua (spiritual side), ma te vaoo marie i te akatereanga (administration) kia ratou tei ikiia no teia tuanga, mari ua i te au ngai kare e matutu ana te raveraveanga o te akatereanga;
- (j) Kimi ravenga i te akaau i te au manamanata ngutuare kia noo au te iti tangata o te Atua;
- (k) I roto i te au atianganga e kare te aronga akatere o te Ekalesia i roto i te Ekalesia (mei te Tekeretere, Tauturu Tekeretere, Mou Moni, Tauturu Mou Moni, Tekeretere o te Uipaanga Diakono, Mema Ekalesia, Mata ki te Uipaanga Maata, e te vai atura), e mea meitaki kia mou mai te Orometua i ta ratou au tuanga (mei te au atinga tei orongaia mai), ka akaoki atu ei kia ratou me oki mai ki roto i te Ekalesia;
- (l) Me tae ki te tuatau tauiaanga Orometua, ka tamaia me kore takore iatu te au akanoonooanga ta te Orometua i akatupu ki roto i te Ekalesia tei kore i riro ei maruanga ki te Ekalesia;
- (m) Ko te Orometua, e arataki aia no te Ekalesia, e puapui no te pae vaerua. Ka anoanoia aia kia akapou maata i tona tuatau ki te tua o te oraanga vaerua i roto i te Ekalesia;
- (n) Ka akapapu ua rai te Orometua kia tere meitaki te au angaanga katoatoa a te Ekalesia, mei te uipaanga diakono, putuputuanga Vainetini, Apii Sabati, Boys Brigade e te vai atura;
- (o) Rave i tetai uatu angaanga tei anoano te Uipaanga Maata, Kumiti Akaaere, Ekalesia, e te Konitara Ekalesia iaia kia rave no te tupuanga meitaki o te Ekalesia tana e tiaki ra.

Tetai atu au turanga:

- Na te Uipaanga Maata aia e iki.
- Ka noo aia ki roto i te Kainga Oromeuta.
- Na te Ekalesia e akono i te Kainga Orometua ma te oronga i te au apinga ngutuare, e te utuutu i te Orometua e tona ngutuare tangata.
- Ka tiaki meitaki aia i te Ekalesia ma te akono i te kainga e pera te au apinga a te Ekalesia.
- Ka riro katoa aia ei metua no te angaanga tarekareka e ka aru aia i te au pupu tarekareka oire me tere atu ki tetai oire ke, me kua anoano te reira putuputuanga kia aru aia ia ratou.

- I roto i te turanga o te vaerua (spiritual or theological matters), ko te Orometua te pu, te arataki e pera te akaaere i roto i te Ekalesia. I te tua ra o te akateretereanga (administration), ko te Ekalesia te pu e ka aru te Orometua i te au akateretereanga tau a te Ekalesia. Ka oronga aia i tona manako me kare aia i manako e kua tau tetai au tu akateretereanga a te Ekalesia. Ko te tika openga ra, tei te Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Matutu te turanga irinakianga Atua o te au mema.
- ✓ Turanga meitaki to te au akapapaanga tuatua o te au mema.
- ✓ Meitaki te turanga e te tupuanga o te Ekalesia ma te kore e au manamanata mamaata.
- ✓ Maru te au mema i te angaanga tutaka ngutuare a te Orometua ko te ka riro i te akamatutu uatu rai i to ratou oraanga vaerua.

6.2 OROMETUA VAINÉ

Tona turuturu: OROMETUA
VAINETINI

Turanga tei anoanoia:

Te turanga o te tokorua o te Orometua mei tei apiia kiaia ia raua ko te Orometua i roto i te aua apii Takamoa. Me kare aia i aere ana ki Takamoa – penei kua noo atu aia ki te Orometua i muri ake i to te Orometua tokorua takake atu anga – e mea puapinga kia matutu meitaki aia i te tuanga angaanga a te Orometua Vaine. Ka riro tona tokorua, me kore te au Orometua Vaine vaitata atu kiaia me kore te tokorua o te Tauturu Orometua me kore te tokorua o te Orometua Ngateitei i te tauturu atu iaia no te reira turanga.

Tana angaanga:

- Rave i te au pureanga e pera tetai atu au angaanga tei akatakaia na te Orometua Vaine tei apii iatu kiaia i tona taima e tereniia ra i Takamoa me kore tetai atu apii Evangelia;
- Angaanga kapiti ki te Tekeretere o te Vainetini i roto i te Ekalesia no te taangaanga atu anga i te au tukuanga tika a te uipaanga taokotai a te Vainetini e pera ta te Konitara Ekalesia no te akamatutuanga i te oraanga vaerua o te Ekalesia;
- Me anoanoia, angaanga kapiti ki te arataki o nga putuputuanga tamariki tamaine i roto i te Ekalesia (Girl Guides, Girls' Brigade) ma te atoro atu i ta ratou au uipaanga penei e au ngai te ka rauka iaia i te tauturu atu;
- Mata i te Ekalesia, e pera te au mata ikiia o te Ekalesia, ki roto i te uipaanga taokotai a te Vainetini e pera te au uipaanga a te Konitara Vainetini;
- Tiemani no te au uipaanga a te vainetini i roto i te Ekalesia. E tikaanga to te Orometua Vaine i te akaari manako ki roto i te uipaanga, inara ko te au tukuanga tika ka na runga i te maataanga (majority decision) e kare e rauka i te Mama Orometua ua i te tieni;
- Me e au angaanga/manakonakoanga to te Orometua Vaine tei anoano aia kia akatupuia ki roto i te putuputuanga vainetini me kore Ekalesia, ka na mua aia i te uriuri i te reira ki te Tekeretere o te Vainetini me kore akaari ki roto i te uipaanga a te vainetini. Kare aia e rave ua i tona anoano ma te kore e tiki i te tika a te katoatoa me kore maataanga o te au mama i roto i te putuputuanga vainetini;
- Na roto i te tauturu a te Tekeretere o te Vainetini i roto i te Ekalesia, atoro i te au mama makimaki, takaua e te ruaine i roto i te Ekalesia, i to ratou au ngutuare me kore are maki;
- Kia tau ki te akateretereanga meitaki o te putuputuanga vainetini, e mea meitaki kia akatinamou te Orometua Vaine i tana angaanga ki runga i te tua o te oraanga vaerua (spiritual side), ma te vaoo marie i te akatereanga (administration) kia ratou tei ikiia i roto i te putuputuanga no teia tuanga;
- Rave i tetai uatu angaanga tei anoanoia e te uipaanga taokotai a te Vainetini, Kumiti Rotopu o te Vainetini, Konitara Vainetini, e pera te putuputuanga vainetini i roto i te Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Meitaki e te maru te tereanga o te au angaanga a te putuputuanga vainetini i roto i te Ekalesia.
- ✓ Maru e te mataora te au mama makimaki, takaua e te ruaine ia ratou i atoro iatu i te ngutuare me kore are maki.
- ✓ Maru e te mataora te au arataki e te tamariki tamaine i roto i nga putuputuanga Girl Guides e te Girls' Brigade ia ratou i atoro iatu.

6.3 OROMETUA AKANGAROI

Me akangaroi te au Orometua mei runga i te angaanga tiaki Ekalesia, ka oki ratou ki to ratou au ngutuare noo ei, me kore ki tetai uatu ngai tei iki ratou kia noo tinamou. Teia i raro nei to ratou turanga i roto i te Ekalesia ta ratou ka tomo me kore noo:

- (a) Ko to ratou oraanga kopapa ka utuutuia te reira e te moni akangaroi a te CICC, takake mei te au moni tauturu mei tetai au ngai ke mai, mei ta te kavamani. E no teia tumuanga, kare ireira te Ekalesia tana ka noo e anoanoia kia utuutu atu iaia, na te Ekalesia ra te ikianga.
- (b) E tikaanga tinamou to ratou kia tomo ki roto i te au Uipaanga Maata a te CICC, kare ra o ratou tikaanga tuatua e te vouti.
- (c) Kare a ratou tuanga angaanga tinamou i roto i te Ekalesia; tei runga i te Orometua me kore Tauturu Orometua (me te vai ra) o te reira Ekalesia i te oronga atu i tetai au tuanga angaanga nana, tei runga ra i te turanga o tona kopapa me te maroiroi ra.
- (d) I te au atianganga e kua atea atu te Orometua, na te Tauturu Orometua (me te vai ra) e apai i te au tuanga a te Orometua. Me kare e Tauturu Orometua, ka akara te Ekalesia me te maroiroi ra te Orometua Akangaroi, penei nana e tiaki i te Ekalesia i te reira tuatau va. Me kare, ka akara te Ekalesia penei na tetai metua Elder me kore Orometua o tetai Ekalesia i te pae mai e apai i te reira tuanga, te au tuanga tika'i a te Orometua.
- (e) E tikaanga to ratou i te noo akarongorongo i te au uipaanga a te Ekalesia, kare ra a ratou tuatua me kore vouti.
- (f) Me kua anoanoia e te au mema o te Ekalesia, ka rauka ia ratou i te taangaanga atu i te marama e te kite o te au Orometua Akangaroi mei to ratou tuatau roa i te tavinianga i te Atua, ei tauturu i ta ratou uorai au tuanga e rave ra i roto i te Ekalesia. Auraka ra te reira tikianga tauturu kia riro ei akavaavaa i te ka rauka mai mei te Orometua o te Ekalesia.

Tokorua o te Orometua Akangaroi

Tei roto i te tokorua o te Orometua Akangaroi tetai au tuanga puapinga tei rauka iaia mei roto mai i tona tuatau roa i te tavinianga ki roto i te au Ekalesia, te ka riro i te tauturu i tetai au tuanga i roto i te Ekalesia tei noo akangaroi raua ko tona tokorua, i roto tika'i i te putuputuanga vainetini. E tikaanga tona i te oronga atu i te reira au tuanga kia ratou tei anono mai, ma te kore katoa e ngaropoina iaia te tokorua o te Orometua e pera te Tekeretere o te vainetini e noo ra ki roto i te Ekalesia ko raua te apai ra i te tuanga akaaere o te vainetini. No reira kare te tokorua o te Orometua Akangaroi e apai i te tuanga akaaere i te vainetini, ka oronga ra aia i tana ka rauka i te tauturu me anoanoia.

6.4 TAUTURU OROMETUA

Tona turuturu: UIPAANGA EKALESIA
OROMETUA

Ikianga ki runga i te taoanga:

Tei runga i te Ekalesia me kua anoano aia i tetai Tauturu Orometua nona me kare. Me kua anoanoia, ko te numero o te reira Ekalesia e rauka'i iaia i te iki i tetai Tauturu Orometua nona koia oki auraka i raro ake i te 100 mema (aronga mamaata e te tamariki), e auraka i raro ake i te 6 Diakono.

Na te Ekalesia e tamanako i te tangata ka mou i teia taoanga. Me kua maata atu i te 1 ingoa tei tamanakoia mai e te Ekalesia no teia taoanga, ka iki te Ekalesia na roto i te vouti akaari rima (show

of hands) me kore tata pepa (secret ballot). Me rauka te akapapuanga okotai ingoa, ka tuku te Tekeretere o te Ekalesia i te ingoa ki te Tekeretere Maata, no te tuku atuanga ki roto i te Kumiti Akaaere. Na te Kumiti Akaaere e akatinamou i te tangata tei tamanakoia no te taoanga. Me arikiia e te Kumiti Akaaere, ka akaoki te Tekeretere Maata i te manako ki te Ekalesia na roto i te Tekeretere o te reira Ekalesia.

Na te Orometua Ngateitei me kore tetai atu Orometua tana ka iki, e akatainu i te Tauturu Orometua. E akairo (certificate) te ka orongaia ki te Tauturu Orometua i te ra e akatainuia'i aia, na te Orometua Ngateitei raua ko te Tekeretere Maata e taina i te akairo.

Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Tauturu Orometua e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Me topa te Tauturu Orometua i tona taoanga na roto i te ikianga me kore akaapaanga, ka oki mai aia ki runga i te taoanga mema Ekalesia.

E mea meitaki kia akakotingaia te tuatau o te Tauturu Orometua kia akangaroi aia me kare e rauka akaou iaia i te apai i tana tuanga angaanga no te tumuanga makimaki, tare mataiti, apikepikē kopapa, e te vai atura. Kare oki e puapinga me mou uatu rai tetai tangata i teia taoanga e oti akera kare e rauka te au tuanga i te apai. Tei runga ra i te reira Ekalesia i te paunu marie i te tuatau tei tau no te mou taoanga kia akangaroiia no te au tumuanga tei taikuia i runga nei.

Turanga tei anoanoia:

Ka tau tetai uatu metua tane tinamou o te Ekalesia kia akairiia ki runga i teia taoanga mei te Elder, Diakono, me kore tetai metua tane maroiroi i roto i te Ekalesia. Ko te ka mou i teia taoanga, ei tangata tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire, tukatau ki runga i te Bibilia, e ko tei arikiia me kore akangateiteiia e tona au taeake no te tu meitaki e te mako o tona oraanga ngutuare e pera i roto i te au apainga/akakoroanga o te Ekalesia. Ko tetai uatu Orometua akatainuia me kore Orometua akangaroi, ka tau katoa ratou kia ikiia ki runga i te taoanga Tauturu Orometua me ko te reira te anoano o te Ekalesia. I te mea e kare te CICC i ariki ake i te vaine kia riro mai ei Orometua, kare ireira te vaine e mou i teia taoanga Tauturu Orometua.

Tana angaanga:

- (a) Ko te angaanga maata a te Tauturu Orometua koia oki ko te tauturuanga i te Orometua i te au tuanga tei akatakaia nana (mari ua te akaipoipo, kare aia e tikaia kia rave i teia), e kia kauono i te Orometua me atea atu aia ki vao ake i te Ekalesia no tetai au akakoroanga, me kore kua makiia me kore e manamanata tona;
- (b) Orongaanga i tetai akaraanga meitaki ki roto i te Ekalesia e pera te akamaroiroianga i te au mema Ekalesia i roto i to ratou oroanga akarongo;
- (c) Angaanga kapiti ki te Tekeretere o te Ekalesia no te akamarama ki te Orometua tomo ou mai, no runga i te au akanoonooanga e te akateretereanga o te Ekalesia tei anoanoia aia kia aru kia maru e te meitaki tona nooanga ki roto i te Ekalesia;
- (d) I te tuatau kare e Orometua o te Ekalesia e kua riro na te Tauturu Orometua e tiaki tinamou i te Ekalesia, e mea tau kia orongaia te au tauturu e orongaia ra ki te Orometua, mei te kai pupu e tetai au tauturu ke, ki te Tauturu Orometua;
- (e) Me anoanoia, tauturu i te au Diakono e te arataki o te au putuputuanga no runga i ta ratou au tuanga i roto i te Ekalesia;
- (f) Ka apii aia iaia uorai no runga i te au angaanga katoatoa a te Evangelia, te tuatua tapu, te ako, te apii e te akono i te Ekalesia mei te tiaki mamoe meitaki;
- (g) Kare te Tauturu Orometua me kore Ekalesia e tuku i te tuanga a te Orometua na te Tauturu Orometua, mei te pure popongi Varaire, pure avatea Sabati, pure mate, pure akaipoipo, pure akatapuanga, e te vai atura. Ko teia au tuanga tei akatinamouia e na te Orometua, na te Orometua rai e iki me ka oronga aia ki te Tauturu Orometua me kare.
- (h) E mea puapinga kia kite te Tauturu Orometua i te akakotingaanga o tana tuanga, e te tuanga a tetai atu aronga mou taoanga i roto i te Ekalesia. Me marama meitaki teia kiaia, kare ireira e taii e tupu mai i roto i te akateretereanga maru o te Ekalesia. Te au ngai puapinga kia kite aia

koia oki te au tuanga a te Orometua, Tekeretere e te Mou Moni. I tetai au atianga oki, e tomo atu na te Tauturu Orometua ki roto i teia au tuanga e oti akera kare e nana te reira au angaanga, tupu atu ei te manamanata e te taii kia ratou e mou ra i te reira au taoanga.

- (i) Rave i te au angaanga ta te Orometua me kore Ekalesia i anoano iaia kia rave.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Mama te apainga ki runga i te Orometua.
- ✓ Marama te Orometua i te au akanoonoo'anga e te akateretereanga i roto i te Ekalesia, iti atu ei ireira te au taii e te manamanata te ka tupu naringa kare i akamaramaia teia au mea kiaia i mua na.
- ✓ Tere maru ua te Ekalesia i te au atianga e kare te Orometua i rotopu i te Ekalesia (rokoia e te maki, tei te enua mamao, e te vai atura).
- ✓ Na roto i te kite e te marama o te Tauturu Orometua tana ka oronga ki te au Diakono e te arataki o te au putuputuanga, riro atura ei akamatutu ia ratou i roto i to ratou oraanga kopapa e to te Evangelia ia ratou e tiaki ra i te au taoanga tei orongaia kia ratou.

Tona turanga e pera to tona tokorua me akangaroi

Me akangaroi mai te Tauturu Orometua mei runga i te taoanga, vaiata atu tona turanga ki to te Orometua Akangaroi, koia oki kare e angaanga tinamou e orongaia nana no te turanga apikepike o te kopapa. Kare katoa oki ana e pera a tona tokorua tuanga i roto i te akatereanga o te Ekalesia ta raua e noo akangaroi ra, te vai ra oki ratou tei akatakaia no te reira au apainga. Ka oronga ra raua i te ka rauka me kore me anoanoia mai, no te tatuturu atu anga i te au tuanga i roto i te Ekalesia.

6.5 DIAKONO MUTUKORE

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

Tuatua katoaia na e Diakono Akangaroi me kore **Elder**; na te Ekalesia me kore tapere e noo ra aia ki roto, e tamanako mai i teia taoanga kia orongaia kia ratou tei tau. Ko te au taeake ka mou i teia taoanga, ka mou ratou i te reira e tae uatu ki to ratou openga. Inara me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Elder e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Ka tamanakoia tetai uatu ki runga i teia taoanga, na te Ekalesia ra e akatinamou. Kare oki teia taoanga e ikiia na roto i te vouti. Na te Orometua e akatainu i te Elder, me kore nana e tetai o tona au taeake Orometua me kua anoano katoa aia i te apai mai ia ratou. Ka rauka tetai akairo (certificate) i te oronga ki te taeake ka akatapuia, kia akakite vivikiia mai ra ki te Orometua Ngateitei me kore Tekeretere Maata; na raua oki e taina i te akairo ka tuku iatu ei ki te Ekalesia.

Turanga tei anoanoia:

Diakono kua pou te 25 mataiti ki runga i te taoanga, me kore tetai uatu metua maroiroi i roto i te Ekalesia kua roa i te raveanga i te au angaanga a te Ekalesia e kua tau i ta te Ekalesia akaraanga kia akairiia ki runga i teia taoanga. Ko te ka mou i teia taoanga, ei tangata tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire, tukatau ki runga i te Bibilia, e ko tei arikiia me kore akangateiteia e tona au taeake no te tu meitaki e te mako o tona oraanga ngutuare e pera i roto i te au apainga/ akakoroanga o te Ekalesia. I roto i tetai au Ekalesia, aiteite ua te turanga o te Diakono Mutukore e te Diakono Akangaroi. I roto i tetai au Ekalesia kare teia nga taoanga e aiteite ana. No teia tumuanga, e ngari ake ireira kia aru te Ekalesia i tana i matau e i marama.

Tana angaanga:

- (a) Ko te taoanga Elder ka orongaia kiaia tei roa te tuatau i te tavini maroiroianga i te Atu i roto i te Ekalesia. E akangateiteianga teia iaia no te au mataiti e manganui iaia i riro ei

tavini e ei toa no Iesu Mesia. E taoanga katoa teia te ka tau kia orongaia kiaia tei tae tona tuatau maroiroi ki te openga, te apikepikē atura no te tare mataiti, e ngata iaia i te rave uatu rai i te angaanga mei te mea atura e te maroiroi ra rai te kopapa.

- (b) Ko te angaanga a te Elder koia oki e tauturu (adviser) i te au ngai ka rauka iaia. Kare ana ikianga i roto i te uipaanga a te au Diakono. Inara e tikaanga tona i te noo ma te akaari manako ki roto i te au uipaanga me kore angaanga a te Ekalesia.
- (c) Me kua anoanoia, e mea puapinga, tau e te manea me riro te Elder i te tauturu i te au Diakono ou ki runga i te taoanga, kia kite marama ratou i ta ratou au angaanga, e te akamatutuanga i to ratou karape no runga i te Bibilia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Matutu te turanga o te au mapu me kore Diakono ou na roto i te tauturu a te au Elders.
- ✓ Papa ua ki te vairanga te tarenī ta te au mema ka rauka i te taangaanga me anoano ratou.

6.6 DIAKONO

Tona turuturu: OROMETUA
UIPAANGA DIAKONO
UIPAANGA EKALEZIA
TAPERE

Ikianga ki runga i te taoanga:

Na te tapere e iki i te Diakono ki runga i tetai Ekalesia me kore Tauturu Diakono; na te Ekalesia te ikianga i roto i te au ngai e kare i akatakaia na runga i te tapere, mei a Nutireni e Autireria.

Na te Ekalesia e akatinamou (confirm) i te aronga tei tamanakoia ki runga i te taoanga Diakono ma te akara meitaki e ka rauka iaia i te apai i te angaanga Evangelia ma te tau tikai. Ko te akakotingaanga tuatau no teia taoanga koia oki e 3 mataiti. Ko te au ravenga akatanotano (discipline) e te roa o te tangata ki runga i te taoanga Diakono, e tuanga ia na te tapere i te akamataanga.

Ka apai te Orometua i tei tamanakoia ki runga i te taoanga, na roto i tetai au apai Bibilia ta te Orometua i manako e kua tau kia raveia no te akamatutuanga iaia i mua ake aia ka akatapuaia'i. Na te Orometua e akatainu i te Diakono ki mua i te Uipaanga Diakono me kore Ekalesia. Ka rauka tetai akairo (certificate) i te oronga kia ratou te ka akatapuaia, kia akakite vivikiia mai ra ki te Orometua Ngateitei me kore Tekeretere Maata; na raua oki e taina i te akairo ka tuku iatu ei ki te Ekalesia.

Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Diakono e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Turanga tei anoanoia:

I mua ake tetai tangata ka mou ei i te taoanga Diakono, e mea puapinga rava kia waitata atu tona turanga ki tei akatakaia i roto i te 1 Timothy 3:1-13. Topiri atu ki teia akatakaanga na Paulo, teia katoa i raro nei tetai au turanga tei anoanoia no te taoanga Diakono:

- Ei tangata tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire, e ko tei arikiia me kore akangateiteia e tona au taeake.
- Meitaki atu me kua mou ana i te taoanga Tauturu Diakono no tetai tuatau kare i raro ake i te 3 mataiti.
- Ei tangata meitaki e te mako tona oraanga ngutuare e pera i roto i te au apainga/ akakoroanga o te Ekalesia.
- Tukatau ki runga i te Bibilia ma te ngoie ua i te maani pure/akoanga na ratou te ka pati mai i tana tauturu.

Tana angaanga:**1. I roto i te Tapere**

- (a) Atoro i te au mema no te akakoroanga akamaroiroi/tauturu ia ratou i roto i te au angaanga a te tapere;
- (b) Akamaroiroi ma te arataki/turu i te au mema i roto i te au tuanga tei orongaia kia ratou (Ekalesia, Tauturu Diakono);
- (c) Rave pure akapumaana i roto i te au ngutuare tei rokoia e te tumatetenga, ma te tauturu atu ia ratou no te au angaanga tei porokaramuia no te tumatetenga;
- (d) Rave pure i roto i te au ngutuare tei rokoia e te maki;
- (e) Ripoti ki te Tapere no runga i te au tumu manako tei uriia e tei arikiia i roto i te Uipaanga Diakono;
- (f) Akanoo i te porokaramu a te Tapere, mei te angaianga i te au teretere (mapu, Apii Sabati, e te vai atura), tamaanga i te are pure e te are Apii Sabati.

2. I roto i te Ekalesia

- (a) Turu kia tere ki mua te au angaanga katoatoa a te Ekalesia mei te Apii Sabati, Boys' Brigade, Girl Guide, Vainetini, Girls' Brigade e te au Mapu;
- (b) Teateamamao e te rave i te au pure tei akatakaia na te Diakono kia tau ki te porokaramu pure a te Ekalesia, koia oki Oroa, Rekapi, Etene, e te vai atura;
- (c) Rave i te angaanga akoanga a tetai Ekalesia me topa. No reira e mea tau kia vai teateamamao ua rai te au Diakono i te au tuatau katoatoa no te rave i te au angaanga te ka topa me kore te tangata nana te reira tuanga e tae mai. Kare oki e irinaki ki te Orometua kia rave; te vai ra tana tuanga, te vai ra ta te Ekalesia;
- (d) Tauturu i te Orometua i te akateateamamaoanga i te pure a te au Ekalesia, ma te tapapa (stand-by) no ratou i te tuatau pure;
- (e) Apai i te Oroa kia ratou kare i tae mai ki te pure no te apikepikē maki e te tangata metua;
- (f) Akateateamamao i te kapu vai bapetizo tamariki me anoanoia;
- (g) Arataki i te manuiiri e te turoto ki to ratou ngai tei akatakaia i roto i te are pure;
- (h) Apai pure ki te are maki, are auri, ratio me anoanoia;
- (i) Akapapu e te meitaki ra te turanga o te au Ekalesia tatakitai i te pae ngutuare, te pae aere ki te pure, te pae rave angaanga e te au akaueanga a te Ekalesia;
- (j) Akapapu ma te kimi i te au ravenga kia rava te moni ei tutaki i te au angaanga a te Ekalesia mei te power, phone, akaou i te au ngai kinokino o te au ngutuare o te Ekalesia, te moni akaputu ki Takamoa, e te vai atura;
- (k) Angaanga kapiti ki te Mou Moni kia tano te akapapaanga moni a te Ekalesia i te au mataiti katoatoa.
- (l) Tiaki e te akono i te au ngutuare o te Ekalesia, ma te akono katoa i te au apinga katoatoa o roto i teia au ngutuare e pera tetai uatu apinga a te Ekalesia. Na te Tekeretere e te Mou Moni e ripoti mai i te au angaanga tei anoanoia kia raveia ma te tamanako mai i tetai porokaramu angaanga, e na te Uipaanga Diakono e akatinamou i te reira au porokaramu angaanga;
- (m) Tauturu i te akamakoanga i te au mea katoatoa i te tuatau o te akamorianga na roto i teia au mataara i raro nei:
 - Kia pou te katoatoa ki roto i te are pure i mua ake ka tae mai ei te Orometua.
 - Kare e tamariki kanga i roto e i vao i te are pure.
 - Kia mako te rakei o te tangata i mua ake ka tomo ei ki roto i te are pure.
 - Auraka te tangata kia tomo i te are pure i te Orometua e pure ra.
 - Kia akakaia te au mori, ngutupa kia ngaa i te au pureanga popongi, e kia tamateia/topiria me oti te akamorianga.
 - Akara me te angaanga ra te apinga akatangi (sound system/microphone) i mua ake i te akamorianga – me e au mea tetai mei teia te tu i roto i te are pure.
 - Pate oe me tae ki te tuatau tei akatakaia nona.
 - Piri ki roto i te urianga i te au manako te ka akaariia i roto i te Uipaanga Diakono e te Uipaanga Ekalesia.

- Tomo ki roto i te au porokaramu a te Ekalesia e pera ta te au putuputuanga no te akakoroanga tauturu.

3. **Tetai atu au turanga**

- Me akaruke te Diakono i te Ekalesia no tetai akakoroanga (maki, atoro taeake i te au ngai mamao, e te vai atura), ka oronga te Ekalesia nona e 6 marama; i muri ake i teia tuatau, ka akakite mai te Diakono ki te Ekalesia i tana parani. I muri ake i teia akakotingaanga tuatau e kare e karere mei te Diakono mai, e te kitea atura e kare aia e oki mai, ka mono/akaki iatu teia taoanga e te Ekalesia;
- Me akaapaia te Diakono ki tetai akaapaanga maata e kitea mai i muri ake e kua tika rai te reira akaapaanga, ka akangaroia mai te reira taeake mei runga i te taoanga e ka mono iatu aia me papa ua tona mono;
- Ka rauka tetai Diakono tei akaapaia/akanooia kia apai akaou i te taoanga Diakono me e ngai va tetai e kua tika ia e te Ekalesia, me kore kua tataraara tikai aia no tana i rave, ma te oronga mai i tetai akapapuanga e kare aia e rave akaou i te au mea tei raveia e ia i akanooia mai ei aia mei runga i te taoanga;
- I roto i te Ekalesia ka anoanoia kia ikia e 12 Diakono. E tikaanga ra to tetai uatu Ekalesia i te iki kia maata atu to ratou Diakono i te 12. I roto i tetai au Ekalesia rikiriki, kare e taea teia numero, ko te numero ka taea ka akanooia ki reira. E ikia ana te au Diakono na roto i te au Tapere me kore na te Ekalesia katoatoa me kare i ta tapereia te reira au ngai;
- Ka iki te au Diakono i to ratou Tekeretere e te Mou Moni no te Ekalesia mei roto mai i te Uipaanga Diakono, mari ua e au tumuanga meitaki tetai ka kore ei teia akanooanga e aruia;
- E mea tau kia aao pereue te au Diakono katoatoa i te teateamamaoanga i te kaingakai Oroa. E mea tau katoa kia aao mai te au Diakono i te pereue teatea e te neck-tie i te pure Avatea Sabati Oroa. Ko teia oki te akanoonooanga tei tau i raro ake i te akateretereanga a te CICC.
- Takake mei te pereue teatea ka aao i te au Sabati Oroa, ka anoano katoaia te au Diakono kia aao pereue i te tetai atu au Sabati me kore ki te au akakoroanga o te Evangelia i vao ake i te are pure, mei te pure akapumaana, kopu tangata, akatapuanga apinga, e te vai atura.
- Ka anoanoia te au Diakono kia akaari i te tu tiratiratu ki mua i te Ekalesia na roto i te raveanga i te angaanga tau tikai. Kare i te akaraanga tau me rave ratou i te au peu mei te inu i te kava kona, te akaturi, te keia, kanga apinga, ta tangata, e tetai atu au tu taukore.
- Me topa tetai Diakono i te Uipaanga Rekapi e 3 taime i te taime okotai (consecutive) ma te kore e tumu tau tikai, ma te kore roa e akakiteanga mai, e tikaanga to te Uipaanga Diakono i te tamanako ki te Ekalesia i ta ratou i anoano no te reira Diakono, na te Ekalesia ra te tika openga.
- Ko te maataanga o te angaanga a te Ekalesia tei roto te reira i te rima o te au Diakono. Ko ratou oki te au pou pou, te au metua o te Ekalesia, e ka kimi ratou i te ravenga kia tere maru te au angaanga katoatoa a te Evangelia e ta te Ekalesia ki mua.
- Me takake te Diakono (tane), ka oki mai te turanga o tona tokorua ki runga i te mema Ekalesia. Me kua anoano aia kia riro mai ei Diakono mei tona tokorua tei takake e te maroiroi ra no te reira turanga, auraka te reira inangaro nona kia tapuia, na te Ekalesia ra te ikianga.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ E Diakono tei marama meitaki i tana tuanga angaanga, te rave ra ma te maroiroi, riro atu e ei akaraanga ma te akameitakiia e te katoatoa.
- ✓ E Diakono kare ona matakuaanga i te rave i te angaanga na te Atua me tae te kapiki kiaia.

6.7 **TAUTURU DIAKONO**

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA
UIPAANGA DIAKONO
TAPERE

Ikianga ki runga i te taoanga:

Na te tapere e iki i te Tauturu Diakono ki runga i te mema Ekalesia. Na te Ekalesia e akatinamou (confirm) i te aronga tei tamanakoia ki runga i teia taoanga. Ko te akakotingaanga tuatau no teia

taoanga koia oki e 3 mataiti, me kore tei runga i te tapere i te akanoo i te tuatau i mua ake ka neke atu ei aia ki runga i te taoanga Diakono. Ko te au ravenga akatanotano (discipline) e te roa o te tangata ki runga i te taoanga Tauturu Diakono, e tuanga ia na te tapere i te akamataanga. Ka apai te Orometua i tei tamanakoia ki runga i te taoanga, na roto i tetai au apii Bibilia ta te Orometua i manako e kua tau kia raveia no te akamatutuanga iaia i mua ake aia ka akatapua'i. Na te Orometua e akatapu i te Tauturu Diakono ki mua i te Ekalesia i te tuatau ta te Ekalesia i manako e kua tau kia raveia.

Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Tauturu Diakono e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Turanga tei anoanoia:

E 5 mataiti ki runga i te taoanga Ekalesia. Ei tangata akono meitaki, turanga meitaki i roto i te oire e pera te Ekalesia, e ei tangata inangaro kia apii'ia. E mea puapinga kia rauka tetai turanga matutu nona i runga i te Bibilia.

Tana angaanga:

- (a) Tauturu i te au Diakono i ta ratou au tuanga mei tei akatakaia i runga nei, mari ua ko te angaanga o te Oroa;
- (b) Akarakara meitaki ma te tamou i te angaanga a te au Diakono e pera te au akanoonooanga i roto i te Ekalesia ei apii ma te akateateamamao rai iaia kia papa no te tuatau e neke atu ei aia ki runga i te taoanga Diakono;
- (c) Pure Etene i te au Ruituru i muri ake i te Oroa;
- (d) Noo ki roto i te uipaanga a te au Diakono (mei te Rekapu); ka rauka iaia i te akaari manako i raro ake i te tika a te tiemani akaaere i te uipaanga, kare ra ana vouti;
- (e) Tomo ki roto te au angaanga e pera te au uipaanga a te Ekalesia, e tikaanga oki tona i te tuatua e pera te vouti;
- (f) Umuumu kia maata uatu tona kite e te marama no runga i te Bibilia ei tuanga no te akamaroiroi i tona oroanga akarongo, ma te akara tamou ki te au tuatau ki mua e maata atu ei te apainga me riro mai aia ei Diakono;
- (g) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Diakono, Ekalesia e pera tona Tapere.

Tetai atu au turanga:

- Mei te au Diakono, kua akatikaia kia tere atu te numero Tauturu Diakono i te 12. Tei runga i te Ekalesia i te iki i te au tangata tei tau ki runga i teia taoanga. Kare katoa oki e taii me kua manako te Ekalesia e kia vaoo ua ia te numero Tauturu Diakono ki te 12 me kore i raro mai.
- Na te au Diakono katoa e tamanako mai no te mono i te au taonga Tauturu Diakono tei kore i ki – kare e tiaki roa ki te tuatau ikianga taoanga e akaki ei te ngai ka va.
- E mea tau kia orongaia te au tikaanga mua ki te Tauturu Diakono i te mono i tetai Diakono tei atea atu me kore tei takake.
- Ei tereni ma te akamatutu rai ia ratou, e mea meitaki e te manea kia aiteite te rakei o te Tauturu Diakono ki to te Diakono mei tei akatakaia i raro ake i nga tuanga **3(f) & (g)** o te Diakono.
- Me takake te Tauturu Diakono (tane), ka oki mai te turanga o tona tokorua ki runga i te mema Ekalesia. Me kua anoano aia kia riro mai ei Tauturu Diakono mei tona tokorua tei takake e te maroiroi ra no te reira turanga, auraka te reira inangaro nona kia tapuia, na te Ekalesia ra te ikianga.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Tauturu i te tupuanga meitaki o te Ekalesia.
- ✓ E Tauturu Diakono kua papa meitaki no te neke atu ki runga i te taoanga Diakono e ka ngoie ua i te rave i te au tuanga o te reira taoanga me tae tona tuatau.

6.8 MATA KI TE KONITARA EKALEZIA

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA
TAPERERE

Ikianga ki runga i te taoanga:

Ko tei matauia, na te Uipaanga Diakono e iki ana i teia taoanga ki runga i te au Diakono ua. I teia tuatau, e mea meitaki kia riro te Ekalesia me kore te au tapere i roto i te Ekalesia i te iki i teia taoanga ki runga ia ratou tei tau kia apai i teia taoanga. E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Ko te numero o te au mema ki roto i te Konitara, tei runga te reira i te maata o te Ekalesia, akakotingaanga o te oire, tapere e te enua. Mei teia te akaraanga, me e 3 tapere i roto i te oire, ka iki mai e 3 Mema. Tei runga rai i te reira konitara i te akataka e, e ia Mema Konitara ka inangaroia. Tetai akaraanga: to Rarotonga, e 3 tei matauia i te au tuatau i topa, kapiti atu te Orometua, ko te 4 ia o te au mata mei roto i te Ekalesia ki te uipaanga a te Rarotonga Konitara Ekalesia.

Turanga tei anoanoia:

Diakono e turanga meitaki tona i roto i te Ekalesia e te oire, e ko te ka kite ma te tae i te tuatua i roto i te au uipaanga a te Konitara.

Tana angaanga:

- (a) Mata i te Ekalesia ki roto i te au uipaanga a te Konitara. E tikaanga katoa to te Orometua o te Ekalesia kia piri ki roto i teia uipaanga e kia arataki i te au mema konitara tei ikiia ei mata no te Ekalesia ki te uipaanga Konitara Ekalesia;
- (b) Oronga i te manako e te au tamanakoanga (remits) a te Ekalesia ki roto i te Konitara;
- (c) Oronga i te ripoti a te Ekalesia ki roto i te Konitara no runga i te turanga o te Ekalesia e te au angaanga tana i rave;
- (d) Ripoti ki te Ekalesia no runga i te au mea tei uriurii e tei arikiia i roto i te Konitara;
- (e) Tauturu i te taangaanga anga i te au tukuanga tika a te Konitara;
- (f) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Konitara, Ekalesia e te Tapere tana e mata ra.

Ko te ka tupu me aruia teia au takaianga i runga nei:

- ✓ Rauka te au manako e te inangaro o te Ekalesia i te oronga e te akamarama ki roto i te uipaanga a te Konitara.
- ✓ Oti i te rave te au tukuanga tika a te Konitara.

6.9 MATA O TE EKALEZIA (MEMA EKALEZIA)

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

Ko tei matauia i te au ra i topa, e tuatuaia ana teia taoanga e Mema Ekalesia. No te au taii ra tei kitea mai me taangaangaia teia tuatua, manakoia'i ireira e kia tau'i'ia tona kapikianga ki te Mata o te Ekalesia. E ikiia ana teia taoanga ki runga i tetai mema o te Ekalesia tei akatapuia ei Ekalesia. Me kare e tangata e rauka mai no teia taoanga i rotopu i te au mema Ekalesia, kia akaraia mai ireira tetai tangata ke, mei te Diakono, Tauturu Diakono. I roto i te uipaanga 3 mataiti a te Ekalesia, ka akara aia i te au ingoa tei tamanakoia mai no teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te Ekalesia na roto i te akaarianga rima, me kore na roto i te iki pepa (secret ballot). E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Mema Ekalesia e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Turanga tei anoanoia:

E mema Ekalesia akatapuia, turanga meitaki i roto i te Ekalesia e te oire. E mea puapinga e ko te tangata ka mou i teia taoanga, e manga kite marama tona no runga i te moni e te au akateretereanga i roto i te Ekalesia, kia ngoie ua iaia i te apai i te au apainga no teia taoanga.

Tana angaanga:

- (a) Ko te Mata o te Ekalesia te 4 o te tangata ka aru atu i te Orometua e nga Mata e 2 ki te uipaanga a te Konitara; ka mata ratou i te Ekalesia ki roto i te reira uipaanga e na te Mata o te Ekalesia e ripoti mai ki te Ekalesia no te au mea tei uriurii e tei akaotiiia i roto i te uipaanga;
- (b) Tata ma te oronga i te ripoti a te Ekalesia ki roto i te au uipaanga a te Konitara;
- (c) Tata ma te oronga i te ripoti a te Ekalesia ki roto i te au uipaanga koata a te Ekalesia;
- (d) Akapapa ma te oronga i te au tuatua akakite a te Ekalesia i te au Sabati katoatoa. Kare e manamanata me i roto i tetai au Ekalesia kua oti takere teia tuanga i te akatakaia e na tetai mou taoanga ke;
- (e) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Meitaki te turanga ripoti ki te (i) Konitara no runga i te au angaanga a te Ekalesia, e te (ii) Ekalesia no runga i te au angaanga e te au tukuanga tika a te Konitara.
- ✓ Oti te ripoti a te Ekalesia i te tuatau o te uipaanga koata.

6.10 MATA KI TE UIPAANGA MAATATona turuturu: UIPAANGA EKALEZIAIkianga ki runga i te taoanga:

I roto i te uipaanga 3 mataiti a te Ekalesia, ka akara aia i te au ingoa tei tamanakoia mai no teia taoanga. I teia tuatau, e 3 mata no Avarua, 3 no Arorangi, 2 no Matavera, 2 no Nikao, 2 no Ngatangiiia, 2 no Titikaveka, 1 no te au Ekalesia katoatoa i vao ake ia Rarotonga. Me kua tere atu te numero ingoa tangata i tena au numero i runga nei, ka iki te Ekalesia na roto i te akaarianga rima, me kore na roto i te iki pepa. E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te au Mata e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Turanga tei anoanoia:

Diakono me kore tetai uatu mema Ekalesia e turanga meitaki tona i roto i te Ekalesia e te oire, e ko tei akangateiteiia e tona au taeake. Ka inangaroia te Mata ei tangata kite i te tuatua e ka rauka i te akaari manako ki roto i te Uipaanga Maata.

Tana angaanga:

- (a) Mata i te Ekalesia ki roto i te Uipaanga Maata;
- (b) Oronga i te manako e te au tamanakoanga (remits) a te Ekalesia ki roto i te Uipaanga Maata;
- (c) Oronga i te ripoti a te Ekalesia ki roto i te Uipaanga Maata no runga i te turanga o te Ekalesia e te au angaanga ta te Ekalesia i rave;
- (d) Ripoti ki te Ekalesia no runga i te au mea tei uriurii e tei arikiia i roto i te Uipaanga Maata. Tetai ravenga mama i te raveanga i teia, koia oki nenei ma te tua ki te Ekalesia te meneti o te Uipaanga Maata tana ka akaoki mai;
- (e) Me anoanoia, akamarama ki te Ekalesia no runga i te au tukuanga tika a te Uipaanga Maata tei akaotiiia i roto i te au uipaanga i topa;
- (f) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Ekalesia no runga i te au angaanga a te Uipaanga Maata.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Kite marama te Uipaanga Maata i te turanga o te Ekalesia na roto i te ripoti ta te Mata ka oronga.
- ✓ Kite marama te Ekalesia i te au tukuanga tika a te Uipaanga Maata, e pera te au anoano o te Uipaanga Maata no te au Ekalesia katoatoa.

6.11 AKARAKARA KI TE UIPAANGA MAATA

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA
MATA KI TE UIPAANGA MAATA

Ikianga ki runga i te taoanga:

I roto i te uipaanga 3 mataiti a te Ekalesia, ka akara aia i te au ingoa tei tamanakoia mai no teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te Ekalesia na roto i te akaarianga rima, me kore na roto i te iki pepa. E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Akarakara e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga. Ko te ka mou i teia taoanga, ka aere aia ki te Uipaanga Maata me anoanoia mai e ratou ka akatere i te uipaanga. I tetai au Uipaanga Maata kare ratou e anoanoia kia aere, e i tetai au atianga ka anoanoia mai ratou.

Turanga tei anoanoia:

Diakono me kore tetai uatu mema Ekalesia e turanga meitaki tona i roto i te Ekalesia e te oire, e ko tei akangateiteiia e tona au taeake.

Tana angaanga:

- (a) Ka aru te Akarakara i te Orometua e te au Mata ki te Uipaanga Maata e ka kauraro ki te au akanoonoo'anga o te Uipaanga Maata;
- (b) Ka tuatua te Akarakara ki roto i te Uipaanga Maata mei tei arikiia i roto i te Uipaanga Maata o te mataiti 1999, inara kare ana vouti. I mua ake aia ka tuatua'i i roto i te Uipaanga Maata, e mea meitaki kia komakoma aia na mua ki te Orometua e te au Mata, kia kore e taii tana tuatua;
- (c) Ka tamou te Akarakara i te au takainga e te au akateretereanga a te Uipaanga Maata, ei ravenga no te apii iaia penei ka riro kiaia te taoanga Mata i te au tuatau ki mua;
- (d) Me anoanoia, ka tauturu te Akarakara i te akapapaanga i te ripoti a te Mata ki te Uipaanga Maata e pera ki te Ekalesia;
- (e) Rave i tetai atu au tuanga tei anoanoia e te Mata, Orometua e te Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Kite marama te Akarakara i te akanoonooanga o te Uipaanga Maata, ma te tapapa katoa iaia no te mono atu i te Mata me oti tona tuatau.

6.12 EKALEZIA

Tona turuturu: DIAKONO I ROTO I TE AU TAPERE
UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

Ko te taoanga mua teia e orongaia ana ki tetai uatu mema o te Ekalesia tei anoano kia riro mai ei pipi tinamou na Iesu. E patii ana te au mema kia riro mai ei Ekalesia na roto i te au tereterereanga mapu, Apii Sabati, me kore ra nana rai i anoano kia riro mai aia ei Ekalesia. Me ariki ana tetai mema i teia taoanga, ka tereniia aia e te Orometua, e i roto i teia tuatau terenianga, ka tuatuaia aia e, Kimi Ekalesia. Ko te roa o teia tuatau terenianga, tei runga i tona uarai turanga; penei ka papa aia kia akatapuia i roto i te 1 marama, 3 marama, 6 marama, e te vai atura. Na te Orometua oki e paunu me kua papa me kare.

Ka apai te Orometua i te Kimi Ekalesia na roto i te au mataara e te au takainga tei anoanoia te Kimi kia kite i mua ake ka akatapuia'i aia. Ka apii'ia kiaia tana angaanga e te tu o te oraanga me riro mai aia ei Ekalesia (akara ki te 2 Korinetia 5.17). Ka akatainu te Orometua i te Kimi ei Ekalesia i roto i te pure popongi Varaire i mua ake i te Oroa me kore i te Sabati openga o te marama, e ka akamata aia i te kai Oroa i te Sabati ake o te Oroa. I te au ngai kare e pure popongi Varaire (mei a Nutireni e Autireria), ka rave te Orometua i te akatainuanga i te Sabati openga o te marama.

I roto i te ikiia'anga o te au mapu kia riro mai ei Ekalesia, e mea puapinga auraka te reira au ikianga kia na roto i te maro (force). Ko teia tutu ikianga oki, e maata te au atianga kare o te mapu marama eaa tika'i tei anoanoia me ariki aia i te taoanga, taii atu ei ireira a muri ake. No reira kia na roto te ikianga i te maru, mako e te meitaki, e kia pakari mai aia i na te irava'i, kare aia e akaruke i taua arataa ra.

Tana angaanga:

- (a) Rave i te pure popongi tei akatakaia nana, e tetai uatu pure te ka orongaia kiaia no tona turanga Ekalesia;
- (b) Turu i te au apainga e te au kapikianga a te Ekalesia, mei te akaputu moni no te au akakoroanga o tana Ekalesia, rave pure, e tetai atu au porokaramu angaanga a te Ekalesia;
- (c) Piri ki roto i te au porokaramu apii te ka akatupuia ei akamatutu i tona kite e te pakari no runga i te Bibilia;
- (d) Akara matariki i te au metua o te Ekalesia ia ratou e rave ra i ta ratou au tuanga, ei apii ma te akamatutu rai iaia kia riro mai ei mema maroiroi e te tukatau i roto i te au angaanga a te Ekalesia me pakari mai aia;
- (e) Tomo ki roto i te au uipaanga a te Ekalesia ma te oronga i te au manako tei tau, no te mea i teia tuatau e tikaanga tona i te akaari manako e te vouti katoa;
- (f) E tikaanga to te Ekalesia i te rave i tetai uatu angaanga akamorianga: te tatau tuatua, pure, akoanga e te kai Oroa. Kare ra ona mana i te akapapa i te Oroa, na te au Diakono te reira tuanga;
- (g) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te au Diakono i roto i tona Tapere, me kore e te Uipaanga Ekalesia.

Tetai atu au turanga:

- Ko te Ekalesia e mema aia no te akonoanga CICC. Kare tetai uatu tangata e riro mai ei Ekalesia mari ra kia akatapuia ki roto i te akonoanga CICC, me kore tetai uatu akonoanga kua aiteite tana apianga (doctrine) ki ta te CICC, kua riro aia ei kimi e kua akaouia aia ei Ekalesia.
- Teia te au takainga e riro mai ei tetai mapu me kore tangata ei Ekalesia no te akonoanga CICC:
 - * Kia bapetizoia aia ki roto i te Mesia
 - * Kia pakari tona manako auraka te tu tamariki no te mea ka apiiia aia i te tuatua o te Evangelia o Iesu Mesia
 - * Kia ariki aia kia riro mai ei Kimi Ekalesia, koia oki kia ariki aia i te kapikianga a Iesu Mesia
 - * Kia ariki aia i te au apianga e te au akaueanga a te Orometua e te au Diakono i te tuatau e kimi Ekalesia ra aia
 - * Kua arikiia aia e te Orometua e pera te Uipaanga Diakono kia akaouia e kia riro mai ei Memu Ekalesia
 - * Ka akaouia aia i roto i te pure Ekalesia Varaire me kore i te Sabati Oroa
 - * Kua ariki tikai aia i te Mesia ei Atu nona
- Me riro mai tetai tangata ei Ekalesia, e pirianga te reira kiaia e te Mesia e kare rava e rauka i tetai tangata i te kiriti me kore takore. Na te Ekalesia rai e akaoki i teia taoanga me kore na roto i te akaari mai i te tu kauraro-kore i te au akaueanga a te Ekalesia. Kare rava teia taoanga e rauka i te kiriti e ka vai tinamou ua rai.
- E tikaanga to tetai uatu Ekalesia kia piri, tomo me kore rave i te au angaanga e te au akaueanga katoatoa a te Ekalesia mei te akatu are, kimi moni, tama are pure, are Orometua, aere pure, e tetai atu au angaanga mei teia te tu.

- E tikaanga to tetai uatu Ekalesia kia akaipoipo ki roto i te are pure e te piri ki roto i te akamori i te tuatau pure e te au tuatau uatu tana i anoano. E tikaanga katoa to tona kopu tangata i te apai mai i tona kopapa ki roto i te are pure i mua ake i tona tanuanga.
- E tikaanga to tetai ngutuare tangata i te kimi i te au puapinga no te oraanga vaerua na roto i te au angaanga Evangelia, te pure, te apii Sabati, te uapou e te vai atura. Ka rauka mai teia tikaanga na roto i tetai uatu Ekalesia i roto i te reira ngutuare tangata.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ E Ekalesia matutu e te tukatau i te raveanga i te au angaanga i raro ake i teia taoanga i te au atianga ravarai ma te maroiroi e te matakukore.
- ✓ E Ekalesia kua papa meitaki no te neke ki runga i te au taoanga mamaata o te Ekalesia ma te irinaki tika'i ki roto iaia uaorai e ka rauka iaia i te apai i te au angaanga tei anoanoia i raro ake i te reira au taoanga me tae ki tona taime.

6.13 APIIANGA

Me oti tetai uatu apiianga i te tereniia i Takamoa, tera te aiteanga kua na roto aia i te mataara o te graduation e te ordination, teia i raro nei te au takainga nona:

- Okii ki tana Ekalesia tapapa mai ei i te tuatau e tomo ei ki roto i tetai Ekalesia tinamou. Na tana Ekalesia e tutaki i tona patete no te okianga, aiteite ua ki tona tomoanga mai ki Takamoa.
- Iaia i roto i tana Ekalesia, ka kauraro aia ki raro ake i te akatereanga a te Orometua o te Ekalesia e pera te au akanoonooanga a te Ekalesia. Kare e araianga iaia no te angaanga moni ei tauturu i tona oraanga kopapa e pera to tona ngutuare.
- Tomo ki roto i te Ekalesia me kua rauka mai tana Ekalesia ou i te reira tuatau, na te Kumiti Akaare teia tuanga e akapapu. Na te pute maata te akapouanga iaia ka tomo ki roto i tana Ekalesia ou.
- Timata i te tanu Ekalesia ou ki tetai ngai i Nutireni e Autireria te ka akatakaia mai e nga Konitara Ekalesia i runga i teia nga enua, ma te utuutu i te reira Ekalesia ou e tae uatu ki te tuatau e akatapuia'i te reira Ekalesia ei manga tinamou no te CICC.
- I te tuatau e rauka mai ei tana Ekalesia, kua aiteite tona turanga e tana angaanga ki tei akatakaia na te Orometua i roto i teia tataanga/manual.

6.14 TEKERETERE

Tona turuturu: UIPAANGA EKALELIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

I roto i te uipaanga 3 mataiti a te Ekalesia, ka akara aia i te au ingoa tei tamanakoia mai no teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te Ekalesia na roto i te akaarianga rima, me kore na roto i te iki pepa. E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Tekeretere e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga. Teia okii te aiteanga, kare e rauka i tetai tangata okotai me kore tetai nga tangata ua kia kiriti i te taoanga, na te Ekalesia te kiritianga na roto i te tika a te katoatoa me kore maataanga.

Turanga tei anoanoia:

Diakono me kore tetai uatu mema Ekalesia tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire e ko tei arikiia me kore akangateiteiia e tona au taeake no tona turanga meitaki. Ei tangata kua rave ana i te angaanga akatere (administration) i mua na, e kite tona no runga i te au mea angaanga o teia tuatau (information technology), e kite tona no runga i te akapapaanga moni, e pera tukatau ki runga i te Bibilia. Ka mama te angaanga a te Tekeretere me tei roto aia i te putuputuanga o te Uipaanga Diakono.

Tana angaanga:

- (a) Ko te Tekeretere te tangata akatere maata (principal administrator) e te vaa tuatua o te Ekalesia e te Uipaanga Diakono, e ka tuatua aia no te Ekalesia i roto i te au angaanga katoatoa a te Ekalesia e ki roto i te au taokotaianga i vao ake i te Ekalesia ei mata no te Ekalesia;
- (b) Ka tata aia i te meneti o te au uipaanga katoatoa e tetai atu au uipaanga takake a te Ekalesia ma te akateateamamao i te reira no te au uipaanga a te Ekalesia i muri ake;
- (c) Akapapa i te au tataanga mei roto atu e pera to vao mai (inward & outward correspondences) no te akakoroanga o te Ekalesia, e kia akakiteia teia au tataanga i te tuatau uipaanga o te Ekalesia;
- (d) Akono i te au rekoti katoatoa a te Ekalesia, mei te au ripoti, te au leta e te au miniti uipaanga katoatoa;
- (e) Akara kia taangaangaia te au tukuanga tika a te Ekalesia, Uipaanga Maata e pera ta te Konitara Ekalesia me e konitara tetai i te reira ngai;
- (f) Me anoanoia, atoro me kore piri atu ki roto i te au uipaanga a te au manga i roto i te Ekalesia, ma te oronga i te au manako akamaroiroi ki ta ratou au porokaramu angaanga;
- (g) Akamarama ki te Orometua tomo ou mai, no runga i te au akanoonoo'anga e te akateretereanga o te Ekalesia tei anoanoia aia kia aru kia maru e te meitaki tona nooanga ki roto i te Ekalesia;
- (h) Akaaravei i te au Orometua tomo ou mai, veevee aroa atu i te au Orometua te ka akaruke mai, te au anau Apiianga mei Takamoa ia ratou ka atoro mai i te Ekalesia, e pera te au pupu teretere (Apii Sabati, Mapu) tei tere mai mei te au enua mai i vao, au manui, e te vai atura;
- (i) Tauturu i te arataki o te au putuputuanga na roto i te oronga atu anga kia ratou te au ravenga tau no te akateretereanga, pera ki te au Diakono e te au mema Ekalesia;
- (j) Me anoanoia, oronga ki te Tauturu Tekeretere tetai o teia au angaanga i runga nei kia mama e kia ngoie ua tana (Tekeretere) angaanga;
- (k) No te mea oki e ko te Tekeretere e te Mou Moni te nga taoanga maata e te puapinga i roto i te tuanga akateretere (administration) o te Ekalesia, e mea tau ireira kia angaanga kapiti raua i te akara matatioanga e kia raveia te au angaanga e te au akakoroanga tei arikiia e te Ekalesia;
- (l) E mea meitaki kia aiteite e te tau ta te Tekeretere akatereanga, auraka kia piripiri ki tetai au mema ua, kia aiteite ra te katoatoa i roto i te au angaanga tana ka rave. Kare aia e aru ua ki te manako o tetai nga mea tangata i roto i te Ekalesia, ka aru ra aia i te tika a te katoatoa me kore a te maataanga o te au mema (majority decision);
- (m) E mea puapinga katoa kia aru aia i te akonoanga akateretereanga e vai ra i roto i te Ekalesia, auraka oki ki tana i manako. Me e au manako akameitaki tona no te au raveraveanga a te Ekalesia, ka akaari aia i te reira au manako ki te Ekalesia na mua e me arikiia, ka taangaanga'i aia i te reira;
- (n) Rave i tetai uatu au angaanga tei anoanoia e te Ekalesia.

Tetai atu au turanga:

- E taoanga takake teia ki te taoanga Tekeretere o te Uipaanga Diakono. Inara i roto i tetai au Ekalesia e mou ana okotai tangata i nga taoanga e rua i te taima okotai, penei no te rava-kore o te aronga ka tau kia mou i teia taoanga. Ko te mea maata, kia rauka te au angaanga a te Tekeretere e te pera ta te Tekeretere o te Uipaanga Diakono kia raveia.
- E tavini te Tekeretere no te Ekalesia e ka rave aia i te au angaanga tei anoanoia e te Orometua, Uipaanga Diakono e te Uipaanga Ekalesia. Ka angaanga kapiti aia ki te au akaaere o te Ekalesia mei te au Diakono, e pera te akaaere o te au putuputuanga, mei te Tekeretere o te Vainetini.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Matutu te turanga akatere (administration) o te Ekalesia, oti te au tukuanga tika a te Ekalesia, Konitara Ekalesia e pera te Uipaanga Maata i te taangaangaia.
- ✓ E tu akateretereanga tei maru ki te Ekalesia e tei tau katoa ki te inangaro o te Konitara e te Uipaanga Maata.
- ✓ Ka riro ei maruanga ki te au mema o te Ekalesia no te mea ko tana e rave ra, te meitaki ra ia kia akara iatu.

6.15 TAUTURU TEKERETERE

Tona turuturu: TEKERETERE
UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

I roto i te uipaanga 3 mataiti a te Ekalesia, ka akara aia i te au ingoa tei tamanakoia mai no teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te Ekalesia na roto i te akaarianga rima, me kore na roto i te iki pepa (secret ballot). E toru mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Tekeretere e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Turanga tei anoanoia:

Diakono me kore tetai uatu mema tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire, ma te tukatau ki runga i te Bibilia. Me kua raverave ana aia i te angaanga akateretere (administration), ka riro teia i te tauturu iaia ka apai i teia taoanga.

Tana angaanga:

- (a) Ka tauturu te Tauturu Tekeretere i te Tekeretere i te apai anga i te au angaanga tei akatakaia na te Tekeretere. Ka riro oki teia tauturuanga nana ei akamama i te apainga i runga i te pakuivi o te Tekeretere, ma te tauturu katoa kia taangaangaia te au tukuanga tika a te Ekalesia, Konitara e pera te Uipaanga Maata;
- (b) Kauono i te Tekeretere me kare aia i roto i te Ekalesia;
- (c) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Tekeretere me kore Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Aiteite ua ki ta te Tekeretere, tei runga ra i te tauturu tei orongaia kiaia.

6.16 TEKERETERE UIPAANGA DIAKONO

Tona turuturu: UIPAANGA DIAKONO

Ikianga ki runga i te taoanga:

Na te Uipaanga Diakono e iki ma te akatinamou i teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te Uipaanga Diakono na roto i te akaarianga rima me kore iki pepa. E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Uipaanga Diakono e kare te Tekeretere o te Uipaanga Diakono e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Uipaanga Diakono kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga.

Turanga tei anoanoia:

Diakono me kore tetai uatu mema Ekalesia tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire e ko tei arikiia me kore akangateiteiia e tona au taeake. Ei tangata tukatau ki runga i te Bibilia. Me kua raverave ana aia i te angaanga akateretere (administration), ka riro teia i te tauturu iaia ka apai i teia taoanga.

Tana angaanga:

- (a) Tata i te meneti o te au uipaanga katoatoa a te Uipaanga Diakono, ma te akateateamamao i te reira kia papa no te au uipaanga a te Uipaanga Diakono;
- (b) Ka angaanga kapiti aia ki te tiemani o te Uipaanga Diakono koia te Orometua, no te akanooanga ma te akatereanga i te au uipaanga marama a teia taokotaianga, e tetai uatu uipaanga takake (special meetings) a te Uipaanga Diakono;

- (c) Ka tata te Tekeretere i te ripoti a te Uipaanga Diakono ma te tuku atu ki roto i te uipaanga koata e tetai atu au uipaanga a te Ekalesia;
- (d) Akatupuanga i tei arikiia e te Uipaanga Diakono; ka angaanga kapiti aia kia ratou i roto i te Ekalesia no te raveanga i teia me kua anoanoia;
- (e) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Uipaanga Diakono.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Mako te akapapaanga o te au tataanga e te rekotianga o te au angaanga a te Uipaanga Diakono.
- ✓ Kite marama te Ekalesia i te au angaanga a te Uipaanga Diakono na roto i te ripoti ta te Tekeretere ka oronga ki roto i te uipaanga koata e tetai atu au uipaanga a te Ekalesia.

6.17 TEKERETERE VAINETINI

Tona turuturu: PUTUPUTUANGA O TE VAINETINI

Ikianga ki runga i te taoanga:

Na te vainetini rai o te Ekalesia e iki ma te akatinamou i teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te vainetini na roto i te akaarianga rima me kore iki pepa. E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. I roto i tetai au Ekalesia, e takaviri (rotate) ana teia taoanga na roto i te au tapere, e akanoo katoaia ana ki runga i te tokorua o te Tekeretere o te Ekalesia, kare ra e kia pera ia, na te Ekalesia te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te vainetini e kare te Tekeretere o te Vainetini e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te putuputuanga vainetini i te kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga.

Turanga tei anoanoia:

Metua vaine tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire, ma te tukatau ki runga i te Bibilia. Ei mema tinamou ki roto i te Ekalesia e, e au tuanga tana e rave ra, mei te Diakono vaine, Tauturu Diakono vaine, Puapii Sabati, e te vai atura. Me kua raverave ana aia i te angaanga akateretere (administration), ka roto teia i te tauturu iaia ka apai i teia taoanga.

Tana angaanga:

- (a) Akamarama ki te Mama Orometua tomo ou mai ki roto i te Ekalesia, te au tuanga katoatoa o te putuputuanga vainetini i roto i te Ekalesia;
- (b) Angaanga kapiti ki te Mama Orometua no te au tuanga ka roto ei tauturu i te tere maruanga o te putuputuanga vainetini i roto i te Ekalesia;
- (c) Tata i te meneti o te au uipaanga katoatoa a te putuputuanga vainetini, ma te akateateamamao kia papa no te au uipaanga a te vainetini;
- (d) Akanoo i te porokaramu angaanga a te vainetini i roto i te Ekalesia, ma te akapapu e kia raveia te reira;
- (e) Vaa tuatua no te putuputuanga vainetini o te Ekalesia;
- (f) Tata i te ripoti a te putuputuanga vainetini ma te tuku atu ki roto i te uipaanga koata e tetai atu au uipaanga a te Ekalesia;
- (g) Angaanga kapiti ki te Tekeretere o te Ekalesia no te tere maruanga o te au angaanga a te Ekalesia;
- (h) Angaanga kapiti ki te Mema Ekalesia no tetai au mea tei anoanoia e te vainetini;
- (i) Akara matariki i te au apinga a te vainetini i roto i te Ekalesia (kakau no te au akakoroanga mei te Oroa, turanga o te ngai raveraveanga kai, te au apinga a te vainetini i roto i te kainga Orometua, e te vai atura);
- (j) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te putuputuanga vainetini.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Mako te akapapaanga o te au tataanga e te rekotianga a te vainetini.
- ✓ Kite marama te Ekalesia i te au angaanga a te vainetini na roto i te ripoti ta te Tekeretere ka oronga ki roto i te uipaanga koata e tetai atu au uipaanga a te Ekalesia.

✓ Meitaki e te mako te turanga o te au apinga a te vainetini i roto i te Ekalesia.

6.18 MOU MONI

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

I roto i te uipaanga 3 mataiti a te Ekalesia, ka akara aia i te au ingoa tei tamanakoia mai no teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te Ekalesia na roto i te akaarianga rima, me kore na roto i te iki pepa (secret ballot). E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Mou Moni e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Turanga tei anoanoia:

Diakono me kore tetai uatu mema Ekalesia tiratiratu i roto i te Ekalesia e te oire e ko tei arikiia me kore akangateiteia e tona au taeake. E mea puapinga ko te tangata ka mou i teia taoanga, kua apiia ana no runga i te raveraveanga o te moni e kua kite marama tika'i aia i tei anoanoia i raro ake i teia taoanga. Ka anoano maataia teia no te mea ko te turanga o te moni a te Ekalesia e tana au angaanga e te akakoroanga, ka irinaki te reira ki runga i te kite e te karape o te Mou Moni i te tiaki meitakianga i te moni a te Ekalesia kia tau ki te au ture o te akateretereanga moni i teia tuatau. Ka anoano katoa te Ekalesia i tona au manako kimi moni no te au akakoroanga o te Ekalesia.

Tana angaanga:

- (a) Tiaki e te akara meitaki i te au akapouanga moni a te Ekalesia auraka kia maata atu i te vai ra i roto i te bank;
- (b) Akapapa, rekoti ma te tuku ki roto i te bank auraka e taroaroa, te au moni katoatoa tei rauka mai me kore te ka orongaia mai ki te Ekalesia;
- (c) Akapapu e kia tutakiia teia au akapouanga moni i raro nei i te tuatau tei anoanoia:
 - Moni a te Ekalesia ki te pute maata a te CICC, e pera te tuanga a te Konitara
 - Tuatuaanga i te moni tei orongaia mai kia tau ki tei akatakaia
 - Tuatuaanga i te moni ki te au manga o te Ekalesia
 - Tutakianga i te moni marama a te Orometua
 - Te au kaiou katoatoa a te Ekalesia
 - Tuku ki roto i te bank (invest) te moni toe a te Ekalesia kia tau ki tei arikiia e te Ekalesia
- (d) Kare e tikaia te Mou Moni kia tutaki ke aia i te moni a te Ekalesia no tetai akakoroanga ke kare no te Ekalesia. Ka anoanoia kia akatika te Uipaanga Diakono i te au tutakianga moni katoatoa na roto i tetai akakeuanga e kia menetiia ki roto i te rekoti a te Uipaanga Diakono. Me kare te Uipaanga Diakono e ariki i tetai tutakianga moni a te Mou Moni, ka akaue ia aia kia tiki i te moni tei tutakiia kia akaoki mai ki roto i te pute a te Ekalesia e me kore e rauka mai, ka akaueia te Mou Moni kia pau mai i te moni tei tutakiia mei roto i tona uarai pute.
- (e) Akapapa ma te tiaki i te au rekotianga moni a te Ekalesia, pera te akapapa i tetai akairo (receipt) no te au moni katoatoa tei orongaia mai na te Ekalesia kia rauka i te akaiteite i te katoaanga ki te moni tei tuku iatu ki roto i te bank;
- (f) Na te Mou Moni e timata kia koi ma te akapapa meitaki i te au moni katoatoa a te Ekalesia mei roto mai i te au mataara tuketuke – te moni atinga, moni koikoi, moni tauturu, moni aroa, moni tuanga ngauru, e te vai atura. No runga i te moni koikoi, e mea meitaki maata kia tare e rua tangata i te moni e me oti ka taina raua no te katoaanga o te moni tei rauka mai e kia tata iatu ki roto i te buka akapapaanga a te Mou Moni.

- (g) Akateateamamao i tetai akapapaanga ripoti moni no te tuku atu ki roto i te uipaanga koata a te Ekalesia me kore me inangaroia e te Ekalesia – ka inangaroia tetai akakiteanga mei te bank (bank statement) ei akapapu i te akapapaanga moni me tukuia ki te Ekalesia;
- (h) Me pou te mataiti ka anoano vivikiia te Mou Moni kia akapapa mai i te moni mataiti a te Ekalesia (annual accounts) e kia tuku iatu ki te Uipaanga Diakono. Me arikiia te ripoti a te Mou Moni e te Uipaanga Diakono, ka anoanoia kia otitaia e tetai tangata kite i te akaaereanga moni mei te accountant te tu, e na te Uipaanga Diakono e iki i te otita. Ka timata pakari te Mou Moni i te oronga ki te otita i te au akapapaanga (information) tei anoanoia ma te tauta kia oti vave te otitaanga o te akapapaanga moni mataiti no te tuku atu ki te uipaanga koata mua a te Ekalesia i te mataiti ou kia arikiia.
- (i) Me kua anoanoia, tauturu i te au ravenga kimikimi moni tei arikiia e te Ekalesia;
- (j) Angaanga kapiti ki te Tekeretere no te raveanga mai i te au mea tei anoanoia no te akameitaki/akaouanga i te au ngutuare o te Ekalesia. No te au akapouanga moni mamaata, ka inangaroia tetai tika mei roto mai i te Uipaanga Diakono me kore Uipaanga Ekalesia. Auraka te Mou Moni e akapou me kore tiki i tetai apinga oko maata mei te toa ma te kore e akatikaanga mei tei akatakaia i runga nei.
- (k) Akateateamamao kia otitaia te moni a te Ekalesia i te au mataiti katoatoa e i mua ake ka oronga iatu ei ki te Mou Moni ou i te au atianga e ka tau te taoanga Mou Moni;
- (l) Akara kia raveia te au akaueanga a te Kumiti Akaaere o te CICC te ka na roto mai i te Mou Moni no runga i te raveraveanga o te moni;
- (m) Me anoanoia, oronga ki te Tauturu Mou Moni tetai o te au angaanga i runga nei kia mama ta te Mou Moni apainga;
- (n) Rave i tetai atu au tuanga no runga i te moni tei anoanoia e te Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Peke te au kaiou katoatoa a te Ekalesia; kare e kaiou kare i tutakiia ake.
- ✓ Kite te au mema katoatoa o te Ekalesia i te turanga o te moni i roto i nga uipaanga e 4 a te Ekalesia i te mataiti.
- ✓ Taangaangaia te au tukuanga tika a te Ekalesia, Konitara e te Uipaanga Maata no runga i te moni.
- ✓ Meitaki te tiakianga i te moni a te Ekalesia e te au puapinga te rauka maina iaia no teia turanga.

6.19 TAUTURU MOU MONI

Tona turuturu: UIPAANGA EKALEZIA
MOU MONI

Ikianga ki runga i te taoanga:

I roto i te uipaanga 3 mataiti a te Ekalesia, ka akara aia i te au ingoa tei tamanakoia mai no teia taoanga. Me kua tere atu i te 1 ingoa, ka iki te Ekalesia na roto i te akaarianga rima, me kore na roto i te iki pepa (secret ballot). E 3 mataiti teia taoanga kua akaouia e, e tikaanga to te mou taoanga kia tuku akaou i tona ingoa ki roto no te ikianga. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Tauturu Mou Moni e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Turanga tei anoanoia:

Diakono me kore tetai uatu mema Ekalesia e kite marama tona no runga i te akateretereanga o te moni, e pera e turanga meitaki tona i roto i te Ekalesia e te oire.

Tana angaanga:

- (a) Ka tauturu te Tauturu Mou Moni i te Mou Moni i roto i te au angaanga tei akatakaia nana, e ka kauono iaia me kare aia i roto i te Ekalesia;

- (b) Me kua anoanoia, tauturu i te Mou Moni i te akapapaanga i tana ripoti moni no te tuku atu anga ki roto i te uipaanga a te Ekalesia;
- (c) Rave i tetai atu au tuanga no runga i te moni tei anoanoia e te Mou Moni.

Ko te ka tupu me aruia teia au takaianga i runga nei:

- ✓ Aiteite ua ki ta te Mou Moni, tei runga ra i te tauturu tei orongaia kiaia.

6.20 PUAPII MAATA, APII SABATI

Tona turuturu: OROMETUA
 UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

Na te au Puapii Sabati rai e iki i to ratou Puapii Maata, tane me kore vaine. Ko te ka ikiia ki runga i te teia taoanga, ei tangata kua apii ana no tetai tuatau, e tangata akono meitaki, e turanga meitaki tona i roto i te Ekalesia, e pera e tangata akangateiteia i roto i te Ekalesia.

Me akapapu te au Puapii Sabati i ta ratou tangata ka inangaro ei Puapii Maata, ka tukuia te reira ki te Uipaanga Ekalesia no te akatinamouanga. Me tae ki te tuatau akaouanga taoanga, tei runga i te au Puapii Sabati e pera te Ekalesia me ka tuku akaou i te taoanga ki runga iaia me kare. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Puapii Maata e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Tana angaanga:

- (a) Me e Konitara Apii Sabati tetai, ka mata aia i tana Apii Sabati ki roto i te au uipaanga a te Konitara Apii Sabati, ma te ripoti mai ki te au Puapii Sabati e pera te Ekalesia i te au mea tei uriuria e tei arikiia;
- (b) Me kare e apii (syllabus) i akanooia, ka anga aia i tetai apii ma te tauturu a te au Puapii Sabati e pera tetai au metua o te Ekalesia e te Orometua, i mua ake ka taangaangaia'i. Me e apii tetai kua oti takere i te tataia, kia taangaangaia rai te reira apii;
- (c) Anga i tetai akapapaanga angaanga na te au Puapii Sabati ma te uriuri atu kia ratou i mua ake ka taangaangaia'i;
- (d) Tata ripoti no runga i te au angaanga a te Apii Sabati no te akakoroanga uipaanga koata a te Ekalesia. I roto i te ripoti, e mea puapinga kia akakiteia te au ngai paruparu, maroiroi, te au mea tei rauka, manamanata, moni, tamanakoanga, e tetai atu au mea te ka riro ei kiteanga na te Ekalesia;
- (e) Akono i tetai akapapaanga o te au tamariki e aere maina ki te Apii Sabati i roto i te au pupu kia tau ki to ratou au mataiti;
- (f) Uriuri ki te au Puapii Sabati no te anga anga i te au porokamaru tei tau na te tamariki, mei te porokaramu no te anauanga i te tuatau o te Kiritimiti, teretere Apii Sabati, tamataora, orongaanga re, e te vai atura;
- (g) E mea meitaki kia marama te Puapii Maata e ko te Apii Sabati, ko te putuputuanga puapinga rava atu ia i roto i te Ekalesia no te mea na roto mai iaia te tupuanga mai o te au arataki o te Ekalesia, to te ture e pera to te enua. E no teia tumuanga, ka anoanoia ireira tana turu pakari (full commitment) no te tupuanga meitaki o teia putuputuanga;
- (h) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Ekalesia me kore Konitara Apii Sabati.

Ko te ka tupu me aruia teia au takaianga i runga nei:

- ✓ Meitaki e te mako te porokaramu a te Apii Sabati e tona taangaangaia anga, e pera te porokaramu angaanga a te au Puapii Sabati.
- ✓ Meitaki te rekoti o te au tamariki e aere maina ki te Apii Sabati, meitaki katoa to ratou turanga i roto i te au apii tei apiiia kia ratou.
- ✓ Marama meitaki te konitara Apii Sabati e pera te Ekalesia no runga i te turanga o te apii Sabati e pera to te tamariki.

6.21 PUAPII SABATI

Tona turuturu: PUAPII MAATA, APII SABATI
UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

Ko te Puapii Sabati e taoanga teia te ka orongaia ki tetai mema maroiroi o te Ekalesia tei anoano e kia riro mai aia ei puapii, me kore ra tei irinaki aia e ko tetai teia o tana tareni tei orongaia mai e te Atua kia apai aia. E mea puapinga kia ngoie ua i te reira tangata kia kite marama i te Bibilia, e pera e mea reka nana i te apii i te tamariki. Ei turanga meitaki katoa to te reira tangata i roto i te Ekalesia e pera te oire, e ko tei akangateiteiia e tona au taeake no te au angaanga meitaki tana e rave ra. Me kua apii ana aia i mua na i roto i te Evangelia me kore kavamani, ka riro te reira ei tauturu maata iaia me anoano aia i te apai i teia taoanga.

Na te Puapii Maata o te Apii Sabati e tuku i te au tamanakoanga no ratou, tane e te vaine, kia riro mai ei au Puapii Sabati, ki roto i te Uipaanga Ekalesia kia akatinamouia. I roto i tetai au Ekalesia, na te tapere e tuku mai ana i te tamanakoanga me kare ki te Puapii Maata, ki te Ekalesia; te mako uara me ko te reira tei maru ki te reira Ekalesia. Ka rauka teia au taeake i te iki akaouia i te tuatau akaouanga taoanga, me ko te anoano ia o te Puapii Maata me kore Uipaanga Ekalesia. Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Puapii Sabati e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka rauka i te Ekalesia kia kiriti i te taoanga mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. Ko te Ekalesia ua te ka rauka kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga.

Tana angaanga:

- (a) Taangaanga i te porokaramu apii a te Apii Sabati;
- (b) Me anoanoia e te Puapii Maata, mata i te Apii Sabati ki roto i te uipaanga a te Konitara Apii Sabati, ma te ripoti mai ki te Puapii Maata e te au Puapii Sabati e pera te Ekalesia no runga i te au mea tei uriuriiia e tei arikiia;
- (c) Me anoanoia, tauturu i te Puapii Maata i te tataanga i te au ripoti no runga i te porokaramu apii a te Apii Sabati, no te tuku atu anga ki roto i te uipaanga a te Ekalesia. I roto i te ripoti, ka akakiteia te au ngai paruparu, maroiroi, manamanata, te au mea tei rauka, tamanakoanga, e tetai atu au mea tei anoanoia kia kite te Ekalesia;
- (d) Angaanga kapiti ki te au Puapii Sabati no te anga anga i te au porokaramu raverave na te tamariki;
- (e) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te Puapii Maata me kore Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ Meitaki e te mako te porokaramu apii a te Apii Sabati, e te riro ra ei puapinga ki te anau tamariki i te utuutuanga i to ratou oraanga vaerua.
- ✓ Meitaki te taangaanga anga te porokaramu raverave a te tamarki, e te kitea atura te turanga marama e te kite o te tamariki no runga i te Bibilia.

6.22 ARATAKI O TE AU PUTUPUTUANGA

Tona turuturu: PUTUPUTUANGA
UIPAANGA EKALEZIA

Ikianga ki runga i te taoanga:

Na te au mema rai o te au mangamanga i roto i te Ekalesia e iki i to ratou arataki, ka akaoki mai ei ki roto i te Uipaanga Ekalesia no te akamanaanga. Ko te roa o te reira arataki ki runga i te taoanga, na te reira manga rai e akanoo i te tuatau o te akaouanga taoanga.

Me i roto i te akaraanga a te Ekalesia e kare te Arataki o te reira manga e tau kia mou uatu rai i te taoanga no tetai au tumuanga, ka tiki te Ekalesia i te manako o te reira manga. Me kare e tau te akamaramaanga me kore paruruanga, ka tamanako te Ekalesia kia kiritiia te taoanga o te reira

Arataki mei runga iaia i tetai uatu tuatau, me kore i roto i te uipaanga 3 mataiti me tae te tuatau no te akaou i te au taoanga. E tikaanga to te Ekalesia kia kiriti i te taoanga me ariki te maataanga, noatu e na te reira manga rai i iki i tona arataki.

Teia te au putuputuanga i roto i te Ekalesia: Vainetini, Apii Sabati, Boys' Brigade, Girl's Brigade, Girl Guide, Mapu.

Turanga tei anoanoia:

Ko te ka ikiia ei arataki no tetai putuputuanga i roto i te Ekalesia, ei turanga meitaki tona, koia oki; meitaki tana au akonoanga, nakirokiro i te porokaramu e te au apainga a te putuputuanga, tangata akono meitaki, turanga matutu i mua i te tangata, e pera te kite e te karape i runga i te Bibilia. E meitaki ake me kua angaanga ana aia ki roto i te reira putuputuanga me kore putuputuanga mei te reira te tu no tetai tuatau roa, e kua rauka iaia te kite e te pakari no te aratakianga i te putuputuanga.

Tana angaanga:

- (a) Angaanga kapiti ki te au mema o te manga i te anga anga i tetai porokaramu angaanga na te reira manga – kia tukuia te reira ki te Ekalesia i mua ake ka taangaangaia'i;
- (b) Tauturu i te au mema o tona manga i te raveanga i te au angaanga kia rauka ta ratou e umuumu ra;
- (c) Tata ma te tuku ripoti ki roto i te au uipaanga a te Ekalesia no runga i te turanga o te manga e tana porokaramu angaanga;
- (d) Tauturu i te oraanga vaerua o te au mema i roto i tona manga;
- (e) Rave i tetai atu au angaanga tei anoanoia e te au mema o te reira manga me kore Ekalesia.

Ko te ka tupu me aruia teia au takainga i runga nei:

- ✓ E porokaramu na te reira manga tei turuia e tetai atu au manga o te Ekalesia, tei turu katoaia e te Ekalesia, e ko tei taangaangaia no te puapinga o te katoatoa.
- ✓ Ngoie ua i te Ekalesia i te kite i te tereanga o te au angaanga a te au manga, e pera to ratou turanga o te moni.

6.23 UIPAANGA EKALEZIA

E mana maata to te Uipaanga Ekalesia, nana te tika openga no runga i te au tumu manako te ka uriuriia i roto i te Ekalesia. Ka tiki ua rai te Orometua e te au Diakono i te tika a te Uipaanga Ekalesia no te au tumu manako mamaata no runga rai i te angaanga a te Evangelia. Teia te turanga o te Ekalesia i raro nei:

- E vaine akaipoipo aia na te Mesia, ko te Mesia ireira tona pu.
- Ko te Orometua te tiemani o te Uipaanga Ekalesia; me kare te Orometua i roto i te Ekalesia, na te Tauturu Orometua e akatere i te uipaanga; me kare e Tauturu Orometua, na te Tekeretere e mono i teia tuanga.
- Ka anoanoia te Ekalesia kia uipa i te au 3 marama katoatoa (uipaanga koata) no te akarongo atu i te au ripoti no roto i te au mangamanga o te Ekalesia, e pera ta ratou parani angaanga no te 3 marama ki mua.
- Ko teia te au ripoti tei anoanoia kia tukuia ki roto i te uipaanga koata: meneti o te uipaanga koata i topa, ripoti a te Orometua, Tekeretere, Tekeretere o te Uipaanga Diakono, Mou Moni, Mata ki te Konitara Ekalesia, Apii Sabati, Vainetini, Boys' Brigade, Girl's Brigade, Girl Guides, Mapu.
- Na te Ekalesia e akatinamou (approve or decline) i te au taoanga katoatoa te ka tamanakoia mai i roto i te au mangamanga o te Ekalesia.
- Na te Ekalesia e kiriti i te taoanga o tetai uatu i roto i te Ekalesia me kua tau te reira kia raveia. Na te Ekalesia katoa e akaoki i te taoanga ki runga i tei kiritiia, me kua tau te reira kia rave akaouia.
- Ka aru te tukuanga tika a te Ekalesia i ta te maataanga (majority rule).

- Me akatapuia tetai uatu ei Mema i roto i te Ekalesia (akara ki te tuanga **6.12** i roto i teia buka), e tikaanga tona kia noo, kia tuatua, kia vouti i roto i te uipaanga a te Ekalesia. Ko te mataara mua teia ki roto i te uipaanga a te Ekalesia. Ko te au taoanga katoatoa i runga atu i teia taoanga, tei roto anake ratou i te taokotaiana o te Uipaanga Ekalesia.
- Na te Ekalesia e iki i te au taoanga mono i te Ekalesia ki te au akakoroanga i vao ake i te Ekalesia, mei te Mata ki te Uipaanga Maata, Mata ki te Konitara Ekalesia, e te vai atura.
- Kare te Ekalesia e aru ua i te manako o tetai tangata okotai me kore nga tangata ua, ka aru ra aia i ta te maataanga.
- E angaanga ia na te Ekalesia i te akara matatio e te rave ra te aronga mou taoanga i te au angaanga tei orongaia ki roto i to ratou rima, mei te Orometua e tae uatu ki te taoanga iti.
- I roto i te au atianga e kare e tika e rauka i roto i te au uipaanga a te Ekalesia, me kore kua tupu te manamanata e kare e rauka kia akatanotanoia, e mea puapinga kia tiki te Ekalesia i te manako mei te Konitara Ekalesia o te reira ngai me kore enua. Me kare rai e tika meitaki e rauka, ka tiki ireira te Ekalesia i te manako mei te Kuniti Akaaere i Takamoa, penei ka rauka te tauturu mei reira mai.

7 AU AKANOONOANGA (Practices, procedures)

7.1 AKAMARAMAANGA

I roto i teia tuanga e maata te au mea e tei roto to ratou akamaramaanga i *Te Buka Pure no te Akamorianga e te au Akakoroanga Tapu* i roto i te CICC tei akaouia i te mataiti 2013. E mea puapinga kia akaraia ma te taangaangaia te reira buka no te au akakoroanga tukeke. I roto i te reira tataanga kua akataka katoa mai i te akanoonooanga o te porokaramu pure e te au ora pure e aruia ana i te Kuki Airani nei. Tei runga i te au Ekalesia i Nutireni e Autireria i te akatano i te au ora pure kia tano ki to ratou turanga.

Ko te Buka Pure tei akaouia i te mataiti 2013, tei roto te akatakaanga mai i te au pureanga katoatoa; to te au ra pure, te au akakoroanga mamaata mei te mateanga e te tuakaouanga o te Atu, pure akataoanga, akatainuanga, bapetizoanga, tanuanga, akaipoipoanga, e te vai atura. E mea puapinga kia tu te au Ekalesia katoatoa i teia buka ei tauturu i te au tuanga pure i roto i te Ekalesia e, ei ravenga katoa kia aiteite te katoatoa me rave i teia tuanga i roto i te au Ekalesia. Te okoia nei teia buka i Takamoa i teia ra e \$10.00 i te mea okotai. Ka rauka katoa i te imere atu i te e-copy ma te tutaki-kore, komakoma mai ki te Tekeretere Maata me kore Director o te Publication i Takamoa nei.

Ko te ka oronga iatu i raro nei, e au akakiteanga te reira i te au tuanga e raveia ana e te CICC. Kia akaraia rai te buka pure i runga nei, me raveia te au tuanga tatakita i raro nei.

7.2 MATEANGA E TE TUAKAOUANGA O TE ATU

E raveia ana te pure mua no te mateanga o to tatou Atu ko Iesu Mesia i te aiai Paraparau i mua ake i te Varaire (Good Friday) tei akatakaia. I roto i teia pureanga ka kai Oroa te katoatoa i te akamaaraanga i tona mateanga. I te ora 10.00 i te popongi Varaire rave ia'i te rua o te pure akamaaraanga no te mateanga. I te Sabati ireira kua raveia te pure akamaaraanga i tona autu anga ki runga i te mate. Ka akatano te au Ekalesia i Nutireni e Autireria i te porokaramu kia tano ki to ratou turanga. E tuatau puapinga e te maata teia i roto i te Ekalesia e pera ta tatou Evangelia no te akamaaraanga i to Iesu akaatingaanga iaia na roto i te mataara o te mate kia rauka te ora no tatou, e tona tuakaouanga mei te mate mai tei riro i te akapapu e kare to tatou akarongo ki roto iaia i te mea puapinga-kore.

7.3 KIRITIMITI E TE MATAITI

E peu matauia na tetai maataanga o te au Ekalesia kia tapapa no te tuatau i anau mai ei to tatou Akaora ki te ao nei, e pera te mataiti ou okotai epetoma i muri ake. E atuia ana te au imene tukeke no nga akakoroanga e rua e, e tuatau mataora katoa no te Ekalesia i te akaarianga i tona rekareka no te aroa maata o te Atua tei kitea na roto i tana tamaiti, na roto i te mataiti taito tei topa e te mataiti ou tei tae mai. Ko tetai au peu teia e inangaroia nei kia akamaroiroia no te tuatau ki mua. Ka riro teia au akonoanga ei akamatutu i te oraanga akarongo, to te aronga mamaata, mapu e pera te anau tamariki.

7.4 PURE EPETOMA

I te Sabati Oroa o Tianuare i te au mataiti katoatoa, kua akamata te pure epetoma. Tei roto i te buka o te Pure Epetoma tei tukuia mai mei Takamoa te akapapaanga o te tumu tapura no te au ra tatakitali. Ko tetai vaerua maata i roto i teia tuatau pureanga koia oki ko te taakaaka anga ki mua i te aroaro o te Atua no te pati i te tiakianga meitaki mei ko mai iaia no tona au tavini ririnui auraka kia riro ei akatupu i te kino ki to tatou pa enua i roto i te mataiti ou tei tae mai.

Ko te aronga rave angaanga tei runga i te tapere me kore Ekalesia i te akanoo, e ko tetai atianga teia e akamaroiroia ana ratou kare e putuputu mai ana ki te pure, kia apai i te au angaanga tiaki me kore akamaroiroi i mua i te atarau. Kua oronga katoaia tetai au tuanga na te ture, te au Elders, te enua e pera te au mangamanga i roto i te Ekalesia.

7.5 PENETEKOTE

E tuatau mataora teia no te vainetini i te akamaaraanga i to te Atua tonu anga mai i tona Vaerua Tapu ki te ao nei i te ra Penetekose, tena te maata anga o te tuatua tei roto i te buka Angaanga pene 2. E rave ana te au mama i te teretere, atoro i te au mama pakari me kore makimaki i roto i te au ngutuare, uapou e oti taopenga ki te katikati i muri ake. Ka piri te au papa e te mapu ki roto i teia akakoroanga o te au mama. Na te reira Ekalesia rai e akanoo i tana porokaramu no teia ra maata.

7.6 RA TAEANGA EVANGELIA

I Rarotonga nei e raveia ana teia akakoroanga akamaaraanga taeanga Evangelia i te ra 26 no Okotopa i te au mataiti ravarai. Ko nga tuanga maata e toru koia oki, imene taki ki roto, akatutu, e te imene tuki i te pae openga. Ko te manako maata no te nuku, i tetai taime na te Konitara Ekalesia o Rarotonga e oronga mai ana, kareka i tetai au atianga e akatuera uaia ana kia riro e na te reira Ekalesia rai e anga mai i tana ka inangaro i te akatutu.

Te rua o te akamaaraanga ra taeanga Evangelia koia oki to Rarotonga i te ra 25 Tiurai i te au mataiti ravarai. Mei to Okotopa, na te Rarotonga Konitara Ekalesia e akanoo ana i te porokaramu ta nga Ekalesia e 6 i Rarotonga nei ka aru. E akamaara katoaia ana te ra taeanga Evangelia i runga i te au enua tatakitali i roto nei i te Kuki Airani, to te basileia (26 Okotopa) e pera to te au enua tatakitali. Kua akatakaia te ra taeanga Evangelia o te basileia ei ra orote no te katoatoa (public holiday).

Kotou i Nutireni e Aitureria, na kotou rai e akanoo me kua anoano kotou i te rave i tetai porokaramu mei te raveia nei i te Kuki Airani nei. Me e ngata no te tu o te oraanga, e mea manea kia akamaaraia teia au ra i roto i ta kotou au pureanga i te Sabati vaitata atu ki te ra taeanga Evangelia. Ko te vaerua maata koia oki ko te akamaaraanga i te tuatua ora a to tatou Atua tei tae mai ki to tatou pa enua, kia rauka te marama e te ora ki roto iaia.

Ka akamaara katoa tatou ia ratou tei rave maina i te angaanga o te Evangelia mei mua mai e tae mai ki teia ra; ratou tei apai atu i te Evangelia ki te au enua mamao mei a Papua, Samoa, e te vai

atura, ratou katoa tei tavini ki roto i te au Ekalesia i te Kuki Airani nei, Nutireni e Autireria e kua akangaroi atu ki te moeanga roa.

Te au ra taeanga Evangelia i te Kuki Airani

Rarotonga	25 July 1823
Aitutaki	26 October 1821
Mangaia	15 June 1824
Atiu	19 July 1823
Mauke	23 July 1823
Mitiaro	22 July 1823
Manihiki	8 August 1849
Rakahanga	15 August 1849
Penrhyn	13 March 1857
Pukapuka	6 December 1857
Palmerston	25 May 1863

7.7 PURE OROA

Na te Diakono e rave ana i teia pure i te popongi Sabati mua o te marama. Ko te Diakono nana teia tuanga, nana katoa e akateateamamao i te kave Oroa ki te au taeake maki i te ngutuare, e pera te irava/uianga no te uapou i te pure aiai me kare e au taii o te aiai. Me i roto i tetai au Ekalesia e, e riro ana teia tuanga na te au Diakono i roto i te au tapere e rave, eaa oki te manamanata. Na te Orometua e rave ana i te pure avatea, e tei te reira Ekalesia te akanoo i te tangata nana te pure aiai. E ra maata teia i roto i te au marama katoatoa ta te au mema e tapapa marie ana.

Teia te akanoonooanga no te raveraveanga i te Oroa ta te Orometua ka akatere mai e ta te katoatoa ka aru:

- (a) Aere mai te au Diakono katoatoa ki mua i to ratou ngai tei akatakaia
- (b) Akamata te tuanga o te Oroa na roto i te imene reo metua
- (c) Tatau i te tuanga 1 o te Oroa (Buka Pure, p.29)
- (d) Pure (p.30)
- (e) Tatau i te tuanga 2 o te Oroa (p.30)
- (f) Orometua ka oake i te akairo o te kopapa (varaora, uto, e te vai atura) ki nga Diakono no te tuaanga ki te katoatoa (au mema Ekalesia, Mama Orometua, Elders, Tauturu Diakono, Tauturu Orometua – kare ratou e inangaroia kia aere ki mua mei te au Diakono)
- (g) Me oti te tua na te katoatoa, ka tua te Orometua ki te au Diakono ua tei aere mai ki mua
- (h) Orometua: “kia kai tatou i teia ei akamaaraanga
- (i) Pure (p.31)
- (j) Tatau i te tuanga 3 o te Oroa (p.31)
- (k) Orometua ka oake i te akairo o te toto (wina, nu, vai, etc.) ki nga Diakono no te tuaanga ki te katoatoa
- (l) Me oti te tua na te katoatoa, ka tua te Orometua ki te au Diakono ua tei aere mai ki mua
- (m) Orometua: “kia inu tatou i teia ei akamaaraanga
- (n) Nga Diakono ka koi i te kapu/karati Oroa ma te akaoki mai ki mua i te kaingakai Oroa
- (o) Orometua ka akanoa i te Oroa
- (p) Ka kave i te Oroa ki te au taeake tei rokoia e te maki

7.8 PURE TAAKAKA NO TE TUATAU URIIA

I roto i te Kuki Airani nei kua matau ua te tangata e ko te tuatau e akamata ana te reva kino e pera katoa te tuatau uriia (hurricane season), mei te ra 1 o Noema ki te ra 31 o Mati i te au mataiti katoatoa. Ko teia rai oki te turanga i ko i te ngai akaraanga reva (Meteorological Office) i Nikao.

No tetai tuatau roa i teia nei, e raveia ana tetai pure takake (special service) i te Oroa o Noema no te patianga i ta te Atua tiakianga e te paruruanga i te basileia i tomo ki roto i te tuatau uriia. Mei teia atianga e tae uatu ki te Sabati openga o Mati, e mea matauia e kia taiku putuputuia teia vaerua e te inangaro o tatou te tangata nei ki mua i te aroaro o te Atua kia riro aia i te paruru ia tatou mei tona au tavini ririnui. E kia tae ireira ki te Sabati openga o Mati, kua rave akaouia tetai pure takake; i te reira pureanga e pure akaoki i te akameitakianga ki te Atua no tana tiakianga e te paruruanga i te tangata e tana au apinga katoatoa, mei te kino maata ta te ua, ngaru e te matangi ririnui e akatupu ana.

I roto katoa i te tuatau o te Pure Epedoma, e taiku putuputuia ana te vaerua o te pure taakaaka no te tuatau uriia. Ko te pureanga taakaaka no te tuatau uriia, ko tetai pureanga teia, i roto nei tika'i i te Kuki Airani, te ka inangaroia tatou katoatoa e te au mema o te CICC, kia maroiroi i te rave uatu rai. E mea puapinga katoa kia taokotai mai kotou e te au mema i Nutireni e Autireria i te akamaaraanga i teia pureanga i roto i to kotou au tuatau akamorianga mei a Noema e tae uatu kia Mati.

No te mea oki e, e tupu ana rai te au reva kino e te uriia i Nutireni e Autireria, e mea puapinga katoa ia tatou i te Kuki Airani nei kia pera katoa tatou i te akamaaraanga ia ratou i runga i teia nga enua me tae ki to raua tuatau reva kino. Me pera tatou katoatoa i te tukuanga i to tatou irinakianga ki te Atua no teia au tuatau reva kino, ka irinaki tatou e ka akara aroa mai te Atua ia tatou i te akaitianga i te kino me tae mai tona au tavini ririnui. Kare ra tatou e ka pure ua ma te kore e rave i tei anoanoia. Tena te au akamatakiteanga e orongaia ana e to te ture ki te katoatoa: tapekapeka i te au ngutuare, akaputu i te kai, mori pata, ratio, e te vai atura. I na ka rave tatou i teia au mea tei anoanoia, e ka pure katoa i ta te mana katoatoa paruruanga.

7.9 PURE MATE

Me mate tetai mema o te Ekalesia (tamariki rikiriki, mapu, aronga mamaata, aronga pakari), e mea manea kia raveia tetai pure nona ki roto i te nao o te Atua, ka tuku atu ei iaia ki tona ngai akangaroia openga. Auraka ra teia kia raveia me kare te kopu tangata i anoano kia pera ia.

I roto i tetai au kopu tangata e te ngutuare tangata, e tukeke te akonoanga pure a te au mema. Penei ko nga metua te aere maira ki te CICC, penei tetai pae o te tamariki e akonoanga keke ta ratou. Ko te mea maata koia oki ko te taeake/tuaine tei takake, me e CICC tana akonoanga, na te CICC rai e rave i tona au angaanga katoatoa no te tanuanga. Kare i te mea manea e, me e mema CICC tei mate e kua inangaro te tamariki e akonoanga ke ta ratou, kia riro e na ta ratou akonoanga e rave i te tanuanga. Me ka maro mai ra kia pera ia, eaa atu ireira ta tatou ravenga. Ko te mea akaaroa koia oki ko tana akonoanga CICC tana i noo e i tavini ki roto iaia i te ao nei, kare i riro e nana i rave i tona pureanga openga.

Ko tetai mea puapinga ki te au Orometua kia akamaara koia oki kare i te mea meitaki kia tuaia te angaanga o te tanuanga ki toou au taeake Orometua mei roto mai i tetai akonoanga ke. Kua taii teia i te au tuatau i topa e ka taii uatu rai me ka rave ua iatu rai. Kare e manamanata me ka oronga koe i tetai au tuanga ki toou taeake Orometua mei tetai Ekalesia CICC mai, auraka ra ki tetai Orometua no tetai akonoanga ke kare i te CICC. Kare oki e aiteite ana te apianga (doctrine) e te akanooanga, e kare tatou e inangaro kia taii te au tuanga me raveia, riro atu ei e marekakore-anga no te kopu tangata tei rokoia e te tumatetenga e no te tangata katoatoa tei tae ki te tumatetenga. Ko te mea meitaki roa atu, naau Orometua o te reira Ekalesia e rave i te au angaanga katoatoa, mei te akamataanga e tae uatu ki te openga, kare oki i te apainga maata. Me aruia teia, e mea papu e kare rava e taii.

Tei roto te akanoonoanga o te pure tanu mate i te Buka Pure, e ka inangaroia te katoatoa kia aru i tei akatakaia ki roto i te reira buka. Te kitea iatu ra e te aruia ra tei akanooia, no ireira kia akameitakiia kotou e pera ra.

7.10 PURE AKATAINUANGA TAOANGA

I mua ake tetai tangata ka rave ei i te angaanga tei orongaia ki tona rima, ka raveia tetai pure akatainuanga nona. Ko teia te au taoanga i raro nei e raveia ana te pure akatainuanga:

- Orometua
- Tauturu Orometua
- Ariki

Tei roto te akanoonooanga o te pure akatainuanga taoanga i te Buka Pure, e ka inangaroia te katoatoa kia aru i tei akatakaia ki roto i te reira buka.

7.11 PURE AKATAPUANGA TAOANGA

I mua ake tetai tangata ka rave ei i te angaanga tei orongaia ki tona rima, ka raveia tetai pure akatapuanga me kore pure arikianga iaia ki runga i te taoanga.

Ko teia te au taoanga i raro nei e raveia ana te pure akatapuanga:

- Diakono Mutukore (Elder)
- Diakono
- Tauturu Diakono
- Mema Ekalesia ou
- Puapii Sabati e te Arataki o te au putuputuanga i roto i te Ekalesia
- Mataiapo
- Rangatira
- Tetai atu au mou taoanga tei akaouia, mei te Tekeretere, Mou Moni, to raua nga tauturu, e te vai atura

Tei roto te akanoonooanga o te pure akatapuanga taoanga i te Buka Pure, e ka inangaroia te katoatoa kia aru i tei akatakaia ki roto i te reira buka.

7.12 PURE AKATAPUANGA I TE AU MEA O TE ORAANGA NEI

E mea anoanoia e tetai maataanga o te au mema CICC kia raveia tetai pure akatapuanga i to ratou au apinga mamaata ou tei rauka i roto i ta ratou au kimikimianga puapinga no te oraanga kopapa nei. Tetai o teia au mea nei ko te are, motoka, patikara matini, potonga enua, poti tautai, e te vai atura. Ko teia au mema tei anoano ratou kia raveia tetai pureanga, kare atu e vaerua ke marira e akaokianga i te akameitakianga ki te Atua koia i tauturu i ta ratou au kimikimianga, i rauka'i tei rauka ia ratou, e kua manako ireira ratou e, e mea tau e te manea kia akamaara ratou i te Atua no teia.

Kare teia akonoanga i te akaueanga i te au mema CICC kia aru, e mea manea ra kia kite te au mema i te vaerua e te akakoroanga o teia akonoanga, na ratou rai e paunu marie e me ka anoano ratou kia aru i teia mataara, me kare. Tei roto te akanoonooanga o te pure akatapuanga no te are ou e te poti tautai i te Buka Pure, ko te ka tau katoa kia taangaangaia no te akatapuanga i tetai atu au mea ke. Ka inangaroia te katoatoa kia aru i tei akatakaia ki roto i te reira buka, me kua anoano ratou kia raveia tetai pure akatapuanga.

7.13 EEUANGA TOKA

E akonoanga matauia na tatou iti tangata Kuki Airani kia patu i te toka akamaaraanga i to tatou tei takake atu, ma te rave i te eeuanga i te tapoki o te toka na roto i te akonoanga pure. E peu teia kua taikua ki roto i te Bibilia e i raveia ana i te tuatau mua (Genese 31.43-45, Iosua 4.20-24). Te rave katoa nei rai tetai au basileia i teia akonoanga i teia ra.

Kare a te CICC akanoonoanga e, eia tapoki ka inangaroia, koai te ka eeu mua, koai te openga. Ko ta te CICC ua koia oki ko te akanoonoanga o te pure eeuanga toka. Ka inangaroia te katoatoa kia aru i te akanoonoanga pure no teia akakoroanga, tena tei roto i te Buka Pure a tatou a te CICC.

7.14 AKAIPOIPOANGA

Akanoonoanga

Ko te akanoonoanga o te pure akaipoipo, ko tetai pure puapinga ia i roto i te oraanga o te tane e te vaine. E mea puapinga maata kia marama meitaki nga mapu ka akaipoipoia, i te au mea tei anoanoia (conditions, requirements, expectations) i mua ake ka akamata ei raua i te aere kapiti ki runga i te mataara o te oraanga akaipoipo no te mea e mataara tapu teia kia tau ki ta te Bibilia i apii mai.

I te tuatau mua e rave ua ia ana te pure akaipoipo ki roto i te are pure. I teia tuatau kua tuke te peu e aruia nei; ka raveia ki te pae taatai, ki runga i te motu, ki te ngutuare, ki runga i te maunga, penei a tetai ra kua raveia ki roto i te tai (under-sea) mei ta tetai au basileia mamaata e rave nei. Eaa ra i pera'i? Tuketuke te akamaramaanga, ko taau akamaramaanga e manako ra, ko te reira ia. Ko teiea ireira ta tatou CICC ka aru? Pauanga: e tarevake ainei tetai i te raveia nei ki roto i te nao o te Atua, i na nana oki teia akauenga o te akaipoipo? Na kotou e te au taeake ma te au tuaine e akatae atu ki te openga.

Tei roto te akanoonoanga o te pure akaipoipoanga i te Buka Pure, e ka inangaroia te katoatoa kia aru i tei akatakaiia ki roto i te reira buka, me kua anoano te kopu tangata kia raveia te akaipoipo ki roto i te are pure.

Aiteite te mero

Kare tatou te CICC i ariki i te akaipoipo i nga mema aiteite ua to raua mero, koia oki tane/tane e pera te vaine/vaine, same-sex marriage. Kare katoa tatou i ariki i te peu akaouanga kororomotu (renewal of marriage vow) i rotopu ia raua me kua oti raua i te akaipoipoia ki roto i tetai akonoanga ke.

Te vai nei tetai au basileia kua ariki te kavamani e tetai au akonoanga akamorianga, i nga tangata aiteite to raua mero kia noo kapiti e kia akaipoipo. I tetai au kavamani tei akatika i teia kia raveia, mei a Autireria, kua taiku katoa e, e tikaanga to te reira akonoanga akamorianga auraka kia rave i te akaipoipo tane/tane e te vaine/vaine me kare te reira peu i tau i raro ake i te irinakianga o te reira akonoanga. I roto i te reira au turanga, e me ka tae mai te reira tukuanga tika ki te Kuki Airani nei, kare paa ireira o tatou taii no te mea kare to tatou au Orometua e maro (force) ia e te ture kia rave i te reira tu akaipoipoanga.

Akaouanga i te kororomotu akaipoipo

E mea inangaro na tetai au tangata kua roa i te noo kapiti anga ki roto i te oraanga akaipoipo kia raveia tetai akonoanga akamaaraanga i te roa o te au mataiti tei na roto mai raua (renewal of marriage vow). E akakoroanga meangiti ua teia kia akaaite iatu ki te ra i to raua akaipoipoanga e, e raveia ana ki to raua ngutuare rai me kore ki te kainga Orometua me kore ki tetai au ngai ke atu, na raua oki te ikianga. Teia i raro nei te akanoonoanga no te reira akakoroanga:

- Pure akamata
- Tuatua na te tane me kore vaine me kore raua roai
- Me e vaa tuatua ke atu tetai mei roto mai i te kopu tangata
- Pure akameitakianga
- Pure openga e te pure katikati (me e arikirikianga tetai)

Tikaanga akaipoipo

Ko te tikaanga/license akaipoipo a te au Orometua i te Kuki Airani nei, na te opati maata i Takamoa e rave i te reira i te au openga mataiti katoatoa; ka tata te Tekeretere Maata i te leta ki Te Tango Tutara o te Ture i te akapapu i te au Orometua katoatoa e rave angaanga nei i roto i te Kuki Airani. Tera ireira te aiteanga, kare e license e orongaia kia kotou e te au Orometua, ko teia te akateretereanga a te Justice i teia tuatau.

Inara ko tei anoanoia i mua ake i tetai akaipoipoanga, e pepa na nga tangata ka akaipoipo ka tiki ki ko i te Justice (marriage permit), e i runga i te reira pepa ka akakiteia te ingoa o te Orometua te ka rave i te akaipoipoanga. Ko te ra o te akaipoipoanga, Orometua nana e rave i te angaanga, ngai ka raveiai te akakoroanga, ko te reira ta te Justice ka ui mai ki nga tangata ka akaipoipoia e ko te reira te permit ka orongaia mai, ka apai ei i te reira permit ki te Orometua. Me kare te Orometua e kite i te reira pepa, kare katoa aia e rave i te akaipoipoanga no te mea ka apa aia i raro ake i te ture a te Justice. Kotou i Nutireni e Autireria, te vai ra te ture enua ta kotou ka aru.

7.15 PAKOTI ROURU

Kare e akanoonooanga a te CICC no te pakoti rouru no te mea e akonoanga teia na te kopu tangata. E mea matau ra na te au mema CICC i te pati i te tavini o te Atua kia piri atu ki roto i te reira akakoroanga. I roto i te reira au atianga, e mea meitaki kia riro e na te Orometua e akamata i te akakoroanga na roto i te pure, e nana katoa e topiri i te akakoroanga na roto i te pure openga.

Ko teia te akanoonooanga me pati katoaia mai te Orometua ki tetai atu au akakoroanga kopu tangata kare i taikuia ki roto i teia tataanga; mei te au ra anauanga (21st, 60th, 70th, e te vai atura).

7.16 PURE METUA VAIN E TE PATU TUATUA

I Rarotonga nei, e rave ana te vaintini i tetai pureanga ko tei tuatuaia e, pure metua vaine, i te au Monite katoatoa o te pure Oroa. Kua akamataia teia i te mataiti 1990 e tetai Mama Orometua. E rave katoa ana te vaintini i te tuanga o te patu tuatua i muri ake i te pure avatea Sabati. E raveia ana teia i te rua o te Sabati e pera te Sabati openga o te marama. Kotou i te pa enua, Nutireni e Autireria, kia aru rai kotou i te au pureanga tei akanooia e te vaintini, penei mei teia i runga nei, penei e akanoonooanga ke ta kotou. Ko te akakoroanga koia oki ko te akamatutu i te au mama e pera te anau tamaine mapu, i te anga manako e te vaa anga i te tuatua ora a to tatou Atua ki mua i te mata tangata.

7.17 PURE VAEAU/ANZAC DAY

E piri ana te CICC ki roto i te akamaaraanga i teia ra no te vaeau ko tei tuatuaia e ANZAC Day. I Rarotonga nei e raveia ana te pureanga mua i te popongi maiata (dawn parade) ki te toka akamaaraanga i roto i te aua o Te Tango Tutara o te Ture. I te pure avatea, e raveia ana ki te are pure o te Avarua CICC. Inara e au akatukeanga tetai ki te porokaramu o nga mataiti i topa, kare e papuanga e me ka tinamou te reira au akatukeanga me kare. Na te RSA oki e akanoo ana i te porokaramu.

Me e akanoonooanga tetai i te pa enua, kia aruia te reira. Kotou i Nutireni e Autireria, e mea manea kia piri atu kotou ki roto i ta raua porokaramu akamaaraanga. Kua aru oki to tatou au metua ki nga tamakianga o teiane ai e 2 i raro ake i te akatereanga a Nutireni i te reira tuatau.

7.18 PURE ARE AURI

Kua akatakaia te tuatau e raveia ana teia pure. I te tuatau i topa, e rave ana nga Ekalesia i Rarotonga nei i teia pure e tai taima i te au 6 epetoma katoatoa. I teia tuatau kua tau, e te tau nei rai i te au atianga kitea-kore iatu. Te piri katoa nei rai oki tetai au akonoanga keke ki roto i teia apainga.

Ko te akanoonooanga i te pa enua i vao ake ia Rarotonga, kia aruia rai ta kotou i matau. Kotou i Nutireni e Autireria, penei kare e tikaanga e orongaia mai e te papaa no teia kia raveia. Noatu ra te reira, e meitaki rai kia atoro iatu to tatou iti tangata i roto i te au are auri, ma te rave pure atu no ratou. Me kare e rauka kia raveia ki roto i te are auri, ka taiku ki roto i te au aereanga pure i te au Sabati i roto i ta kotou au Ekalesia.

7.19 PURE ARE MAKI

E tua ia ana teia tuanga na runga i nga Ekalesia e 6 i Rarotonga nei i te tuatau i topa. I roto i teia akateretereanga, e rua marama i te mataiti e tae mai ana te angaanga ki te Ekalesia okotai. I teia tuatau no te au akonoanga ou tei piri ki roto i te apai anga i teia tuanga, kare ireira te CICC e rave putuputu akaou ana i teia, mari ua kia tae mai te akakite. Inara te maroiroi nei te anau Apiianga i Takamoa i te apai i teia tuanga. E apai katoa ana te Ekalesia Nikao i teia tuanga i te au Avatea Sabati Oroa katoatoa.

Mei tei raveia i roto i te are auri, ko te akanoonooanga i te pa enua i vao ake ia Rarotonga, kia aruia rai ta kotou i matau. Kotou i Nutireni e Autireria, penei kare e tikaanga e orongaia mai e te papaa no teia kia raveia. Noatu ra te reira, e meitaki rai kia atoro iatu to tatou iti tangata i roto i te au are maki, ma te rave pure atu no ratou. Me kare e rauka kia raveia ki roto i te are maki, ka taiku ki roto i te au aereanga pure i te au Sabati i roto i ta kotou au Ekalesia.

7.20 BAPETIZOANGA TAMARIKI E TE ARONGA MAMAATA

E aru ana te CICC i te bapetizo tutou (dipping) me bapetizoia te tamariki rikiriki. Tei roto te akanoonooanga o te bapetizo tamariki i te Buka Pure tei taikuia i roto i te tuanga 7.1 i runga nei.

Ko te bapetizoanga o te aronga mamaata i te akakiteanga e kua anau akaou ratou ki roto i te Mesia, e aru ana te CICC i te bapetizo a te Vaerua Tapu (spiritual baptism). Koia oki ka rave te Orometua i tetai pureanga no te mema tei iki aia i te akaruke i tona oraanga taito ma te aru i te mataara o te Atu. Kare te CICC i ariki i te bapetizo taruku (immersion).

7.21 TERETERE APII SABATI

I Rarotonga nei e 2 teretere Apii Sabati e raveia ana i te mataiti, i roto i te marama Me e pera ia Noema. Ko te tu o te tere anga na te Konitara Apii Sabati te reira e akanoo mai ana. E riro ana teia ra ei ra maata no te anau Apii Sabati ia ratou ka tatau i te au irava tamou ngakau tei orongaia kia ratou i te au ra i mua ake i te teretere. Ko te vaerua maata ki konei koia oki ko te akamatutuanga i te anau kia kite e kia tu katau i te tu anga ki mua i te tangata e te vaa anga i te tuatua tika nana ma te maroiroi, tiratiratu e te matakukore. Ko te akateateamamao anga i te au tuanga tatau, na te au Puapui Sabati me kore Diakono te reira e rave ana. Kia oti i te maani, e mea tau kia akara te Orometua penei e au ngai tana ka akameitaki atu.

I te pa enua i roto i te Kuki Airani nei e pera ki Nutireni e Autireria, e tuke te akanoonooanga o te teretere Apii Sabati. Ka aru te au Ekalesia i ta ratou i oti i te akanoo. Ko te mea maata ra, kia akaraia tei akanooia na te anau e te Orometua o te Ekalesia, i mua ake ka tuaia'i ki te tamariki.

7.22 TERETERE MAPU

Kua aiteite ua te akanoonooanga o te teretere mapu ki te teretere Apii Sabati. I Rarotonga nei e 2 teretere mapu e raveia ana i te mataiti, i roto i te marama Peperuare e pera ia Aukute. Ko te tu o te tere anga na te Konitara Mapu e te Tipatimani o te Mapu te reira e akanoo mai ana. E riro ana teia ra ei ra maata no te mapu ia ratou ka tatau i te au irava tamou ngakau tei orongaia kia ratou i te au ra i mua ake i te teretere. Ko te vaerua maata ki konei koia oki ko te akamatutuanga i te anau kia kite e kia tu katau i te tu anga ki mua i te tangata e te vaa anga i te tuatua tika nana ma te maroiroi, tiratiratu e te matakukore. Ko te akateateamamao anga i te au tuanga tatau, na nga Diakono te

reira e rave ana. Kia oti i te maani, e mea tau kia akara te Orometua penei e au ngai tana ka akameitaki atu.

I te pa enua i roto i te Kuki Airani nei e pera ki Nutireni e Autireria, e tuke te akanoonooanga o te teretere mapu. Ka aru te au Ekalesia i ta ratou i oti i te akanoo. Ko te mea maata ra, kia akaraia tei akanooia na te mapu e te Orometua o te Ekalesia, i mua ake ka oronga'i ki te mapu.

7.23 PURE EKALLESIA

Kia riro mai tetai mapu ei mema Ekalesia, ka rave aia i te pure popongi Sabati e te Ruitoru i roto i te au marama, takake mei te Oroa, Etene e te Rekapi. Ko tei matauia, e riro ana ta ratou akoanga e na te Orometua e maani, tauturu iatu e te au Diakono i roto i nga tapere. Kua akanoonooia te au tuanga pure Ekalesia i te mataiti e kua kite marama ua te katoatoa i te tu o te akanooanga i te Kuki Airani nei. I Nutireni e Autireria no te tuke o te oraanga, ka aru te akanoonooanga o te pure Ekalesia ki tei tau i te reira Ekalesia e tona au mema. Penei e ngata kia aruia te porokaramu e raveia nei i te Kuki Airani nei. I na ka akanoo ireira kotou i tetai porokaramu tei tau ki to kotou turanga.

7.24 PURE AKAPUMAANA

Tetai uatu tumatetenga i roto i te oire e riro ana te Ekalesia i te atoro atu i te reira. Me e tumatetenga no tetai mema o te Ekalesia, na nga Diakono o te reira tapere e te Orometua e rave ana i te au anganga akapumaana katoatoa, turu iatu e te Ekalesia. Ko te akateretere i te angaanga i te ngutuare tei rokoa e te tumatetenga, na tetai Diakono o te reira tapere e te kopu tangata e akanoo ana i te reira. Ko te apai mate ki roto i te Are Pure e te akaoki mai ki vao, e mea manea kia riro e na nga Diakono e rave. Inara me e akanooanga ta te Ekalesia e vai ra, kia aru ia rai te reira akanooanga.

7.25 PURE NGUTUARE

Ko te akonoanga pure ngutuare ko tetai peu teia vaiata rai e ko te au ngutuare katoatoa i te Kuki Airani nei e rave ana i te au ra katoatoa i te au tuatau i topa; ta tetai au ngutuare e rave ana i te popongi, ta tetai i te aiai. I teia tuatau ra ko tetai pae ngutuare ua te ravei nei rai i teia. Ka akamaroiroi tatou te kopu tangata CICC i te apaianga i teia tuanga i te au ra ravarai o to tatou nei oraanga. Ko tetai tuanga puapinga oki teia i roto i te oraanga akarongo.

I roto i tetai au ngutuare ko nga metua ua te ka tatau ma te akamarama ki te tamariki i te tuanga tatau, i roto i tetai au ngutuare ka tatau kapiti te katoatoa. Kare e akanoonooanga e ko teiea te ka aruia, ko te mea maata kia raveia tetai pureanga akameitaki i te Atua no te au meitaki tei kitea i te reira ra, no tana tiakianga i te katoatoa i te ra tei na rotoia, e ma te pati i tana paruruanga no te kopu o te po ta te ngutuare ka tomo.

E mea manea kia aruia te kaveinga o te Tia mataiti i te au atianga o te pure ngutuare. Kua akataka katoa mai te Buka Pure i tetai au mea tei tau kia tauruia ki roto i te pure i te au ra tatakita i te marama. Na kotou te reira e akara atu.

7.26 PURE REKAPI/ETENE

REKAPI – Na te Diakono e rave i te Ruitoru i mua ake i te Oroa. I roto i tana aratakianga manako, ka akapiri aia ki te kopu tangata Ngati Rekapi ei akaraanga, no to teia kopu tangata irinakianga tinamou ki roto i te Atua e ta te Atua akameitakianga ia ratou.

ETENE – Na te Tauturu Diakono e rave i te Ruitoru i muri ake i te Oroa. Me kare e Tauturu Diakono, na te Diakono e rave. I roto i tana aratakianga manako, ka akapiri aia i te karere ki te

turanga o te Etene i nanai e to teia ra, e te puapinga kia tomo ratou i roto i te reira turanga ki roto i te koro a te Atua.

7.27 TURANGA O TE OROMETUA I ROTO I TE EKALLESIA

Ei akatano i te au taii e kitea mai nei no runga i te turanga o te Orometua i roto i te Ekalesia, teia te kaveinga i raro nei:

- Ko te Ekalesia tona metua, na te Ekalesia e utuutu iaia e tona ngutuare tangata i te oraanga kopapa.
- E tuanga ia na te Ekalesia kia rauka tetai ngutuare no te Orometua. Kare na te Orometua e iki e ka noo aia kiea, na te Ekalesia ra te reira tuanga.
- E mea meitaki kia akono meitaki te Orometua e tona kopu tangata i te ngutuare o te Ekalesia. Ko teia tetai e kitea mai nei e kare tetai au Orometua e rave ana, ka riro oki ireira ei apainga ki runga i te Ekalesia no te akaouanga i te ngutuare no te Orometua ka na muri mai.
- Auraka te Orometua e rave ua i tona anoano i roto e i vao i te au ngutuare o te Ekalesia ma te kore e uriuri manako ki te Ekalesia na mua; tetai nga akaraanga – tipupu tumu rakau, akaou/akatere i tetai au ngai o te ngutuare.
- Ei ravenga kia kore e kaiou me kore apainga maata ki te Ekalesia, ko te au tamariki ua tei raro ake to ratou mataiti i te 18 e te aere apii ra, te ka noo ki roto i te ngutuare ta te Ekalesia i akono ei ngutuare no te Orometua. Teia ireira te aiteanga, ko te au tamariki tei runga ake to ratou mataiti i te 18, kua mamaata ratou e ka rauka rai ia ratou i te utuutu i to ratou oraanga. Kare e tano e na te Ekalesia e angai ia ratou. Ko te tikaanga tei roto ratou i te oraanga o te angaanga moni ei utuutu ia ratou uaorai. Penei tetai au tamariki tei runga ake to ratou mataiti i te 18 e makimaki ra, ka tau paa ireira kia noo uatu rai ki roto i te ngutuare, tei runga ia i te Orometua e te Ekalesia i te akatanotano.
- Te au tamariki tei akaipoipo, kare ratou e noo tinamou ki roto i te kainga Orometua. Te mako uara me atoro mai i nga metua no tetai tuatau poto, auraka ra te noo tinamou.
- Takake mei te tare mataiti e taikuia ra i runga nei, penei e mea tau rai kia akara matarikiia te turanga i Nutireni e Autireria. Tei rotopu ia i te Orometua e te Ekalesia i te akara i te ka mama te apainga ki runga i te Orometua e tona ngutuare, e pera te turanga utuutuanga a te Ekalesia i tona Orometua.
- No te ngata i te oraanga i Nutireni e Autireria, e pera katoa ei ravenga kia mama te apainga ki runga i te Ekalesia, ka tikaia e te akamaroiroi iatu nei te au Orometua i runga i teia nga enua kia angaanga moni ei tauturu i te oraanga kopapa. Ka tano teia tuatua no kotou tika'i e te au Orometua mapu e te maroiroi nei rai te kopapa.
- No reira oki i anoanoia'i te au Ekalesia ou kia matutu te turanga no te utuutuanga i te Orometua, i mua ake ka tuku iatu ei tetai Orometua kia kotou; tera oki te aiteanga kare ratou e anoanoia kia angaanga moni me te matutu ra te turanga utuutu a te Ekalesia i tona Orometua
- Ko ta te Ekalesia moni ka tutaki i te Orometua, kua akatakaia te reira e te Mou Moni o te CICC. Tei runga ra i te reira Ekalesia me ka tutaki maata atu aia, kare e taii'anga ki konei.
- Ko te au akapouanga no te uira (power), phone, vai, na te Ekalesia te reira. Tetai atu au akapouanga, mei te phone akakoroanga no te kopu tangata, na te Orometua te reira.
- E mea puapinga rava me tomo mai te Orometua ou ki roto i te Ekalesia, kia rava e kia maramarama meitaki te akamaramaanga a te Ekalesia i tana au akanoonooanga katoatoa ki te Orometua, no runga tika'i i te ngutuare te ka nooia e te Orometua, e pera tetai au akanoonooanga puapinga i roto i te Ekalesia tei anoanoia te Orometua kia kite. Ka riro teia i te akaiti mai i te au taii a muri ake. Kia raveia teia au akamaramaramaanga kiaia e tona ngutuare tangata i te atianga ka tomo mai ei ratou ki roto i te Ekalesia.
- Ko tetai atu au akanoonooanga ke, tei runga i te Ekalesia e te Orometua i te akatanotano.

7.28 TETAI ATU AU AKONOANGA

I roto i te oraanga Keresitiano e mea matauia i te kimi i ta te Atua tauturu me kore paruru, e pera katoa i te akaokianga i te akameitakianga kiaia i te au atianga ravarai, mei te meitaki e kitea ana i roto i te oraanga nei. Teia i raro nei tetai au akaraanga e kapiki ana tatou i te Atua, no te pati tauturu, no te akaokianga i te akameitakianga:

- I mua ake ka akamata'i te tautai
- I mua ake ka akamata'i tetai teretereanga
- Te puapinga tei rauka mai i roto i te kimikimianga pitiniti
- E anau na tatou ka atea atu ki te au enua mamao no tetai au tumuanga
- E te vai atura

I roto i teia au komakomaanga ki te Atua, e raveia ana te reira na roto i te vaerua taokotai, me kore ko te reira tangata anake ua me koia ua tei roto i te reira turanga. E mea meitaki kia umuumu e kia putuputu te au mema i te rave i teia au komakomaanga ki te Atua. Ko te tumuanga koia oki i roto i to tatou to te aronga akarongo irinakianga, nana i anga i te au mea ravarai, nana i oronga mai i te maroiroi i rauka'i ia tatou i te kimi i te puapinga no te oraanga nei, e no ko mai iaia te au akameitakianga katoatoa ta tatou e kite nei, koia to tatou tauturu e te paruru, e tau mari ireira ia tatou kia akamaara iaia i te au atianga ravarai, i te tuatau meitaki e pera te tuatau ngata.

7.29 IMENE O TE CICC

Teia i raro nei te imene o te CICC, koia te anthem:

*E Iehova te Atua Mou
Ko koe rai to matou Pu
Tena mai to matou reo
Te kapiki atu nei*

*Aroa mai ia matou
Ko to iti tangata
Kia vai rai to Evangelia
E tuatau uatu
Kia vai rai to Evangelia
E tuatau uatu*

E mea tau kia apiiia e kia imeneia te anthem i te au atianga mamaata i roto i te Ekalesia, te Konitara Ekalesia, te Uipaanga Maata, e tetai atu au akakoroanga o te Evangelia.

7.30 REVA O TE CICC

Ko te reva o te CICC kua akairoia ki te satauro akaora o te Mesia, te kukupa e akairo no te enua ou tei akakiteia ki roto i te tua o Noa, te Bibilia Tapu ko te tuatua tika ia a te Atua, e pera te 3 rai teatea e nga akairo katoa no te ora i roto i te Atua toru tai. Ko te kara auika e akairo ia no te rangi e te moana ta te Atua i anga.

Ka taangaanga te au Ekalesia i teia reva ki roto i te au akakoroanga mamaata me kua anoanoia te reva o te akonoanga CICC kia utiia. Kare tetai reva ke uatu e taangaangaia ei reva no te CICC, mari ua ko teia. Tei te opati maata i Takamoa nei te ngai e rauka mai ei teia reva, tetai uatu Ekalesia tei anoano.

7.31 LOGO O TE CICC

Ko te logo o te CICC kua aiteite tetai au ngai ki te reva tei akamaramaia i runga nei. Kua akairoia ki te satauro akaora o te Mesia, te maunga e te tuaivi e akatauanga no te enua ta te Atua i anga e tei tae te akonoanga CICC (koia te Kuki Airani nei, Nutireni, e Autireria), e pera te tai e te rangi mei tei akatakaia i runga nei.

Kua arikiia teia logo e te Kumiti Akaaere i roto ia Tianuare 2010 ei taangaanga na te au Ekalesia katoatoa e pera te au mangamanga i roto i te Ekaleisa, ki runga i ta ratou au upoko leta e tetai atu au akakoroanga e kua anoanoia te logo o te CICC kia akaariia. Kare tetai logo ke uatu e taangaangaia ei logo no te CICC, mari ua ko teia. Ka rauka teia logo i te tuku iatu ki te au Ekalesia e te opati maata i Takamoa; ka rauka katoa i te copy mei konei ki runga i te upoko leta e te vai atura.

7.32 RA O TE CICC

I muri ake i to te Paramani o te Kuki Airani arikianga i te ture metua (Act) a te CICC i te mataiti 1968-69, ko tana ture tumu (constitution) tei akamouia ki runga i te ture metua kua mana te reira i te ra 24 o Aperira 1984. I te mea e kare teia ra e aiteite ana i te au mataiti katoatoa, manako ireira te Kumiti Akaaere i te mataiti 2014 e kia akatakaia te Sabati openga o Aperira i te au mataiti katoatoa ei ra no te CICC, mei te ra anauanga te tu. Ko te vaerua i muri i teia koia oki kia akamaara te au Ekalesia katoatoa i te Kuki Airani nei, Nutireni e Autireria e ko teia te ra i riro mai ei te CICC i te mataiti 1968 nana rai e akatere iaia mei raro mai i te akatereanga a te London Missionary Society. Aiteite ua te vaerua o teia ra ki te ra o te Kavamani, koia te ra 4 o Aukute, te ra i riro mai ei te Kuki Airani nana rai e akatere iaia mei raro mai i te akatereanga a Nutireni i te mataiti 1965.

8 AU TURE AKATERETERE (Policies)

8.1 AKAMARAMAANGA

E au ture akateretere (policies) teia kua arikiia e te au Uipaanga Maata i topa, me kore na te Kumiti Akaaere i akanoo kia aruia e te au Ekalesia katoatoa no te tere maruanga o te au raveraveanga i roto i te au Ekalesia e pera i Takamoa. Ko te au ture akateretere te ka arikiia e teia au Uipaanga Maata ki mua, me kore te ka akanooia e te Kumiti Akaaere, ka tuku iatu te reira ki te au Ekalesia katoatoa ei topiri atuanga na ratou ki teia tei oti i te tata.

8.2 AKATUPU EKALLESIA OU

1. AKATOMOANGA

I te mataiti 2003 kua ariki te Paramani o te Kuki Airani i te Cook Islands Christian Church Incorporation Amendment Act, ko tei riro i te mono atu i te ture tumu o mua atu (1968). I roto i te tuanga akapapaanga o teia ture ou, kua taikua te ingoa o te au Ekalesia katoatoa e, e 24 i te Kuki Airani nei, 16 i Nutireni, 9 i Autireria. Ko teia au Ekalesia e 49 i te katoatoanga, ko ratou te au mema tinamou o te CICC e ko ratou te ka aere mai ma te piri ki roto i te Uipaanga Maata a te CICC. Ko te turanga i te mataiti 2009 koia oki e 24 Ekalesia tinamou i te Kuki Airani nei, e 16 Ekalesia tinamou i Nutireni (takake mei te 8 kare i akatapuia ake), e 10 Ekalesia tinamou i Autireria (takake mei te 5 kare i akatapuia ake). Ko te turanga i teia ra, teia ia i raro nei:

- Kuki Airani: 23 Ekalesia tinamou
- Nutireni: 21 Ekalesia tinamou, 6 Ekalesia ou kare i akatapuia ake
- Autireria: 17 Ekalesia tinamou, 9 Ekalesia ou kare i akatapuia ake

Kua marama e kua ariki te Uipaanga Maata e te Kumiti Akaaere e ka maata atu teia tareanga numero Ekalesia a teia au tuatau ki mua no te mea te aere nei te iti tangata Kuki Airani e te totoa atu nei ki runga ia Nutireni, Autireria e penei i tetai atu au enua ke. E no reira kua tau mari te tuatau kia akanooia tetai ture akateretere no te akatupuanga i tetai au Ekalesia ou ki te au ngai tei anoanoia, i raro ake i te tamaruanga a te CICC. Ko te akatupuanga i tetai au Ekalesia ou ki Nutireni e Autireria, e anoanoia no to tatou Atu i te ao.

2. AUTIRERIA E NUTIRENI

Kua irinakiia e kia tau ki te tamanakoanga iti tangata Kuki Airani e noo nei ki Nutireni (50,000) e Autireria (25,000), kua maata atu te anoano e kia akatupuia ma te akamaata iatu te au Ekalesia CICC i runga i teia nga enua. Noatu oki e ko te maataanga o te iti tangata Kuki Airani tei akaruke mai i te Kuki Airani no te noo atu ki teia nga enua e, no roto mai i te CICC, kua tamanakoia e ara atu i te 75% kare a ratou akonoanga pure akaou (tetai uatu akonoanga) ia ratou i noo ki teia nga enua.

Ture Akateretere (Policy)

(A) KO TEI ANOANOIA (GOAL)

I roto i te ture tumu a te CICC ko tetai o tana angaanga koia oki ko teia i raro nei:

“Ko te akakiteanga i te ora mutukore i te basileia o te Atua: E angaangaia na te Ekalesia i te ako i te Evangelia ora a te Atua ki te au tangata katoatoa e kia akakite i te parani o te ora mutukore mei tei akakiteia i roto i te Bibilia. Kua akatuera mai te Mesia i te mataara ki te ora mutukore, na te Ekalesia e akatupu i teia na roto i te akakiteanga i tana tuatua-tika.”

(B) KA AKAMAROIROI TE CICC KIA AKATUPUIA TETAI AU EKALLESIA OU KI NUTIRENI E AUTIRERIA

Ka raveia teia na roto i teia au mataara i raro nei:

1. Parani no te akatupu i tetai Ekalesia ou. Ka tuku mai te Konitara Ekalesia CICC o Nutireni e pera to Autireria i te tamanakoanga ki te Kumiti Akaaere.
2. I mua ake ka ariki ei te Kumiti Akaaere i te tamanakoanga mei Nutireni e Autireria, ka inangaro aia kia kite i teia au mea i raro nei:
 - (a) Ko te iti tangata Kuki Airani e noo ra ki te ngai tei tamanakoia no te Ekalesia ou, kare te reira i raro ake i te 500.
 - (b) Ko te Ekalesia ou tei tamanakoia, kare te reira i raro ake i te 5 kilometers mei tetai Ekalesia e vai ra.
 - (c) Ko te iti tangata e noo ra ki te reira ngai, me akara iatu ka maata atu te reira i te tuatau ki mua.
 - (d) Te vai ra te au arataki tau i roto i te reira ngai te ka riro i te apai i te au tuanga mamaata a te Ekalesia ou te ka akatupuia.
 - (e) Te vai ra te au ngutuare tei anoanoia no te Ekalesia – kainga Orometua, are akamorianga, are rave i te au angaanga a te Ekalesia (hall).
 - (f) Tetai uatu tuatua puapinga te ka riro i te tauturu i te Kumiti Akaaere iaia ka akara i te patianganga.
3. Ka tuku te Kumiti Akaaere i tana tika no runga i te patianganga mei teia i raro nei:
 - (a) Ariki i te patianganga kia akatupuia tetai Ekalesia ou.
 - (b) Patoi i te patianganga kia akatupuia tetai Ekalesia ou.
 - (c) Vaoo atu i te tukuanga tika no te patianganga kia akakarakara akaouia a tetai tuatau.
4. Kare e Ekalesia ou e arikiia e te CICC me kare teia au takainga i runga nei i aruia.

5. Kare e Ekalesia ou e arikiia e te CICC me kua ngaa mai teia Ekalesia mei tetai Ekalesia e noo ra. Ka kimiia te ravenga kia taokotai e kia noo au akaou teia nga Ekalesia.
6. Ka angaanga kapiti te Kumiti Akaaere ki te nga Konitara Ekalesia CICC o Nutireni e Autireria no te akanooanga ma te taangaanga anga i tetai parani akatotoaanga i te Evangelia ora a Iesu Mesia ki te iti tangata Kuki Airani tei noo ki teia nga enua, ka na muri atu ei te akatupu Ekalesia ou.

(Akamaramaanga: kua ariki te Uipaanga Maata 2009 i teia ture akateretere i runga nei tei akaouia (revised) mei te ture akateretere tei tukua e tei arikiia i roto i te Uipaanga Maata 2007).

8.3 TAUIANGA OROMETUA

I: TURE AKATERETERE KIA ARUIA

1. Ka tau te au Orometua katoatoa o te CICC i te au 4 mataiti katoatoa kia tau ki te akanoonooanga i raro nei.
2. Ko te tukuanga tika openga no runga i te tauiaanga na te Kumiti Akaaere te reira tuanga. I te atiaanga e, e Uipaanga Maata tetai, ka tuku te Kumiti Akaaere i tana i tamanako ki roto i te reira uipaanga kia arikiia i mua ake ka taangaangaia'i.
3. I roto i tana akarakaraanga e te tamanakoanga i te akanoonooanga o te tauiaanga, e mea tau kia akamanako katoa te Kumiti Akaaere i teia au mea i raro nei:
 - Ka umuumuia kia tau e kia mako te tukuaiaanga te Orometua ki roto i te Ekalesia na roto i te akara katoaanga i te au mea te ka puapinga ki te Orometua e pera te Ekalesia.
 - Ka tukua te au Orometua tukatau e te roa i te tavinianga ki roto i te au Ekalesia mamaata.
 - Ko teia te akateretereanga i te tauiaanga o te au Orometua katoatoa: e 3 tuatau (terms) ki Rarotonga; e 2 ki te pa enua tokerau, e 2 ki te pa enua tonga takake mei a Rarotonga, e 3 ki Nutireni, e 3 ki Autireira. E 4 mataiti i te tuatau okotai.
 - Ko te au Orometua ka ikia no te angaanga ki Rarotonga, Aitutaki, Nutireni e Autireria, ka inangaroia kia tukatau ratou i te reo Maori Kuki Airani e te Papaa.
 - Me kua anoanoia, ka tiki te Kumiti Akaaere i te manako o te au Ekalesia i te tuatau e akapapaia ra te porokaramu tauiaanga Orometua.
 - I te tuatau e akanooia ra te porokaramu tauiaanga Orometua, ka akarakara meitakiia te au inangaro (needs), apikepikē (weaknesses) e te maroiroi (strengths) o te Ekalesia pera to te Orometua, i mua ake ka akapapua'i te Orometua no te reira Ekalesia.
 - Penei ka akara katoaia tetai atu au turanga keke, mei te numero tamariki, turanga o te oraanga kopapa, e te vai atura.
 - E mea puapinga katoa kia akaoia mai te akapouanga moni (cost) ki roto i te porokaramuanga o te tauiaanga Orometua ei ravenga kia iti te akapouanga.
 - Te vai ra te akanoonoo'anga a tetai au akonoanga i vao ake i te CICC (mei te Uniting Church of Australia) no te tauiaanga Orometua. E angaangaia na te Kumiti Orometua e pera te Kumiti Akaaere kia akara meitakiia teia au akanoonooanga auraka kia taii ta ratou e ta tatou te CICC.

II: AKANOOANGA I TE TAUIANGA

1. Ko te taangaanga anga i te porokaramu tauiaanga Orometua, ka raveia te reira i muri ake i te Uipaanga Maata o te mataiti e ka tau te Orometua. I te tuatau mua e raveia ana teia i roto ia Tiurai-Aukute me oti maina te Uipaanga Maata i roto ia Tiurai. I te mea ra e kare te Uipaanga Maata e raveia ana i te reira tuatau anake ua, kare ireira e akatinamouanga tuatau kia raveia te tauiaanga. Ko teia ireira te kaveinga: kia raveia e kia oti te tauiaanga i rotopu i te 3 marama i muri ake i te akamotuanga o te Uipaanga Maata o te reira mataiti. Kua akanooia teia tuatau kia rava te taime o ratou te ka tau mamaoia.

2. I roto i te Uipaanga Maata 2009, kua arikiia e kia akaokiia mai te akanooanga o te tauiaanga Orometua e na Takamoa e akanoo (**remit no.1**). No reira ko te ture akareterere no runga i te tauiaanga Orometua tei arikiia i te Uipaanga Maata 2007, ka mono iatu te reira e teia mea ou.
3. Ka akamata te Kumiti Orometua i te akanoo i te porokaramu tauiaanga Orometua mei tetai 1 mataiti i mua ake i te Uipaanga Maata. I roto i teia tuatau, ka akakiteia ki te katoatoa e kua akamata te Kumiti Orometua i tana angaanga. I roto i teia tuatau e akarakara iatu ei te au manako tei taikua i roto i te tuanga **8.3/1(3)** i runga nei.
4. E 8 marama toe ki te Uipaanga Maata, ka tuku mai te Kumiti Orometua i tana tamanakoanga ki te Kumiti Akaaere. Me oti i te Kumiti Akaaere i te akarakara ma te akatanotano (me e akatanotanoanga tetai tei anoanoia), ka tukuia te porokaramu ki te katoatoa e 6 marama i mua ake i te Uipaanga Maata. Kare i manakoia e, e tauiaanga tetai ki te porokaramu. Mei te mea e, e tauiaanga tetai no tetai au tumuanga meitaki, na te Uipaanga Maata te reira e tau.
5. E angaanga ia na te au Ekalesia i te akateateamamao ma te akapapa meitaki no te tauiaanga Orometua kia kore te reira e taii, kia tere maru ua ra te au mea katoatoa.

8.4 NO TE OROMETUA ME APA I TE TURE

Me tukuia tetai akaapaanga na te Akava (charge) ki runga i tetai Orometua me kore tetai uatu tangata mou taoanga ngateitei i roto i te akonoanga CICC (“Orometua”) teia te mataara ta te Kumiti Akaaere (Kumiti) ka aru:

- (a) Ka pati te Kumiti ki te Orometua tei akaapaia kia tuku mai i tetai kapi o te tiati (copy of the charge) ki te Kumiti.
- (b) Ka pati katoaia te Orometua kia tata mai i tana akamaramaanga no teia tiati – me kua ariki aia me kare, ma te oronga mai i te au tuatua akamarama.
- (c) Kare te Kumiti e apai tua no runga i teia tiati no te mea tei roto teia i te rima o te Korona, koia oki te Akava. Kare katoa the Kumiti e oronga moni no te tauturu i te Orometua i te tutakianga i tetai Roia ei paruru iaia. Inara ka tutakiia rai te Orometua i tana tutaki marama mei tei matauia, kare te reira e tipuia. Ko te tauturu teia ta te Kumiti ka rauka i te oronga na te Orometua.
- (d) Me papu mai e kua tiatua te Orometua, ka akanoo te Kumiti iaia mei runga i tona taoanga tiaki Ekalesia me kore tona taoanga e mou ra. Na te Kumiti e akara atu me ka tukuia atu tetai Orometua pau i te angaanga a te Orometua tei akanooia, me kare.
- (e) Me oti te akavaanga e kua apa rai te Orometua, ka tipuia tona ingoa mei runga i te akapapaanga tauiaanga Orometua e ka mutu rai te au tuanga tauturu a te CICC iaia. Inara e tikaanga to te Orometua i te pati kia akara akaouia tona turanga e te Kumiti, penei no te mea kare te apa i te apa kino, me kore e utunga meangiti ua tei tukuia mai e te Akavaanga.
- (f) Me kua autu aia e kare aia i apa, ka uriuri te Kumiti i tona turanga ma te akara matatio i te akaapaanga e te tu o te akavaanga. Tei te Kumiti te tukuanga tika openga e me ka akaokiia rai tona taoanga Orometua me ka orongaia tetai tuatau akangaroiaanga nona (temporary suspension) e me ka tipuia tona taoanga Orometua. E tikaanga to te Orometua i te tuku mai i tana tuatua paruru me kore tauturu i tona turanga kia akarakara te Kumiti i mua ake ka tuku ei te Kumiti i tana tika.
- (g) Me kua tuku te tikaanga a te Kumiti e kare te Orometua i mareka, e tikaanga tona kia pati akaou mai ki te Kumiti kia uriuri akaou no tona turanga ma te oronga mai i tana tuatua turu i

tona turanga (right of appeal). Ka akara akaou te Kumiti ma te uriuri akaou i te tuatua no te Orometua e ka tuku mai i ta ratou tukuanga tika openga no runga i te turanga o te Orometua.

(Kua uriurii e kua arikiia e te Kumiti Akaaere teia ture akateretere i runga nei, i roto ia Noema 2007)

8.5 AKONOANGA I TE MONI A TE CICC I TAKAMOA

Ka aru te opati maata o te CICC i Takamoa i te tiakianga, taangaanga anga e te ripotianga i te moni a te CICC i roto i te pute maata, ki tei akatakaia e te ture tumu a te CICC (2015) e pera te tataanga *Accounting Policies and Procedures* (2020). I te au tuatau Uipaanga Maata e tuku ei te Mou Moni i te ripoti ki te uipaanga no te au tuanga katoatoa tei anoanoia no runga i te turanga o te moni tei tukuia mai ki te pute maata.

8.6 AKANOONOOANGA NO TE MONI AKANGAROI A TE CICC

Koreromotu i rotopu i te akonoanga CICC e te au mema i roto i teia porokaramu.

Moni Akangaroi (Superfund)

1. **Akamaramaanga:** E moni tauturu e te akameitaki teia i te au tangata tei tikaia kia tomo i roto i teia porokaramu, i te tuatau e akangaroi ei ratou i raro ake i te akateretereanga a te CICC.
2. **Koai tei tau no teia Porokaramu:** Te au Orometua CICC katoatoa tei akatainua e to ratou tokorua (Mama Orometua), e tetai uatu tangata angaanga tutakiia a te akonoanga (te au mema), me kua tika i te Uipaanga Maata. Ko te aronga te ka puapingaia e teia porokaramu mari ra ko ratou ua te ka tomo ki roto, inara penei me tae te tuatau, kia akarakaraia tetai ua atu mema tei umuumu i te tomo ki roto i teia porokaramu.
3. **Eaa te tutaki, ka akapeea te tutakianga:** Ko te tutakianga ka na roto mai tei reira i te au Atinga a te Ekalesia e tukuia mai nei ki te Pute Maata. Ko te moni tutaki i te mataiti e \$770.00 na te Papa Orometua, e \$720.00 na te Mama Orometua, katoatoa e \$1,490.00. Ka akarakaraia teia turanga i te au 2 mataiti katoatoa.
4. **Ka tukuia teia moni kiesa:** Ka pangikaia teia moni ki roto i te "CICC Super Fund" e ka rekoti katoaia te reira ki raro ake i te ingoa o te Orometua e Mama Orometua. Ko te akakoroanga i konei, kia rauka i te au tavini o te Atua i te aruaru mai kia tutakiia te au atinga a te au Ekalesia ki te pute maata i te au mataiti ravarai.
5. **Te au tangata angaanga Opati i Takamoa:** Ko te aronga angaanga i roto i te opati, ka kiritiia mai ta ratou na roto i ta ratou moni angaanga e 3%, e ka tutaki te pute maata e 3%. Te akarakara katoaia nei tetai tikaanga ki roto i te Cook Islands Super Fund Scheme no te aronga angaanga i roto i te Opati. I te tuatau e rauka mai ei te reira tikaanga, ka tomo atu ratou ki roto i te reira porokaramu.
6. **Kare tetai uatu mema tei akaruke mai i te Akonoanga CICC e koi i tetai moni mari ua kia akangaroi i raro ake i te akateretereanga a te CICC.**
7. **Me takake tetai Mema** (na roto i te mate), me kare apikepika te kopapa maki e tei runga rai aia i te akanoonooanga a te Akonoanga, ka koi aia i tana moni akangaroi me kare ka riro e na tona tokorua me kare tamariki e koi i tana moni. Me kare e tamariki, na te Kumiti te tukuanga tika openga.
8. **Me akangaroi tetai mema** i te angaanga na te Akonoanga, tei runga iaia i te iki i tana i anoano no runga i te koianga i tana moni i roto i teia porokaramu. E rua mataara mei teia i raro nei;
 - a. Koi katoatoa aia i tana tuanga moni tei rauka i te au tuatau i tavini ei aia. Kare ireira ana moni e koi akaou mei roto i te pute maata.

b. Koi i tetai tuanga ua 75%, akaruke i te toenga 25% no te koianga i te au marama e takake uatu.

9. I roto i te tiakianga e te angaanga ki runga i teia porokaramu (Super & Insurance), te fee ki te Akonoanga e 3%.

Moni Tiaki Oraanga (Sovereign Life Insurance)

10. **Akamaramaanga:** E porokaramu teia no te tiaki i te oraanga o te au tangata i raro ake i teia porokaramu me takake ake ratou. E Group Policy teia, kare i te tangata okotai.
11. **Koai tei tau ki runga i teia Porokaramu.** I raro ake i te akanoonooanga a teia Kamupani Insurance (Sovereign Life Insurance), ko te au Orometua ua e te aronga angaanga i roto i te Opati. Kare te au Mama Orometua e tetai uatu tangata e o ki roto i teia turanga moni, penei kia tae te tuatau e akara iatu ei.
12. **Eaa te tuatau akatakaia:** Ko te mataiti koia oki 1 Me o te mataiti ki te 30 Aperira o te mataiti i muri ake. Te au takaianga, me tae mai te pira ka akarakara akaouia te au ingoa i runga te Insurance e ka kiritiia mai te au taeake tei takake me kare tei kiriti ia ratou no roto mai i te Akonoanga i te reira mataiti, ka tutakiia ei te Insurance.
13. **Ko te tutakianga:** E \$50.00 i te tangata okotai i te mataiti. Tena te akatakaanga tutaki i runga nei na roto i te Superfund. Ko te aronga angaanga a te Akonoanga, na te pute maata tei reira e tutaki e pera katoa ratou tei akangaroi i te tiaki Ekalesia.
14. **Eaa te tutaki (Life Cover):** me takake tetai mema i roto i teia porokaramu Life Insurance, ka tutaki mai te Insurance e \$15,000.00.
15. No te mea oki e na te Akonoanga teia Insurance Policy (CICC Group Policy), ka tutakiia mai te moni ki te Pute Maata i mua ake ka tutaki iatu ei ki te kopu tangata. Me takake te Papa Orometua, ka aere te moni ki te Mama Orometua me kare ki te tamariki. I mua ake ka tutakiia ei, ka akarakaraia me e kaiou ta te Orometua ki te pute maata me kare. Me e kaiou tetai ka kiritiia te reira i mua ake ka tutakiia atu ei te katoaanga ki te kopu tangata.
16. Me e au akamaramaanga ke atu tetai no teia porokaramu, komakoma mai ki te Mou Moni me kore Tekeretere Maata me kore Administration ki Takamoa nei.

(Akaouia, 2020)

8.7 TARAUANGA MONI KI TE PUTE MAATA A TE CICC

E mea puapinga kia maramaia teia au mea i raro nei:

- ✓ Ko te Kumiti Akaaere, e tiaki aia no te au Ekalesia CICC katoatoa e pera te au mema o te akonoanga, e nana e mou ma te tiaki meitaki i te moni a te katoatoa.
- ✓ Na roto i te akapapuanga i tetai tarauanga moni, ka riro te Kumiti Akaaere e koia tei akakaiou i te moni, e koia ireira te ka tutaki i te kaiou me kare e peke i te tutakiia e te tangata nana i kaiou. Ka o katoa mai tetai atu au akapouanga, mei te interest.

Ko teia te kaveinga tei tau kia aruia:

Kare te Kumiti Akaaere e turu me kore akapapu (guarantee) i tetai tarauanga moni na tetai uatu Ekalesia, manga o te Ekalesia, e te au mema tatakita o te Ekalesia.

Akamaramaanga:

- ✓ Ka o mai te aronga angaanga o te CICC, te Kumiti Akaaere, e te au Orometua katoatoa, no tetai uatu akakoroanga mei teia i raro nei:

- (a) moni tutaki patete no tetai tere kimi puapinga
 (b) moni no te akatu ngutuare
 (c) moni no te oko pere, matini, e tetai uatu apinga puapinga i te ngutuare
 (d) akapouanga no te au akakoroanga o te Ekalesia, mei te uipaanga, iriiri kapua, tamataora (rallies)
- ✓ Kare teia ture akateretere i runga nei e arai i te Kumiti Akaaere kia tarau moni no te akakoranga o te CICC e pera te Uipaanga Maata a te CICC.
- ✓ (Kua uriuria e kua arikiia e te Kumiti Akaaere te tataanga Papaa o teia ture akateretere i runga nei, i roto ia Noema 2007)

8.8 KA AERE TE AU MONI AKAPUTU KIA

Mei tei akatakaia ki roto i ta tatou ta te CICC nutileta numero 10, 17 e te 24, teia i raro nei te ngai ka apai te moni akaputupu i roto i te au Ekalesia:

Tu o te moni	Ka apai kiea
Moni na te Orometua	
• Moni tei akatakaia e na te Orometua	Orometua o te Ekalesia
• Stipend	Orometua o te Ekalesia
• Moni kave Eva	Orometua o te Ekalesia
• Moni Bapetizo	Orometua o te Ekalesia
Moni na te Ekalesia	
• Atinga	Pute a te Ekalesia
• Atinga Kave Eva	Pute a te Ekalesia
• Atinga Openga	Pute a te Ekalesia
• Atinga Bapetizo	Pute a te Ekalesia
• Moni akatapuanga, kakau, toroka, ngutuare, e te vai atura	Pute a te Ekalesia
• Moni Pakoti Rouru, Ra anauanga, Akaipoipo, e te vai atura	Pute a te Ekalesia
• Moni Mou Mua no te akamataanga angaanga, business, e te vai atura	Pute a te Ekalesia
• Tuanga Ngauru	Pute a te Ekalesia
• Moni Imene Xmas/Mataiti	Pute a te Ekalesia
• Moni Koikoi free offering	Pute a te Ekalesia
• Tetai uatu moni kare I akatakaia e naai	Pute a te Ekalesia
Moni ki te Pute Maata i Takamoa	
• Moni akatakaia no Takamoa	Pute Maata i Takamoa
• Atinga Mataiti ki te Pute Maata	Pute Maata i Takamoa
Moni ki te Pute a te Youth Department i Takamoa	
• Moni akatakaia na te mapu, Sabati waitata atu ki te ra 26 o Mati i te au mataiti katoatoa	Youth Department i Takamoa

8.9 APIIANGA KI TAKAMOA: TURANGA TEI ANOANOIA

Akatinamouanga ei Apiianga

Na te Ekalesia e akatinamou i tetai kia riro mai ei Apiianga ki Takamoa. Me kua anoano tetai kia tomo ia Takamoa, ka tiki aia i te tika e te turu a te Ekalesia, no te mea e tuanga ta te Ekalesia i roto i tana apii i Takamoa.

I mua ake ka tomo ei ia Takamoa

I muri ake i ta te Ekalesia arikianga i tetai kia riro mai ei Apiianga, ka tuku aia i tana patianganga/applicaton ki te Puapiii Maata o Takamoa na roto i te aruanga i te au takainga tei akatakaia e te apii no te tomoanga ki reira. Me pou mai te au pepa tei anoanoia ki te Puapii Maata, ireira te Puapii Maata tuku ei i te au patianganga katoatoa ki te Kumiti Akaaere, nana te tukuanga tika koai ma ka tomo ia Takamoa. Me arikiia mai tana patianganga tei turuia e te Ekalesia i mua na, ka akamata ireira aia i te angaanga kapitianga ki te Orometua e pera tana Ekalesia i te akataeateamamaoanga iaia no te tomoanga ia Takamoa i te tuatau ta Takamoa ka akakite mai.

I tona tuatau i Takamoa

Na tana Ekalesia e tutaki i tona patete iaia ka tomo ia Takamoa. I tona tuatau i Takamoa, ka riro aia i te utuutuia e tana Ekalesia, te pute maata e pera te au tauturu a te Rarotonga Konitara Ekalesia. Ka vai teia tauturu mei tona tomoanga ia Takamoa e tae uatu ki te atianga e akaoti ei tana apii.

(Tei roto te maataanga o te tuatua no te tomoanga ia Takamoa i te TTC Handbook 2020)

8.10 TETAI AU TUKUANGA TIKA PUAPINGA A TE UIPAANGA MAATA

Ko teia i raro nei tetai au akanoonoo'anga tei akaotiia e te Uipaanga Maata tei anoanoia te katoatoa kia aru kia aiteite e kia tere maru ua te au mea katoatoa:

Tere kimi puapinga

I te tuatau mua na te Kumiti Akaaere i Takamoa e oronga ana i te tika ki tetai uatu tere kimi puapinga mei te Kuki Airani nei ki Nutireni e Autireria. I muri mai kua tuku te Uipaanga Maata i tana tika kare e tere kimi moni na roto i te au Ekalesia e akatika akaouia no tetai uatu akakoroanga, kia taangaangaia ra te vaerua o te oronga/pledge. Kare ra teia akanoonooanga i aru meitakiia ana. I teia ra ko te turanga koia oki na te nga Konitara Ekalesia i Nutireni e Autireria e tuku mai i te tika ki tetai uatu tereanga kimi puapinga; tere mei te Kuki Airani nei ki Nutireni e Autireria, mei Nutireni ki Autireria, e mei Autireria ki Nutireni. Te akamaroiroi iatu nei te katoatoa kia aru i teia akateretereanga ko te ka riro ei puapinga rai kia ratou ka tere e pera ratou ka utuutu mai i te au tere.

Tiakianga meitaki o te moni a te Ekalesia

Tena kua akatakaia ki roto i te tuanga angaanga a te Mou Moni o te Ekalesia e kia mako te tiakiangaia te moni. Ko teia tuanga oki tetai e kitea mai nei e kare e matutu meitaki ana i roto i tetai maataanga o te au Ekalesia.

Ko tetai ravenga ireira e matutu ei teia tuanga koia oki kia **otitaia** te akapapaanga moni i te au mataiti katoatoa e pera i te tuatau e tau ei te tangata mou moni. Kua arikiia teia e te Uipaanga Maata iaia i kite marama i te puapinga maata o teia akateretereanga. No reira e te au Ekalesia kare i na runga ake i teia mataara, kua anoanoia kotou e te Uipaanga Maata kia aru i teia mataara, ei reira e maru ei te akateretereanga o te moni i roto i ta kotou au Ekalesia tatakita.

Te Reo Maori

Ei ravenga kia vai matutu ua rai to tatou reo Maori, kua ariki te Uipaanga Maata e ko tetai tuanga teia ka rauka ia tatou te CICC i te turu na roto i te taangaanga anga i te reira i roto i ta tatou au putuputuanga. Te pera maira ia putuputuanga e te reira akonoanga. Kare ra tatou e akangaropoina i te uki ou e aere mai nei, i runga tika'i i nga enua koia a Nutireni e Autireria.

Kua anau ta tatou tamariki ki roto i te akonoanga papaa i runga i teia nga enua, e kare e rauka ia tatou i te arai ia ratou auraka kia tuatua papaa. E tuanga ra ia na tatou i te akamaroiroi atu ia ratou

e pera te katoatoa, kia vai puipui ua te reo Maori ki roto i to tatou au ngutuare e ki roto i ta tatou au Ekalesia tatakaitai.

Tua Tapapa no te au Ekalesia

Ko te akapapaanga tuatua – me kore tua tapapa – o tetai uatu putuputuanga, ko tetai mea puapinga roa atu teia i roto i te akateretereanga meitaki o te reira taokotaiana. Kua kitea te puapinga o teia tuanga i roto i te au putuputuanga e kua oti to ratou tua tapapa i te akapapaia. E no teia tumuanga i rauka'i te tamanakoanga kia tukuia ki te Uipaanga Maata e kua arikiia, kia riro mai teia ei tuanga tinamou i roto i te au Ekalesia katoatoa. No reira ko tena tetai tuanga kia raveia kia vai ki roto i te vairanga ei tatauanga, ei kiteanga, ei akaraanga, ei akapaapaaanga, ei akameitakianga na ratou i teia ra e to apopo i te tango tei akamouia e ratou tei apai i te au apainga.

Ko teia tuanga ka tau kia orongaia kia ratou e taleni tata tua ta ratou. Na ratou e koikoi mai i te au tuatua e vai ra i roto i te au buka rekoti a te Ekalesia, e pera i roto i te au metua pakari i roto i te Ekalesia e penei i vao katoa. Te vai ra oki te tuatua (history) kare i tataia, ka rauka mai ra mei roto i te aronga pakari. Ka anoanoia teia au tuatua puapinga kia rekotiia i mua ake ka ngaro takiri atu ei ratou, ngata atu ei ireira kia rekotiia tei topa ki muri.

I teia ra e 3 Ekalesia tei oti to ratou tua tapapa i te tataia: Matavera, Atiu e Nikao. Kua tukuia te electronic copies ki runga i te au computer flash sticks e te hard drives a te au mata ki roto i nga Uipaanga Maata i topa ake nei.

8.11 TETAI AU AKANOONOANGA NO TE OROMETUA

AU OROMETUA E RAVE ANGAANGA NEI I TAKAMOA

Tumatetenga no tetai Orometua

Me takake atu tetai Orometua rave angaanga i Takamoa na roto i te mataara o te mate (mei te Orometua Ngateitei, Puapii Maata), ka akamotu te au angaanga katoatoa a tona tokorua. Me kua anoanoia, ka orongaia teia au angaanga e te Kumiti Akaaere ki tetai au mema o te akonoanga CICC. Ka orongaia e 3 marama ki te tokorua o te Orometua tei takake atu, kia kimi i tetai ngutuare nona i vao mai i te aua Takamoa. Ka akamata te tare i teia 3 marama i te ra i muri ake i te tanumanga o te Orometua tei takake atu. Me akaatea atu te vaine a te Orometua tei takake atu, ka vaoo mai aia i te au mea katoatoa a te akonoanga, mei te kaingakai, nooanga, apinga akaoro, au apinga no te opati, e te vai atura. Ka apai ua aia i te au apinga nona rai e tona ngutuare tangata.

Tumatetenga no te tokorua o te Orometua

Me takake te tokorua o te Orometua rave angaanga i Takamoa, ka rave uatu rai te Orometua i te angaanga tei akanooia nana e tae uatu ki te 3 marama, akamata i te ra i muri ake i te tanumanga o tona tokorua. Ko teia akakotingaanga tuatau e 3 marama, kua orongaia kiaia ei tuatau nona i te kimi ngai nooanga i vao mai i te aua Takamoa. I muri ake i teia tuatau, kua akamotu rai aia i te rave i te au angaanga tei akanooia nana; ka oronga iatu te reira au angaanga e te Kumiti Akaaere ki tetai tangata tiaki, e tae uatu ki te tuatau e akapapu ia'i te turanga o teia taoanga. Me akaatea atu te Orometua, ka vaoo mai aia i te au mea katoatoa a te akonoanga, mei te kaingakai, nooanga, apinga akaoro, au apinga no te opati, e te vai atura. Ka apai ua aia i te au apinga nona rai e tona ngutuare tangata.

Tamariki i roto i te Aua Takamoa

Ia raua i roto i te aua Takamoa, ka tikaia ta raua tamariki kia noo ki to raua pae. Inara, ko te au tamariki e tokorua to ratou, kare ratou e akatikaia kia noo ki roto i te aua no tetai uatu tuatau. Ka aere mai ratou no te atoro i to ratou metua, kare no te noo ki roto i te aua, noatu e tai ra me kore po.

Tere ki vao mai

Me kua anoano tetai Orometua i Takamoa nei i te tere atu ki te au enua i vao mai ia Rarotonga me kore ki vao mai i te basileia, ka akakite ma te pati aia ki te Kumiti Akaaere na roto i te Tekeretere Maata. Me kare aia e rave i teia, ka orongaia tetai akamatakiteanga kiaia. Penei ka topa aia i tona taoanga no te akarongo-kore me putuputu teia tu. Iaia i atea atu, kare tona tokorua e tikaia kia rave i tana angaanga Orometua. Me kua anoanoia, ka oronga iatu tana au tuanga angaanga e te Kumiti Akaaere ki tetai mema o te akonoanga. Ko te au akanoonooanga no runga i te orote o te au Orometua (me te apai tuatau orote nei aia), ka kitea te reira ki roto i te Ture Akateretere a te CICC no runga i te Orote tei akatakaia ki roto i teia tataanga. Me ko te vaine a te Orometua ka tere atu, e mea meitaki kia rauka tetai akatanotanoanga i rotopu iaia e tona tokorua auraka te reira tere atu anga nona kia roa no te mea e tuanga katoa tana i Takamoa nei. Penei te vai ra tetai au tereanga ka roa – mei te akakoroanga ki te taote – kare ireira e akakotianga tuatau no te reira, ka oki mai ra aia me oti ua ana te reira au akakoroanga.

AU OROMETUA RAVE ANGAANGA I ROTO I TE AU EKALLESIA

Penei kua akanoo takere te au Ekalesia tatakitali i tetai au ture akateretere no te au Orometua e tona ngutuare tangata me noo kia ratou. Me kua oti teia i te akanooia, te irinakiia nei e kua aru te vaerua ki te au akanoonooanga tei akanooia no te aua Takamoa tei akaari iatu i runga nei. Me kua anoano te reira te Ekalesia, ka tau iaia kia aru i te akanooanga tei akamarama iatu i runga nei no te aua Takamoa.

(Arikiia e te Uipaanga Maata, 1999)

8.12 KAVE KARERE I ROTO I TE CICC**Akatomoanga**

Ko te akakoroanga o teia ture akateretere koia oki kia mako te kave karere (communication) i roto i ta tatou akonoanga CICC.

Mei te Kumiti Akaaere ki te au Ekalesia Tatakitali

Ka oronga tika te Kumiti Akaaere i tetai uatu karere ki te au Ekalesia tatakitali i raro ake i teia au takainga:

- Me ko te tuatua e ka tau no te au Ekalesia tatakitali katoatoa, mei te pati kia tuku mai i tetai au tamanakoanga no te Uipaanga Maata.
- Me e au tienianga tetai i roto i te akateretereanga no te akonoanga CICC e kua tau kia kite te au Ekalesia tatakitali, mei teia te akaraanga: kua akaoti me kore akangaroi atu tetai mata i runga i te Kumiti Akaaere.

Mei te Kumiti Akaaere ki te au Ekalesia tatakitali na roto i te Konitara

I runga i te au enua e, e konitara tona (mei a Rarotonga), ka oronga te Kumiti Akaaere i tana karere na roto i te tiemani me kore tekeretere o te reira konitara. Ko te au atianga teia e ko te karere tei anoano te Kumiti Akaaere i te oronga e no te reira au Ekalesia tatakitali ua.

Turanga o te Kaveanga Karere

Ko te Orometua Ngateitei me kore Tekeretere Maata, ka kave raua i ta raua karere ki te Tekeretere me kore Orometua o te reira Ekalesia. I te ngai e, e konitara tetai, ka kave raua i te karere ki te tiemani me kore tekeretere o te reira konitara.

Kare tetai uatu upoko tipatimani (Programme Directors) o te akonoanga e kave karere ki te Orometua me kore Tekeretere o tetai Ekalesia, me kore tiemani e te Tekeretere o tetai konitara. Me e akakiteanga ta teia au taeake ka kave ki roto i te au Ekalesia tatakitai, ka na roto ratou i te Tekeretere Maata, me kore i tona uaorai turanga i roto i te reira Ekalesia. Teia tetai akaraanga, mei te Akaaere o te Mapu o te akonoanga CICC, ki te akaaere o te mapu i roto i te au Ekalesia me kore konitara mapu.

Mei te au Ekalesia Tatakitai ki te Kumiti Akaaere

Ko tei matauia, ka kave te Tekeretere o te Ekalesia i te karere ki te Tekeretere Maata. Me e manako no tetai konitara, na te tiemani me kore tekeretere o te reira konitara e kave i te karere ki te Tekeretere Maata. Ko te tikaanga tika'i, ka kave te au Ekalesia i ta ratou karere ki te Kumiti Akaaere na roto i to ratou mata i runga i te Kumiti Akaaere. No te roa e te tavarevare ra o teia mataara, e mea tau kia aruia te mataara e oronga iatu nei.

(Arikiia e te Uipaanga Maata, 1999)

8.13 OROTE O TE AU OROMETUA E TE ARONGA ANGAANGA A TE AKONOANGA I TAKAMOA

Tikaanga

E tikaanga to tetai uatu Orometua e angaanga nei ki roto i te CICC kia orote aia na roto i te au takainga i raro nei. Kapiti katoa mai, e tikaanga to tetai uatu tangata angaanga na te akonoanga CICC kia orote, mei te Orometua Ngateitei, Puapii o Takamoa, e te aronga angaanga opati.

No te akapapaanga i te au ra orote, ka na runga te reira i te tare anga mataiti mei tei matauia, koia oki 1 Tianuare ki te 31 Titema. Ko tetai uatu tutakianga no te au ra orote kare i apaiia ana, ka na runga te reira i te roa o te tuatau tei angaangaia.

Roa o te orote

Ko te roa o te tuatau orote, ka aru te reira i teia akapapaanga i raro nei:

- Nga mataiti mua e 2 – kare e orote
- 3-8 mataiti angaanga – 2 epetoma i te mataiti
- 9-14 mataiti angaanga – 3 epetoma i te mataiti
- 15 mataiti angaanga – 3 marama (akamaramaanga i raro nei)
- 16 mataiti angaanga e aere atu ki runga – 4 epetoma i te mataiti

Orote roa te angaanga (long service leave)

- Me tae te 15 mataiti angaanga e akatikaia'i te apai i teia orote e 12 epetoma. E mea tau me ka anoano te au Orometua i te apai i teia orote, kia pati ki te Ekalesia tana e tiaki ra e pera katoa akakite mai ki te Opati i Takamoa nei. E mea puapinga kia marama te au Ekalesia e ka tiaki rai ratou i te oraanga o te Orometua mei tei matauia, te tuanga o te kai pupu e pera te moni tutaki (stipend) me apai te Orometua i teia orote.
- Ka meitaki katoa teia Orote i te apai i muri ake i te 15 mataiti angaanga. Me kare te Orometua e apai i teia Orote i roto i tona 15 mataiti angaanga, e 4 epetoma orote tona ka tikaia. I te mataiti e apai ei aia i teia orote, e 12 rai epetoma, kare e kapiti mai te orote o te reira mataiti.
- Kare teia orote e akatikaia i te apai rikiriki, okotai rai ona apaianga'ia.

Akanooanga o te orote

Me pati iatu, ka akakite te aronga angaanga ki te Tekeretere Maata i te au ra o te mataiti tei manako te reira tangata e ka orote aia.

Me oti te parani no te orote i te akatinamou, ka akakiteia ki te aronga angaanga katoatoa o te akonoanga i te au tuatau tau no te orote. Me kare te tuatau orote i tau mei ta te tangata angaanga i inangaro, ka akamaramaia kiaia te tumuanga.

Kia ariki te tangata angaanga e te akonoanga i te au ra orote e kia akakiteia teia e tai marama i mua ake. Ka akakite katoaia teia ki te Ekalesia ta te reira Orometua e tiaki ra. Ka inangaroia tetai pepa kia akakia i mua ake ka orote ei tetai tangata angaanga.

Orote i runga ake i te 2 epetoma

Ko tetai patianga orote i runga ake i te 2 epetoma, ka inangaroia te tika a te Kumiti Akaaere. I muri ake i te akatikaia anga, ka akaki te tangata angaanga i te pepa orote e 5 ra i mua ake ka aere atu ei aia.

Orote no te maki

E 10 ra orote tutakia no tetai uatu tangata angaanga i te mataiti, me rokoa aia e te maki. No te au ra orote e maki te tumuanga, ka inangaroia tetai pepa mei te taote i te akapapu e, e maki rai te tangata angaanga. Me noo tetai tangata angaanga kare e pepa mei te taote mai, ka kiritia te au ra tei noo aia, mei te au ra tei akanooia ei orote nona i te mataiti. Me kua pou rai tona au ra orote, ka apaiia ireira teia ei ra orote ma te kore e tutakia.

Me kare te orote tutakia no te maki e pou i roto i tetai mataiti, ka rauka teia i te kapiti atu ki te orote tutakia no te maki i roto i te mataiti te ka aru mai, e tae uatu ki te tare 60 ra angaanga (3 marama). Ko te au orote maki i muri ake i teia tareanga, ka apaiia te reira ei orote ma te kore e tutaki.

Ko te toenga o te orote tutakia no te maki, kare te reira e tutakia me akaruke tetai tangata angaanga i te akonoanga.

Me noo tetai uatu tangata angaanga ki te kainga no te maki, kia akakite aia ki te Tekeretere Maata me kore ki tona akaaere i mua ake i te apa no te ora varu (8.30am) i te ra kare aia e tae ki te angaanga. Kia akakite katoaia e mei te aa te roa iaia ki te kainga i mua ake ka oki akaou mai ei ki te angaanga.

Me oki mai te tangata angaanga ki tana ngai angaanga, ka akaki aia i te pepa orote ma te topiri katoa mai i te pepa a te taote, oronga atu ei ki te Tekeretere Maata me kore ki tona akaaere.

Orote no te tumatetenga

E 3 ra orote tutakia ka orongaia ki tetai uatu tangata angaanga me takake tetai mema o tona ngutuare me kore kopu tangata. Ko teia i raro nei te akatakaanga i tona ngutuare e te kopu tangata:

- Tokorua (tane, vaine)
- Tamariki
- Metua e te metua ongai
- Tuaine, teina, tuakana, tungane, taokete
- Mama/papa ruau o te tane/vaine
- Utaro

Me ka anoanoia kia tere atu te tangata angaanga ki tetai enua i vao mai no te akakoroanga tumatetenga tere atu i te 3 ra, ka kiriti aia i teia au ra tere mei roto mai i tona ra orote tutakia i te mataiti, me kore orote tutaki-koreia. Te au ra tere atu i te 3, ka inangaroia tetai tikaanga mei te Kumiti Akaaere, me kore tona akaaere.

Orote no te anau

E 4 epetoma tutakiia te ka orongaia ki tetai uatu vaine angaanga na te akonoanga tei anau pepe ou. Me maata atu i te 4 epetoma tei anoanoia, ka kiriti aia i teia au ra tere mei roto mai i tona ra orote tutakiia i te mataiti, me kore orote tutaki-kore ia.

Ka inangaroia te pepa a te taote me kua anoanoia e maata atu i te 6 epetoma orote. Ka oronga ua ia tetai orote tutakiia no te anau pepe ou, ki tetai vaine tei tere atu te roa i tona angaanga anga na te akonoanga i te 12 marama.

Orote no te au papa no te tamariki

E 5 ra orote te ka orongaia ki te metua tane o te mama tei anau pepe ou, no te tiaki atu i ta raua anau i te mama i roto i te are maki. Me maata atu i te 5 ra tei anoanoia, ka kiriti aia teia au ra i tere mei roto mai i tona ra orote tutakiia i te mataiti, me kore orote tutaki-koreia.

Ka inangaroia te pepa a te taote me kua anoanoia e maata atu i te 5 ra orote. Ka oronga uaia tetai orote tutakiia ki te metua tane no te mama anau pepe ou, ki tetai metua tane tere atu te roa i tona angaanga anga na te akonoanga i te 12 marama.

Orote no te apii

Ko tetai patianganga orote no te akakoroanga o te apii, kia oronga iatu te reira ki te Kumiti Akaaere me kore tona akaaere. Ka tutakiia teia orote apii no te au porokaramu apii tei arikiia e te akonoanga, inara ka akara matatioia te reira na runga i te tangata tatakita. Ka inangaroia te tika a te Kumiti Akaaere no teia.

Orote no te mata i te basileia

Ka orongaia tetai orote takake ki tetai uatu tangata angaanga a te akonoanga tei ikiia ei mata atu i te basileia ki roto i tetai akakoroanga o te basileia mei te tarekareka tipoti.

Me ka raveia te akakoroanga ki roto nei i te basileia, ka orongaia te orote no te au ra ua o te akakoroanga. Me ka raveia ki tetai basileia i vao mai i to tatou, ka orongaia te orote no te au ra o te akakoroanga, e pera te au ra no te aere atu anga e te oki anga mai.

Ka oronga uaia te orote tutakiia okotai taime i te mataiti no tetai akakotingaanga ra e 10. Me kua anoanoia e roa atu i teia akakotingaanga, ko te au ra tere atu ka apaiia te reira ei au ra orote mei tona nga ra orote toe o te mataiti, me kore orote tutaki-koreia.

Orote tutaki-koreia

Kare tetai orote tutaki-kore e oronga uaia ana. Me kua anoano tetai tangata angaanga i te apai orote tutaki-koreia, ka oronga aia i tetai patianganga ki te kumiti Akaaere me kore tona akaaere ko te ka tuku i te patianganga ki te Kumiti Akaaere. Ka apaiia teia orote me akatikaia e te Kumiti Akaaere.

Tetai atu au tu orote

Ka akaki te tangata angaanga i tetai pepa orote ma te tiki i te tika a tona akaaere. Kia rauka te tikaanga, ka oronga aia i teia pepa orote ki te Tekeretere Maata. Me kua apaiia tetai orote ei orote tutaki-koreia, ka akakite te Tekeretere Maata ki te Mou Moni no runga i teia kia rauka te au rekoti akapapa moni i te akatano.

Apaianga i te orote

E mea puapinga kia apai te au Orometua i to ratou orote i roto i te mataiti tei akatakaia. Ko tetai ravenga oki teia no te akaitianga mai i te apainga i runga i te Orometua no te angaanga maata tei tukuia ki roto i tona rima. Ka riro teia tuatau orote nona ei akaou i te maroiroi ki te kopapa, e pera ei tuatau ki tona uaorai au anoano me kore inangaro o te ngutuare e te kopu tangata. Kare e tikaia te orote kia apaiia ki roto i tetai mataiti ou ma te kore e akatikaanga mei te Kumiti Akaaere.

Ka anga te Tekeretere Maata i tetai parani orote no te au Orometua e te aronga angaanga o te akonoanga. Ka anoanoia te au Orometua e te aronga angaanga katoatoa o te akonoanga kia tuku mai ki te Tekeretere Maata i ta ratou tamanakoanga no te au tuatau tei manako ratou no te apai atu i to ratou orote. Kia akataka katoa mai ratou me kua tinamou teia au ra, me e au tamanakouaanga te reira.

Ka orongaia te au ra orote kia tau ki te au akakoroanga o te akonoanga, kia kore e taii e tupu a muri mai. Ia ratou e orote ra, ka akapapua e ka rauka ta ratou au angaanga i te raveia e tetai aronga angaanga ke o te akonoanga.

Me kare te au ra tei tamanakoia no te orote i papu, kia akapapua te reira e tai marama i mua ake, e ka inangaroia tetai tika mei te Ekalesia me kore tona akaaere i roto i tana ngai angaanga.

Te tuatau orote kia rauka te reira i te apaiia i roto i tetai tuanga ra e 5 i te taime okotai. Inara e au atianganga tetai ka inangaro te tangata angaanga i te apai i te orote i raro ake i teia akakotingaanga no tetai au tumuanga. No reira ka tikaia tetai kia apai orote taki tai ra auraka kia maata atu i te 5 ra i te mataiti. Kia orongaia tetai akakiteanga ki te Ekalesia me kore akaaere i roto i tana ngai angaanga, e te tika kia rauka mai i mua ake ka apai ia'i te orote.

Ko te au patianganga katoatoa no te orote akakaiou i mua ake i te mataiti ou, na te Kumiti Akaaere e uriuri i te reira ma te oronga atu i ta ratou tika.

Tutakianga i te tuatau o te orote

I te Orometua me kore tangata angaanga e orote ra ara atu te roa i teia akatikaia, kare aia e koi moni. Ka akamata akaou aia i te koi moni i te ra e oki mai ei aia ki te angaanga.

Me kore e oki mai ki te Ekalesia

Me kore tetai Orometua e oki mai ki tana Ekalesia i te tuatau tei akatakaia ma te kore e akamaramaanga, ka akara matatio atu te Kumiti Akaaere ki roto i teia. Kia akakite mai te au Ekalesia ki te Tekeretere Maata, me kore to ratou Orometua e oki mai i te tuatau tei akatakaia.

Orometua kare e Ekalesia

Tetai Orometua tei pou tona tuatau ki roto i tetai Ekalesia e te tapapa ra no te tomo ki roto i tetai Ekalesia ou, kare aia e tutakiia iaia e tiaki ra no te tomo ki roto i te Ekalesia ou. Ka akamata akaou tana moni tutaki i te ra e tomo ei aia ki roto i tana Ekalesia ou.

Tiaki Ekalesia

I roto i te au Ekalesia e Tauturu Orometua tetai, ko ratou te ka mono i te Orometua me aere atu aia i te orote. Inara kare te Tauturu Orometua e rave i te au angaanga tei akatakaia e na te au Orometua ua e rave, mei te akaipoipo e te vai atura. I roto i teia au atianganga, ka tiki te Tauturu Orometua i tetai Orometua tei waitata mai, me kore ka tiaki kia oki mai te Orometua.

Me kare me kua orongaia te marriage licence ki te Orometua i mua ake ka atea atu ei aia, kia riro e nana rai e aravei atu i tetai Orometua no te rave i te akaipoipo. Ko teia ua nei ra, kia akaokiiia te marriage licence ki te opati o te Justice kia tauuia te ingoa o te Orometua i runga i te marriage licence.

I roto i te au Ekalesia e kare o ratou Tauturu Orometua, ka iki te Uipaanga Diakono i tetai ei tiaki i te Ekalesia. Mei te turanga o te Tauturu Orometua, kare te Diakono e rave i te au angaanga tei akatakaia e na te au Orometua ua e rave. I roto i teia au atianga, ka tiki te Tekeretere o te Ekalesia i tetai Orometua tei vaiata mai, me kore ka tiaki kia oki mai te Orometua.

I runga i te au enua e tai rai Ekalesia e tai katoa Orometua (mei a Mitiaro), ka noo te au angaanga tei akatakaia na te Orometua kia oki rava mai aia no te orote, me kare aia i runga i te enua. Teia au angaanga koia oki mei te akaipoipo, tomoanga are, akatainuanga i te aronga mou taoanga o te Ekalesia, e te vai atura. I roto i te au atianga e kare te au angaanga e rauka i te tiaki (mei te tanu mate), ko te rua o te takainga ko te reira te ka taangaangaia. Ko teia rua o te takainga, ko teia ia i raro nei:

- Tiki i tetai Orometua akangaroi me te vai ra tetai i runga i te enua
- Tiki i tetai Orometua mei roto mai i tetai akonoanga tei aiteite tona irinakianga ki to te CICC, mei te Presbyterian, Uniting, Methodist, e te vai atura, me te vai ra tetai i runga i te enua
- Kia rave te Tauturu Orometua i te angaanga me e Tauturu Orometua tetai e kare atu e ravenga ke
- Me kare e Tauturu Orometua, kia rave tetai Diakono Mutukore me kore Diakono pakari i te angaanga

Akakiteanga no te orote

Ko tetai uatu tei anoano i te apai i tona orote, ka akakite aia ki te Tekeretere Maata i mua ake. E tuanga katoa nana i te akakite ma te akamarama ki tana Ekalesia, kia ikiia mai tetai tiaki iaia ka orote. Me orote ua tetai Orometua me kore tangata angaanga ma te kore e akakite ki te Tekeretere Maata me kore tona akaaere, ka ripoti iatu teia tu ki te Kumiti Akaaere ko te ka uriuri i teia, tuku atu ei i ta ratou tamanakoanga.

Kumiti Akaaere kia akapapu i te orote o te au Orometua

E angaanga ia na te Kumiti Akaaere i te akakite ki te au Orometua e te aronga angaanga a te akonoanga i te turanga o to ratou orote kia tau ki te roa o te tuatau i to ratou tavinianga na te akonoanga. Kare oki e na tetai Orometua me kore tangata angaanga anake ua e akatinamou i tona orote. Inara ka rauka iaia i te akapapu i teia ki te Tekeretere Maata.

(Arikiia e te Uipaanga Maata, 1999)

8.14 KUMITI AKAAERE

Uipaanga

1. Ka anoanoia kia tae e 5 mema i reira tetai uipaanga a te Kumiti Akaaere e raveia'i. I roto i teia 5, ko te Orometua Ngateitei me kore Tekeretere Maata tetai e pera te Mou Moni.
2. Ka riro e na te Tekeretere Maata e akakite ki te au mema i te tuatau o te au uipaanga a te Kumiti Akaaere, e rua ra i mua ake. Ka anoanoia te au mema katoatoa kia tae ki te uipaanga i mua ake i te ora tei akatakaia, mari ua me e tataraara tetai ki te Tekeretere Maata. Ko te au uipaanga katoatoa, ka raveia ki Takamoa, mari ua me akatuke te kumiti i te ngai o te uipaanga.
3. Ka uipa te Kumiti Akaaere auraka i raro ake i te 6 taima i te mataiti.
4. Ko te au tukuanga tika katoatoa a te Kumiti Akaaere, ka akamouia te reira ki runga i ta te maataanga i ariki (majority decision).

5. Mari ua i tetai au atianga me kore no tetai au tumuanga, auraka te au uipaanga kia tere atu i te 2 ora, e kia raveia te reira i te ora tei ariki te maataanga.
6. I te au atianga tei tau, ka pati te Kumiti Akaaere i te au taeake mei vao mai kia oronga mai i tetai au akamaramamaanga no runga i tetai au tumu manako tei anoanoia kia marama meitaki te kumiti.
7. No runga i te au mata i runga i te kumiti, te irinakiia nei e ko te au uriurianga manako, ka aru te reira i te vaerua i runga nei.

Muna

1. Te vai ra te au atianga ka anoanoia te au mea tei uriurii e te kumiti auraka kia akakiteia ki vao. Me ko teia tei anoanoia, e mea manea kia aru te katoatoa i runga i te kumiti i teia akatereanga.

Akakiteanga ki te au Ekalesia

1. Ka riro e na te Tekeretere Maata e oronga i te karere ki te au Ekalesia tatakitai no runga i te tika tei akaotii e te Kumiti Akaaere, me kua anoanoia tetai akakiteanga. Ka inangaroia te au mema i runga i te kumiti kia tauturu katoa i te akamaramaanga ki te au Ekalesia me kua anoanoia.

Arikianga i tetai au mema mei vao mai

1. Me kua anoanoia, ka apai mai te Kumiti Akaaere i tetai au mema mei vao mai no tetai au akakoroanga mei teia i raro nei:
 - akatupuanga i tetai au kumiti angaanga no tetai au akakoroanga
 - tauturu i te taangaanga i te au porokaramu tei akatikaia
 - rave i tetai au angaanga a te akonoanga CICC tei manako te Kumiti Akaaere e ngata iaia i te rave e koia ua

Konitara Ekalesia

1. Kua marama te Kumiti Akaaere e i runga i te au enua tatakitai, e Konitara Ekalesia tetai i te akatereanga i te angaanga a te au Ekalesia tatakitai i raro ake i ta ratou tamaruanga. E mea tau ireira kia na roto te Kumiti Akaaere i teia au konitara me e karere tetai tei anoanoia kia akakiteia ki te au Ekalesia tatakitai kia kore e tupu mai te au manamanata a muri ake.

(Arikiia e te Uipaanga Maata, 1999)

8.15 TAKAMOA

Kumiti Akaaere

Ko te Kumiti Akaaere, koia te upoko akaaere o te akonoanga CICC no runga i te moni a te akonoanga, teia ratou te apainga o te anganga, na roto i te Mou Moni, no teia au tuanga i raro nei:

- Akapouanga no te akaouanga i te au are katoatoa o te akonoanga, mei te ngai nooanga o te Apianga, ngutuare o te Orometua Ngateitei e to te Puapii Maata, e pera te opati maata.
- Akapouanga no te au mea tei anoanoia no te aua apii, mei te gas, pepa, e te vai atura.
- Akapouanga no te au apinga angaanga o te opati.
- Akapouanga no te au matini o Takamoa (toroka, pakoti matini, e te vai atura).

Te au akapouanga katoatoa te ka anoanoia, kia akakiteia te reira ki te Mou Moni ko te ka tutaki i te reira kia tau ki tei akanooia. Ko tetai uatu te ka akapou i tana uaorai moni ki Takamoa, kare te reira e akaoki iatu e te akonoanga me kare e tika meitaki i rauka i mua ake i te reira au akapouanga nana.

Kopapa Akateretere o Takamoa

Kua akakotingaia te angaanga a teia kopapa ki te akamaramaanga e te akakitekiteanga ki te Kumiti Akaaere no runga i te akateretereanga o te apii i roto i te aua Takamoa. Te au tamanakoanga katoatoa a teia kopapa, ka tuku iatu te reira ki te Kumiti Akaaere te ka akarakara ma te oronga atu i ta ratou tika. Kare tetai uatu tamanakoanga mamaata a teia kopapa e taangaangaia ma te kore e tika mei ko mai i te Kumiti Akaaere, mari ua tetai au mea rikiriki kare e inagaroa tetai tukuanga tika mei te Kumiti Akaaere. I roto i teia turanga, na te Tekeretere Maata e te Puapii Maata me kore tiemani o teia kopapa e uriuri me ka apai te manako ki te Kumiti Akaaere, me kare.

Puapii Maata

Ko te angaanga a te Puapii Maata koia oki (a) apii i te au apiianga no runga i te Bibilia, (b) akanooanga i te apii a te au Apiianga ma te iki anga i tetai au puapii no te apii atu anga i te au Apiianga, (c) akara matariki i te turanga o te au tamariki apii. Kare aia e o atu ki roto i tetai atu au akakoroanga mamaata o te aua Takamoa ma te kore e tika mei te Kumiti Akaaere me kore Mou Moni.

Apiianga

E tuanga ia na te Apiianga i te tama i te aua Takamoa. Tei roto oki i teia tamaanga to ratou au ngai nooanga, a vao i te ngutuare o te Orometua Ngateitei e pera to te Puapii Maata, opati, e tetai uatu ngai i roto i te aua Takamoa tei anoanoia kia tamaia. Ko te tamaanga koia oki te koi anga i te tita, pakoti i te matie, tipupu i te au atava rakau roroa, akakiki ki te one te au ngai topa, e te vai atura. Ko te Apiianga te ka ikia mai ei akaaere, nana e anga i tetai porokaramu angaanga na te Apiianga. Tei runga katoa i teia porokaramu angaanga, te au pureanga mei te pure are maki, ratio, are auri, e te vai atura.

Aronga angaanga i roto i te opati

Te aronga e taangaanga nei i te opati, na ratou e tama ia roto i te au ngai ta ratou e taangaanga ra. Kare ratou e rave i tetai akatukeanga ki te opati ma te kore e tika mei te Kumiti Akaaere. Tetai au akameitakianga tei anoanoia, kia akakiteia ki te Mou Moni ko te ka tutaki i te au akapouanga tei anoanoia kia tau ki te "Ture Akateretere no te Moni a te CICC." Ko tetai uatu i roto i te opati tei akapou i tetai akapouanga moni no te akameitaki me kore akamanea i tona opati, kare tana moni e akaoki iatu e te akonoanga me kare e tika meitaki i rauka i mua ake i te reira au akapouanga nana.

Mou Moni

Na te Mou Moni e akapapu e ko te tutakianga atu i te au akapouanga moni katoatoa i Takamoa te ka raveia e te aronga angaanga i roto i te opati, kia raveia te reira kia tau ki te "Ture Akateretere no te Moni a te CICC."

(Arikiia e te Uipaanga Maata, 1999)

8.16 KOREROMOTU I ROTOPU I TE CICC E RATOU KA AERE ATU KI TE TERENIANGA

Akonoanga CICC

Te ariki nei te CICC i teia au takainga i raro nei kia tuku iatu ki runga i te au mata te ka aere atu ki te au terenianga no runga i te Bibilia i vao mai i te basileia:

1. Ka rave te mata i te au porokaramu apii katoatoa o te terenianga mei te akamataanga e tae uatu ki te openga; ka o mai ki roto i teia, te aere putuputu ki te au tuatau o te apii, aru i te au apii te ka anoanoia kia aere atu ki vao i te ngai apianga, e pera te tataanga e te oronga atu anga i teia au tataanga ki te au puapii me anoanoia.
2. Me ka anoanoia ake, ko te patianganga kia akaoti vaveia te terenianga, kia tukuna viviki iatu te reira ki te Kumiti Akaaere. E mea tau kia akara matatio te mata no teia turanga auraka kia tupu i mua ake ka ariki ei aia i te terenianga. Me kare atu e ravenga marira kia akamutu vaveia te terenianga, ka anoanoia te mata kia tutaki ki te CICC i tetai tuanga moni ta te akonoanga ka akatinamou, me na te akonoanga i tutaki i tana terenianga.
3. Ka anoanoia te mata kia oki vave mai ki te Kuki Airani i muri ake i te akaotianga o tana apii. Kare aia e akatikaia kia akamata atu ki runga i tetai apii ke.
4. Ngai nooanga: I muri ake i te akamataanga o te terenianga, ka tuku viviki mai aia i tona ngai nooanga ki te Tekeretere Maata o te akonoanga, e pera tetai au tienianga o tona ngai nooanga i muri ake.
5. I roto i tetai 2 epetoma i tona oki anga mai mei te apii, ka anoanoia te mata kia tata ma te tuku atu i tetai ripoti (auraka i runga ake i te 5 kapi) ki te Kumiti Akaaere, na roto atu i te Tekeretere Maata, i te akakiteanga i te turanga o te terenianga tana i aere atu, te au tumu manako tei apiiia, e te puapinga ki te au porokaramu a te CICC. Ka anoano katoaia aia kia akamarama i teia ripoti ki te Kumiti Akaaere i te tuatau ta te Tekeretere Maata ka akapapu atu kiaia.
6. Ka akateateamamao te mata i tetai au apii/terenianga ki roto i tetai au putuputuanga o te akonoanga CICC no te oora atu i tana i rauka no roto i te apii, penei ka riro i te tauturu atu i tetai au taeake/putuputuanga.

Mata

Te ariki nei au i te au akanoonooanga katoatoa i runga nei no te terenianga/apii, e ka aru katoatoa au i te reira. Ka raveia te terenianga ki:

_____ mei te ra _____ ki te ra _____ 20 _____ no runga i te

.....
Tainaanga no te CICC

.....
Tainaanga o te Mata

Taoanga: _____ Ingoa: _____

Ra: ____/____/____ Ra: ____/____/____

E rua kapi o teia kororomotu; na te nga tangata i taina i runga nei.

(Arikiia e te Uipaanga Maata, 1999)

Manako topiri

E mea puapinga kia kite ma te marama te mata i te au akanoonooanga i roto i te buka *Takamoa Theological College Quality Management System* tei tataia i te mataiti 2019. E au akatakaanga puapinga to roto te ka tauturu i te mata iaia ka apai i te mataara o te terenianga i vao mai i te Kuki Airani.

8.17 RAKEI NO TE AU AKAKOROANGA TUKEKE I ROTO I TE EKALLESIA

E mea puapinga kia aaoia te rakei tei tau no te au akakoroanga akamorianga e pera tetai atu au akakoroanga i roto i te Ekalesia. Na te rakei oki e akakite mai e, eaa te akakoroanga i te reira atianga, e pera toou turanga i roto i te Ekalesia. Teia ireira i raro nei te au rakei te ka aaoia i te au tuatau kia tau ki te akakoroanga:

Pure Oroa

- Elders – pereue (suit) teatea me kore tetai uatu kara
- Diakono e te Tauturu Diakono – pereue teatea, neck-tie te ka tau no te suit teatea, tamaka teatea me kore kerekere, kiri piripou teatea me kore kerekere, pona rima roa teatea, singlet teatea na roto ake me kua anoanoia i te tuatau reva anuanu
- Vainetini, mapu tamaine kua Ekalesia – pona teatea, pare rito me kore teatea, tamaka teatea me kore kerekere; kare te piripou vaine roaroa
- Katoatoa – kakau teatea me kore kakau manea tau no te akamorianga

Pure i te au Sabati kare i te Oroa

- Elders – tetai uatu kara pereue
- Diakono e te Tauturu Diakono – tetai uatu kara pereue e te neck-tie
- Vainetini, mapu tamaine kua Ekalesia – pona manea e te pare; kare te piripou vaine roaroa
- Katoatoa – kakau manea tau no te akamorianga

Pure mateanga

- Kakau kerekere

Pure tuakaouanga

- Kakau teatea me kore tetai uatu kakau manea

Pure Ekalesia

- Diakono e te Tauturu Diakono – pereue tetai uatu kara, neck-tie, tamaka
- Vaine – pona teatea e te pare; kare te piripou vaine roaroa

Pure akapumaana (family service)

- Tane – tetai uatu kara pereue, neck-tie, me kore kakau manea
- Vaine – kakau manea, pare; kare e piripou vaine roaroa

Akateateamamaoanga i te au mea tei anoanoia no te kaingakai Oroa

Na te au Diakono Vaine e te au Vaine Diakono teia tuanga e rave. Ko te vaine a te au Tauturu Diakono e te au mama mema Ekalesia, ka piri ratou i te tauturuanga i te au raveraveanga i raro ake i te akateretereanga a te au Vaine Diakono e te au Diakono Vaine. E kakau manea te ka anoanoia me akateateamamao te au mama i te kaingakai Oroa, kare te piripou vaine roaroa.

Akanooanga i te kaingakai Oroa

Na te au Diakono teia tuanga e rave. Ka piri katoa atu te au Tauturu Diakono i te tauturuanga i te au raveraveanga i raro ake i te akateretereanga a te au Diakono. Ka pereue te au papa me akanoo i te kaingakai Oroa. Me oti i te akanoo, na te Orometua e akatapu i mua ake i te pure akamorianga.

Tuatua no te kakau kerekere tapoki atarau i te tuatau pure mateanga

E peu teia e rave ana tetai au Ekalesia, kare te katoatoa. Teia te akateretereanga, kotou e rave ra, e kakau kerekere te ka taangaangaia, auraka tetai uatu kara. Kotou kare i anoano i te rave, ka akanooa ki ta kotou i matau. Patianga ki te au tavini o te Atua, auraka kia akatuke i te akanooanga a te Ekalesia ia kotou ka tomo atu ki roto.

Tuatua no te kakau akamana are pure e te au ngai akamorianga

Na te vainetini o te Ekalesia teia e akanoo. Me e ekokoanga tetai, ui mai ki te Mama Peretiteni me kore Tekeretere o te CICC Vainetini i Rarotonga nei.

Tuatua no tetai atu au rakei i roto i te Ekalesia

Me kare e akanoonooanga e vai ra, ui mai ki Takamoa nei.

8.18 AKATEREANGA UIPAANGA

Au tu akateretereanga

E 4 au tu akateretereanga i roto i tetai uatu taokotaianga takapini teianei ao e, e au atianga tetai ka tau ratou katoatoa kia taangaangaia. Teia i raro nei te au tu akateretereanga:

1. THEOCRACY – te ture a te Atu tei akatakaia ki roto i te Bibilia, mei te ture ngauru. Tei roto tatou i te oraanga o te Evangelia e ka aru – me kore ka timata i te aru – tatou i tei oti i te tataia.
2. DEMOCRACY – aruanga i te tika a te katoatoa me kore ta te maataanga. Ko teia te taangaangaia ana i roto i te au atianga uipaanga a te Ekalesia e pera i roto i te au mangamanga o te Ekalesia i te maataanga o te taime, no reira ka anoanoia te katoatoa kia taangaanga i teia tu akateretereanga i te au atianga ravarai.
3. AUTOCRACY – te tika a tetai tangata me kore tetai nga tangata, koia oki kare ko te inangaro o te maataanga. Te vai ra te au atianga ka anoanoia teia tu akateretereanga kia taangaangaia no te meitaki o te katoatoa e no te tupuanga matutu o te Ekalesia. E au atianga tetai ka tupu mai e ka anoanoia te Orometua me kore tetai tangata e mana maata tona i roto i te Ekalesia, kia maro me kore uuti i te Ekalesia kia aru i tetai mataara e te tukuanga tika kare i arikiia e te maataanga, inara ka riro mai ei meitaki me aruia. Me e ekokoanga tetai no te atianga tau kia taangaangaia teia tutu akateretereanga, ui mai ki te Orometua Ngateitei i Takamoa nei.
4. LAISSER-FAIRE – ko tetai akamaramaanga ngoie ua no teia tutu akateretereanga koia oki mei tetai pu paruparu tana akateretereanga (weak leader), kare e rauka iaia i te akatere i tetai putuputuanga, na te reira putuputuanga ra e akatere ana i te pu. I roto ireira i teia tutu akateretereanga, ka aru ua te pu i te manako o te au mema, ka putuputu te au tauiaanga i te au akanoonooanga, e kare e kaveinga tinamou no te katoatoa kia aru. Takitai uake taime e taangaangaia ana teia tutu akateretereanga ki roto i te Ekalesia, e kare rai aia e anoanoia kia taangaanga putuputuia.

Akateretereanga uipaanga

I roto i te au uipaanga Ekalesia katoatoa, na te Orometua e akatere (chair) i te uipaanga. Me kare aia i roto i te Ekalesia e kua anoanoia rai te uipaanga kia raveia, na te Tauturu Orometua e chair. Me kare e Tauturu Orometua, na te Tekeretere e chair. Mei teia rai te akateretereanga uipaanga i roto i te au mangamanga o te Ekalesia; me kare te arataki i roto i te uipaanga, na tetai o tona au kumiti e akatere me kua anoanoia rai te reira uipaanga kia raveia.

No runga i te tukuanga tika i roto i te au uipaanga Ekalesia e ta te au mangamanga, tena te au akatakaanga i runga nei. I te maataanga o te taime, ko te akateretereanga o te Democracy ta te Ekalesia ka aru. Ka anoanoia te meneti o te au uipaanga Ekalesia katoatoa kia tataia e te Tekeretere o te Ekalesia, me kore tetai uatu tei arikiia e te Ekalesia kia tata. Mei tei reira rai te akateretereanga i roto i te au mangamanga. Ka rekoti te meneti o te uipaanga i teia au mea i raro nei:

- Upoko tuatua (heading) ko te ka akataka mai i te akakoroanga o te uipaanga, te ora, ra, marama, mataiti, e pera te ngai i raveia'i.
- Tei tae mai ki te uipaanga e pera tetai au tataraanga mei a ratou kare i tae mai.
- Manako mei roto mai te meneti o te uipaanga i mua atu, e pera tetai au manako mei roto mai i te reira meneti.

- Te au tumu manako tei uriurii e to ratou akaotiaanga.
- Te au tukuanga tika.
- Akaotianga uipaanga; ora i akaoti ei, e te ingoa o nga taeake tei akatere i te uipaanga (tiemani e te tekeretere).

Ka tuku te tata meneti i tetai kapi o te meneti uipaanga ki te vairanga no te au uipaanga ki mua. Me arikiia te meneti o te uipaanga, ka taina nga tangata akatere uipaanga, koia te tiemani e te tekeretere.

8.19 TUATUA NO TE AKARERE (Gambling)

Ko te tuatua no runga i te akarere (gambling), kare tatou te CICC e aru i teia mataara. Ko tetai vaerua oki i roto i teia angaanga, ko te manuia te ka rauka mai me manuia taau tukuanga. Ka ngoie ua te manako i te peke i te irinakianga e, ka rauka mai taau na roto i te manuia (win or achieve something by chance). Kare oki teia i te apiianga na to tatou Atu. Ko tana i apii mai, ka angaanga tatou e ka pati i te tauturu e te aratakianga nana, e rauka mai ei ta tatou e kimi ei puapinga no to tatou nei oraanga kopapa.

Te vai katoa ra tetai au mataara e ngoie ua ana te moni i te rauka mai ma te kore a tatou angaanga e rave, koia oki e moni tei na roto mai i te au mataara taukore e ko te ka apa i raro ake i te ture o te basileia. E tuatuaia ana oki teia e, *dirty money, money laundering, drugs money*, e te vai atura. E mea meitaki e te puapinga kia matakite tatou ia ratou ka aere mai ma te rima oronga mei roto mai i teia au mataara, kia kimikimi ma te uiui atu tatou ki roto i te reira au turanga. Me kua papu e no roto mai i teia au mataara, auraka tatou kia rave ua mai i te reira, ko te taii aea tatou ki te ture.

E au ravenga keke atu rai ta tatou i matau i te rave penei kare e tano meitaki kia tuatuaia e, akarere/gambling. Tetai au akaraanga; akarere i roto i te vaerua o te tamataora no te akakoroanga kimi moni no tetai angaanga i roto i te Ekalesia. Ka akapeea tatou i te reira au ravenga? Teia te ravenga, kia riro te Orometua e pera te au akaaere i roto i te Ekalesia i te akara matariki marie i te au mea katoa ra, e te meitaki ra e tapu marie, ma te kopae ke atu i te au mea tu kino.

8.20 ORONGAANGA ANGAANGA KIA RATOU MEI VAO MAI I TE CICC

Kare tetai uatu i vao ake i te CICC e akatikaia kia rave angaanga ki roto i te Ekalesia me kare teia au turanga i raro nei e aruia:

- (a) Au taeake mei nga taokotaianga e 7 i raro nei e pirianga (partnership) to ratou ki te CICC, e mea manea kia orongaia tetai tikaanga kia ratou kia rave angaanga:
 - i. Maohi Protestant Church of French Polynesia
 - ii. Uniting Church of Australia
 - iii. Pacific Conference of Churches
 - iv. Congregational Union of New Zealand
 - v. Presbyterian Church of Aotearoa New Zealand
 - vi. Pacific Theological College
 - vii. Cook Islands Christian Fellowship of Melbourne
- (b) Te au puupii mei vao mai i te Kuki Airani e tauturu nei i te apii i Takamoa (visiting lecturers). Kua oti ratou i te akarakara meitakiia i mua ake ka apii ei ratou, no reira e mea manea kia oronga katoaia tetai tuanga angaanga na ratou i roto i te au Ekalesia me kua anoano ratou.

Ko tetai uatu tei anoano i te rave angaanga, e mea puapinga rava kia akara meitaki te Orometua auraka kia oronga ua i te angaanga no te mea e taeake nona. Kua tupu maina oki te manamanata i te au tuatau i topa no te au taeake mei vao mai i te CICC tei orongaia tetai au tuanga angaanga na ratou. Ko te tumuanga o te manamanata koia oki no te tuke i te irinakianga e te au akonoanga. No

reira oki i anoanoia'i e ko ratou i vao ake i te CICC ka rave angaanga ki roto i tetai Ekalesia CICC, ei aronga kare e akatupu i te tauetonoanga a muri ake no te aiteite-kore o ta ratou au akanoonooanga ki ta tatou CICC.

Ko te au angaanga i taikua i runga nei te ka orongaia/kare e orongaia kia ratou mei vao mai i te CICC, ko teia ia i raro nei:

- Pureanga me kore akoanga i te au tuatau akamorianga
- Pureanga me kore akoanga i te au tuatau taokotaianga kopu tangata, mei te mate
- Pureanga me kore akoanga i te au tuatau iriiri kapua

8.21 TURANGA RAVE ANGAANGA O TE VAINE I ROTO I TE EKALEZIA

Teia i raro nei te au takainga no te vaine i te rave angaanga i roto i te Ekalesia:

- Pure Ekalesia – kua rave tetai au Ekalesia i teia tuanga no te rava-kore o te au tane rave pure. Kare e akakotingaanga no teia akanoonooanga. Te au Ekalesia kare i rave ake, na kotou te ikianga e me ka noo ua ki ta kotou i matau, me ka tau. Ka anoanoia te tika Ekalesia e rauka'i te tauia.
- Akaariari manako i te au tuatau uapou – kare e akakotingaanga, ka tuatua te au mama tei anoano i te akaari manako.
- Akaariari manako i te au tuatau uipaanga Ekalesia – kare e akakotingaanga, ka tuatua te au mama tei anoano i te akaari manako.
- Akaariari manako ki roto i tetai uatu au akakoroanga Evangelia, mei te pure akapumaana no te tumatetenga – kare e akakotingaanga, ka tuatua te au mama tei anoano i te akaari manako.
- Apiianga ki Takamoa – kare te vaine i arikiia ake e te Uipaanga Maata kia riro mai ei apianga Orometua ki Takamoa, no reira ka akanoo ua teia tuanga ki runga i te au tane.

E mea manea e te puapinga kia taokotai te manako o te vaine e tana tane me anoano raua roa'i kia akaari manako ki roto i te putuputuanga Evangelia, mei te au atianganga uapou. Kare oki i te akaraanga manea kia tauetono me kore kaitamaki to raua manako me akaari ki mua i te mata tangata no te mea ko raua uaorai ta raua ka taakama, no reira ka vaoo atu i te reira peu ki te ngutuare.

8.22 TURANGA TANE/VAINE KARE I AKAIPOIPO I ROTO I TE EKALEZIA

E maata to tatou to te CICC au mema e noo kapiti ua nei i roto i te au ngutuare kare i akaipoipo, e ko te maataanga ia ratou e au mema maroiroi i te apaianga i te au apainga i roto i te Ekalesia e pera to te oire. Ko tetai pae kua Ekalesia takere e kua rave pure/akoanga ana i roto i te Ekalesia ia ratou e noo ra ko ratou ua. I teia atianganga ra e tokorua to ratou e te noo kapiti ra, penei te tapapa ra i te tuatau no te akaipoipo kia riro mai ei kopapa okotai. Me ui ireira te uianga e, eaa to ratou turanga i roto i te Ekalesia, teia ia i raro nei:

- E mea tau kia rapurapu raua i te akaipoipoia me i roto i ta raua akaraanga e kua tau ma te inangaro raua kia apai i te reira takainga.
- Kia ariki raua i te au manako tauturu ta te au metua i roto i te Ekalesia – Orometua, Elder, Diakono, e te vai atura – i manako no te oronga atu kia raua.
- I te tuatau kare raua i akaipoipo ake, e mea manea kia akangaroi mai raua mei teia au tuanga angaanga i roto i te Ekalesia: rave pure/akoanga, akatere i te au putuputuanga i roto i te Ekalesia, mou i te au taoanga o te Ekalesia, mata i te Ekalesia me kore putuputuanga ki roto i te au uipaanga/taokotaianga i vao ake i te Ekalesia.
- Noatu to raua akangaroianga mai mei te au tuanga angaanga tei akatatakaia i runga nei, e mea meitaki e te manea kia aere uatu rai ta raua turu i tetai atu au angaanga e te akoroanga i roto i te Ekalesia, mei te apaianga atinga, kai pupu ki te kainga Orometua, tuanga ngauru, te

au angaanga a te tapere no te teretere mapu e te Apii Sabati, e te vai atura te au ngai ka rauka rai ia raua i te turu.

I roto i tetai au Ekalesia rikiriki, e ngata paa i te aru i teia mataara i runga nei no te rava-kore o te au mema. Penei me aruia te au takainga i runga nei, ngata me kore kare e rauka te au apainga kia raveia. I roto i te reira au turanga, kia riro te au akaaere i roto i te reira au Ekalesia i te paunu marie i tei tau kia raveia.

8.23 AKANGATEITEIANGA I TE ARONGA MOU TAOANGA

E mea manea e te meitaki kia orongaia te akangateiteianga tei tau ki te au taeake ma te au tuaine mou taoanga i roto i ta tatou nei akonoanga CICC, ratou tei akarangatiraia e te Uipaanga Maata mei te au mata i runga i te Kumiti Akaaere, e pera ratou tei ikiia e te Ekalesia ki runga i te au taoanga mei te Tekeretere, Mou Moni e te vai atura. E akaueanga katoa oki teia tei taikuia ki roto i te Bibilia. Me ariki tatou i ta te Bibilia akakiteanga mai e ko te aronga mou taoanga na te Atua anake ratou i iki, e tuanga ireira ta tatou te au mema kia akangateiteiia ratou tei mou i te au taoanga.

Ko te tu o te akangateiteianga tei tau, e ikianga ia na te Ekalesia. No te tukeke o te au peu akangateiteianga e raveia ana, kare ireira e rauka kia akanoo i tetai kaveinga tinamou no teia tuanga. Tena katoa te au tu akangateiteianga i te aronga mou taoanga o te ture e te enua, te vai ra ta ratou au akanoonooanga me tae ki to ratou au ra me kore akakoroanga mamaata e inangaroia'i te au peu akangateiteianga kia orongaia kia ratou.

8.24 AKAATEAANGA I TE AU MEA TEI AKATAPUIA

1. Au tataanga i roto i te Ekalesia e to vao

E maata te au tataanga tei akatapuia i roto i te au ngutuare, are pure, are apii Sabati, opati, are uipaanga, e te vai atura, kare e meitaki akaou kia taangaangaia no te mea kua ngaangaae tetai o te au kapi, kua pururu, kua putaputa tetai au kapi i te manumanu, kare e rauka kia akaouia kia aite ki to ratou tu mua. Ko teia au tataanga e tuatuaia nei koia oki; Buka Tapu reo Maori e te reo Papaa, Buka Imene, Buka Pure, e tetai atu au buka tei tataia no te akakoroanga o te Evangelia i roto i nga reo e rua, mei te au buka akamaramaanga (Bible Commentaries), tataanga o te taeanga Evangelia, e au buka apii no te akakoroanga o te Apii Sabati e tetai atu au putuputuanga i roto i te Ekalesia, e te vai atura.

I mua ake ka taangaanga iai teia au tataanga, kare ekoko e kua raveia ana tetai pure akatapuanga ia ratou no te mea e au tataanga tapu teia tei tau kia pupuia ki mua i te aroaro o te Atua, e peu matauia oki te reira mei mua mai. Tera ireira te aiteanga, te vai ra rai te tu tapu o te reira au tataanga, inara kare e meitaki kia taangaanga ua iatu rai no te au tumuanga tei akamarama iatu i runga nei. Penei katoa e kua okoia mai te au mea ou, vai uai ireira teia au mea takere ma te kore e papuanga i te au mema e ka akapeea ratou kia akaatea iatu. Kua irinaki oki tetai pae e no te tu tapu o te reira au tataanga, papukore atura ireira e, eaa te ravenga meitaki no te akaatea atu anga ia ratou.

No reira me e au tataanga tetai e vai aere uara tei anoanoia kia akaatea iatu no te mea kua tae me kore kua pou to ratou tuatau taangaanga e kua monoia ki te mea ou, teia i raro nei te au ravenga no te akaatea atu anga i te au mea takere:

- i. Akaputupu tu mai ia ratou ki te ngai okotai.
- ii. Rave i tetai akonoanga pure no te kiritianga i te tapu i runga ia ratou. Ka rauka teia i te raveia e te Orometua, Tauturu Orometua, Elder, Diakono.
- iii. Me oti te pureanga kiritianga i te tapu, kua papa ireira no te akaatea atu.

- iv. Akaatea na roto i te tanuanga ki raro i te kopapa o te enua. Kotou i Nutireni e Autireria, ka akara kotou i te au ravenga tei tau e ko te ka kore e kaitamaki atu ki te ture basileia o tena tua.

Me aruia te au takainga i runga nei, ka irinaki tatou e kua akangaroi tatou i te reira au tataanga na roto i te mataara tei tau kia raveia. Kua pupuia ratou ki mua i te Atua i mua ake i to ratou taangaanga anga, e i teiane kua tae to ratou turanga taangaanga anga ki te openga, no reira e mea tau rai kia kiritiia te tu tapu i runga ia ratou i mua ake ka tuku atu ei ki to ratou au ngai akangaroianga openga. Kua aiteite teia ki ta tatou e rave ana no te akanoonooanga o te Oroa.

Ko te taii me vaoo ua ki te kainga e te au ngai tei reira teia au tataanga, koia oki te vai ra te tuatau ka akaatea ia rai ratou e ta tatou uanga me kore uki o apopo penei kare e akonoanga tau e raveia na mua. No reira i manako ia'i e, e mea meitaki kia raveia e tatou e noo nei i teia tuatau. Kua rave takereia ana teia tu akaateaanga apinga akatapuia i roto i tetai au Ekalesia e te au ngutuare, no reira kare teia tu akaateaanga i te mea ou.

2. Tetai atu au apinga tei akatapuia i roto i te Ekalesia

Tuketuke te au apinga tei akatapu katoaia no te akakoroanga o te Evangelia e vai ra i roto i te au ngutuare o te Ekalesia, teia tetai au akaraanga i raro nei:

- i. To roto i te are – kaingakai, nooanga, kaparata, roi, au pia vairanga buka, au apinga tunu kai (varaipani, pani), umu gas me kore power, moina gas, matini pua kakau, e te vai atura.
- ii. To vao i te are – matini pakoti tita, apinga akaoro, au apinga angaanga, e te vai atura.

Ko teia au mea i runga nei, e tuatau to ratou kua pou kare e rauka me kore meitaki kia taangaanga ua iatu rai. No reira kua oko mai te Ekalesia i tetai au mea ou ei mono atu i te reira au mea takere. Ka akapeea ireira tatou i te au mea takere, i na kua akatapuia ratou i mua ake ka taangaanga iai mei to te au tataanga i runga nei? Teia i raro nei te au ravenga no te akaatea atu anga ia ratou:

- a) Akaputupu mai ia ratou ki te ngai okotai.
- b) Rave i tetai akonoanga pure no te kiritianga i te tapu i runga ia ratou. Ka rauka teia i te raveia e te Orometua, Tauturu Orometua, Elder, Diakono.
- c) Me oti te pureanga kiritianga i te tapu, kua papa ireira no te akaatea atu.
- d) E 3 ravenga no te akaateaanga: (1) oko mama me kore oake na te au mema o te Ekalesia tei manako e ka rauka ia ratou i te kimi ravenga no te taangaanga uatu rai ia ratou, (2) tanu ki raro i te kopapa o te enua, (3) tau ki te ai, (4) apai ki te ngai titirianga tita.

3. Au ngutire o te Ekalesia

Kare e akamaramaanga ke atu no teia no te mea te raveia nei tei matauia kare e tauia e anoanoia. Koia oki me e ngutuare ka akaou, ka rave tetai akonoanga pure no te kiritianga i te tapu e te patiangi i ta te Atua tauturu no te angaanga o te akaouanga ka raveia. Kua raveia ana oki tetai pureanga akatapu iaia i mua na, no reira e mea tau rai kia raveia tetai pureanga kiritianga tapu.

Me oti te pureanga, na te Ekalesia e akara ka akapeea aia i te au apinga takere no runga i te ngutuare (punu, rakau, e te vai atura), me ka tua ki te au mema, me ka oko mama kia rauka mai tetai nga tara na te Ekalesia, me ka tau ki te ai te au mea kua pe kare o ratou puapinga akaou.

8.25 AKATAPUANGA I TE ARONGA MOU TAOANGA ENUA

Akatomoanga

E mea matau na te kopu tangata i te pati ki tetai Orometua CICC kia rave i te pureanga i te tuatau o te akamarokura'anga taoanga aronga mana. E tuanga rave putuputu katoaia teia e te au Orometua i roto i ta ratou au Ekalesia tatakita. No reira kua irinaki te kopu tangata e ka ariki te Orometua i te rave i te pureanga me patiiia aia, e i te au Orometua e rave ra i te reira, i tetai taime e tupu mai ana tetai au manamanata kare e riro ei maruanga ki te ngakau. Ko te akakoroanga ireira o teia ture akateretere, marira ko te timataanga i te takore me kore akaiti mai i te reira au tu taii e kia rave te Orometua i tana angaanga ma te meitaki, tapu e te tika kia tau ki tei anoanoia.

Au manamanata

- (a) Ko te au taoanga o te aronga mana – mei te Ariki, Mataiapo, Rangatira – e tukuia ana ki runga ia ratou te ka ikiia mai e te kopu tangata i raro ake i te akonoanga Maori. I roto i te maataanga o teia au ikianga, kare e manamanata e tupu ana no te mea kua arikiia ratou tei tamanakoia e te maataanga ma te kore e patoianga. Me e au patoianga tetai te ka kore uatu kare e tupu ki te maata, kua raveia rai te akamarokura'anga ma te kore e anoanoia kia riro na te Akavaanga e akatinamou ia ratou tei akairiia ki runga i te taoanga.
- (b) I tetai au atianga, e tupu ana te patoianga a tetai au mema i roto i te kopu tangata no tetai au tumuanga, kare ratou e ariki i te aronga tei tamanakoia ki runga i te au taoanga. I te tuatau ireira o te akamarokura'anga, ka akaari pu ua ratou i ta ratou patoianga, e ka apai katoa ki te Akavaanga kia riro e na te ture e tuku mai i te tika openga.
- (c) Me kare te patoianga no ratou tei tamanakoia ki runga i te au taoanga aronga mana e akatikatikaia, ka akatupu akaouia tetai akamarokura'anga no taua taoanga rai ki runga i tetai au tangata ke. E i roto i teia au atianga nei, ka o te Orometua ki roto i te au taii no teia au tumuanga i raro nei:
 - i. Ka patiiia aia kia tae ki tetai akamarokura'anga e te vai ra tetai atu tangata ka patoi i te akakoroanga.
 - ii. Penei ka pati katoaia aia kia tae ki te akamarokura'anga i te rua, penei e te toru katoa ka ikiia e ratou tei patoi i te tangata mua tei ikiia.

I roto i teia au turanga, tei roto te Orometua i tetai turanga ngata e te papu-kore, kare oki e ekoko-anga ko te au tangata no ratou te akakoroanga o te akamarokura'anga, e au mema i roto i ta te Orometua Ekalesia.

- (a) E mea matauia te patoianga kia tukuia ki te Akavaanga nana te tika openga, e ko tana ka tuku mai, ko te akaotianga rai ia o te manamanata, koia oki ka aru te kopu tangata i te tika a te Akava. I tetai au atianga, ka umuumu uatu rai tetai pae kia raveia ta ratou akamarokura'anga i mua ake ka aere ei ki te Akavaanga.
- (b) Ko te manamanata no te Orometua koia oki me ariki aia i te patianganga a ratou tei patoi i te akamarokura'anga mua kia tae mai ki ta ratou uarai akamarokura'anga, ka riro te reira ei mareka-kore kia ratou e penei ka manako no te akaruke i te Ekalesia. Me ka ariki oki aia i te patianganga, ka riro katoa ei mareka-kore anga ki te pupu mua, e penei ka akaruke katoa i te Ekalesia. E no reira kare rava e ravenga e autu ei te Orometua i roto i teia au turanga.
- (c) I te tuatau i ariki ei to tatou ui tupuna i te Evangelia, kua iki ratou i te takore atu i to ratou au atua idolo, takore i to ratou au marae, ma te akatu i to ratou au marae ou, koia oki te au ngutuare akamorianga Atua ta tatou i matau i teia tuatau ko te au Are Pure. No te aa, ka ariki tatou e ko te au marae, e tuanga ia no ta tatou au peu tupuna, auraka ra tatou kia akangaropoina i ta to tatou ui tupuna i akatinamou – koia oki ko te marae i teia tuatau ko to tatou au Are Pure.

Ture akateretere

No te au taii e akataka iatu ra i runga nei, ka riro ireira teia au akanoonooanga i raro nei ei kaveinga no te au Orometua me anoanoia ake ratou kia tae ki te au akakoroanga akataoanga aronga mana:

- (a) Ka ariki te Orometua i te patiangā a tetai uatu kopu tangata kia rave pure ki roto i tetai akakoroanga akataoanga aronga mana i runga i te marae me kore i tetai ngai ke atu, inara ko tana tuanga ka akatinamou ua ki runga i te au tuanga tei akakoroia na te Orometua, koia oki:
- i. Pure akamata, topiri, e penei te pure kai. Noatu e, e manamanata tetai mei te patoianga, e mea meitaki kia tae aia ki te au patiangā me orongaia mai kiaia.
 - ii. **Kare aia e rave pure akatapu** i te tangata tei ikiia ki runga i te taoanga aronga mana **ki runga i te marae** me kore tetai ngai ke atu.
- (a) Me e patoianga tetai no runga i te taoanga, kare e manamanata/taii ki te Orometua no te mea kare aia e te rave ra i te pure akatapuanga i te tangata te ka mou i te taoanga.

Ko te pure akatapuanga a te Orometua no te aronga mana mou taoanga, ka raveia ki roto i te Are Pure. I mua ake ra ka rave ei aia i te reira pureanga, teia te au takainga i raro nei:

- i. Me e patoianga tetai no runga i te taoanga, kare e pure akatapuanga e raveia, kia oti roa te manamanata i te akatanoia e te Akavaanga me kore kopu tangata.
- ii. Ka komakoma te Orometua ki te au uanga o te kopu tangata e na ratou te patoianga, i mua ake ka akatinamou ei te Orometua i te pure akatapuanga.
- iii. Ka raveia te pure akatapuanga ki roto i te Are Pure i tetai uatu ra mari ua te Sabati.
- iv. Ko te au tangata katoatoa (ratou ka akatapuia, kopu tangata, au turuturu, e te vai atura) ka tae ki te pure akatapuanga i roto i te Are Pure, ka aao ratou i te kakau tei tau no te aere pure. Me e au akanoonooanga ta te Ekalesia no runga i te neneianga tutu me kore taviri teata i roto i te are pure, e mea tau kia akakiteia te reira au akanoonooanga ki te katoatoa i mua ake i te pureanga.
- v. Ko tetai atu au taoanga te ka patii ki te Orometua kia akatapu katoaia i roto i te reira pureanga, mei te au Rangatira i raro ake i te Mataiapo, ka aru katoa ratou i te rakei tei taikua i roto i te tuanga (iv) i runga nei.
- vi. Ko te porokaramu o te pure akatapuanga, tena ia tei arikiia e te Kumiti Orometua i runga i te kapi 5 o teia pepa.
- vii. I roto i te au tuanga i runga nei, e mea tau, puapinga e te meitaki kia tiki te Orometua i te manako e te tauturu mei ko mai i tona Tauturu Orometua, au Diakono e pera te au metua pakari i roto i tana Ekalesia; ka anoanoia ra ratou kia aru katoa i te au irava tuatua i roto i teia tataanga.

Porokaramu pure no te akatapuanga aronga mana mou taoanga i roto i te are pure

1. Imene Uipaanga
2. Tuatua Tatau:
 - *Tei iaku nei te tuatua, e te pakari tikai; tei iaku te kite, tei iaku te ririnui, noku i ariki ei te au ariki, e i akatupu ei te ui ariki ra i te tuatua tika. Noku i tutara'i te ui ariki ra, e te aronga mana, e te au akava katoa o te enua nei (Maseli 8:14-16)*
 - *E tenana, e tamou tikai kotou i te rangatira ta te Mesia i akarangatira mai ia tatou nei, e auraka e i'i akaou i te zugo tuikaa ra (Galatia 5:1)*
 - *Na te Tamaiti kotou e akarangatira ra, kua rangatira tika ia kotou (Ioane 8:36)*
3. Pure akamata
4. Imene Uipaanga
5. Akoanga
6. Pure akatapuanga, akameitakianga e te akaotianga

(Arikiia e te Rarotonga Konitara Ekalesia, Peperuare 2019)

8.26 TANU MATE KI TE MOANA

I teia ra te raveia nei teia peu i te Kuki Airani nei – i Rarotonga nei tika'i – no te mea kare e akatakaanga tinamou a te ture e kia pera me kore auraka kia pera. Teia ta te tuanga 31 o te Births & Deaths Registration Act 1973 i akakite mai e, me e tanuanga kopapa tetai ki te moana, ka anoanoia te tika mei ko mai i te tangata akarakara no te au kopapa mate, koia te Coroner. Tera te aiteanga, kare e akapapuanga a teia ture e ka oronga te Coroner i te tika.

Ko ratou e rave nei i teia peu koia oki e Papaa kare a ratou akonoanga akamorianga Atua. Kua matau tatou te iti tangata Kuki Airani i te tuku i to tatou kopu tangata tei takake atu, ki te kopu o te enua. No reira ko te reira ta tatou ka aru i teia tuatau, kare tatou e apai i to tatou tei mate ki te moana akaruke atu ei.

8.27 TAREUANGA I TE KOPAPA MATE

Mei tei akamarama iatu i runga nei, ko te kopu o te enua ta tatou e taangaanga nei i teia tuatau no te vaoo atu anga i to tatou tei takake atu na te ara tiroa o te mate, kua tareuia tetai pae, kare te maataanga i tareuia. Te rave nei tatou i teia nga ravenga e rua i te Kuki Airani nei, Nutireni e Autireria.

E no teia peu tareuanga kua rave takereia e to tatou iti tangata – tetai pae te vaoo atura i te reu ki te au enua mamao, tetai pae te akaoki maira ki te Kuki Airani nei no to ratou ngai akangaroianga openga – kare ireira a tatou a te CICC akakotingaanga e ko tera me kore ko tera. Ko te ravenga meitaki e te maru ki te katoatoa, koia oki vaoo ki te kopu tangata na ratou te ikianga, noatu e kare teia i te peu matauia e tatou te CICC.

No te aa, ko te tareuanga kopapa mate kare i te peu matauia e tatou i te rave. Ko tetai au kopu tangata, ratou tika'i e te iti uatu ra te enua no te tanu mate, mei te mea atura i roto i ta ratou paunuanga e ko teia tetai ravenga meitaki kia raveia, ka vai rai ireira te enua ei taangaanga na ta ratou uanga o teia ra e to apopo. Ko te akapouanga katoa tetai ta te kopu tangata e akara ra, i te tua tika'i o te akaokianganga mai i te kopapa ki te Kuki Airani nei, i manako ei tetai pae no te apai i te mataara o te tareuanga. No reira mei tei taikuia i runga nei, ka vaoo te ikianga na te kopu tangata.

Ko te porokaramu pure no te tanu kopapa mate, tei roto ia i ta tatou Buka Pure; kare ra e porokaramu no te tanu i tei tareuia. Na te Orometua e akanoo i tetai porokaramu tau no te reira akakoroanga kia kite e kia turuia e te kopu tangata i mua ake rave ei te pureanga; na raua katoa e akatanotano me kua anoanoia.

8.28 KARERE TUKUIA MAI E TE TURE

Tei tau kia aruia

E au atianganga tetai te ka tuku mai te ture (Kavamani) i tetai au akamatakiteanga me kore akaueanga kia aru te katoatoa e noo ra ki roto i te reira basileia, koia oki Kuki Airani nei, Nutireni e Autireria. Tetai akaraanga meitaki koia oki te au akanoonooanga no te maki korona vaireti (coronavirus) tei akamata i te totoa ki teianei ao i te momua o te mataiti 2020. Kua tuku mai oki te Kavamani i runga i teia au basileia i te au mataara kia aru te katoatoa ei ravenga no te akaitianganga mai i te totoa o teia maki ki roto i te reira basileia.

I roto i te au atianganga tukuanga karere mai a te ture kia aru te katoatoa – tei roto tatou CICC i teia tareanga – e mea puapinga kia kauraro tatou i te reira au akaueanga ma te kore e kaitamaki atu kia ratou tei tuku mai. I roto i tetai au basileia takapini teianei ao, kua iki tetai au akonoanga akamorianga me kore tetai au Orometua Papaa kare ratou e aru i te reira au akamatakiteanga no te mea i roto i to ratou irinakianga kua paruruia ratou e te Atua, no reira kare ratou e taii me kore e o ki

roto i te reira au tumatetenga. Kua kite ra tatou e kua taii atu tetai pae i roto i te reira au irinakianga no ratou. No reira kare tatou CICC e anoano kia na runga i te reira mataara kaitamaki ki te ture, ka rave tatou i te au angaanga o te Evangelia kia tau ki tei akanooia mai e te ture. Teia ratou oki te mana akatere i to tatou oraanga kopapa nei, no reira kare atu a tatou ravenga marira ko te aru i te ka akanooia mai.

No te aa, e tuanga ta tatou me tae mai te reira au tuatua akamatakiteanga ko te ka riro i te tau i tei matauia e tatou i te rave i te au ra ravarai. Me akara tatou ki tetai au karere mei to te korona vaireti tei taiku iatu i runga nei, kua ariki e kua apai tatou i te reira taii ki mua i te aroaro o te Atua kia tauturu ma te paruru ia tatou e pera ratou tei akatakaia no te au raveraveanga (te au taote e te neti). Kua rave tatou i te au pureanga kapiti e pera i roto i to tatou uorai au ngutuare, e ko te reira rai ta tatou ka rave i te au ra ki mua me ka tuku akaou mai te ture i te reira au tu akamatakiteanga.

9 TUATUA NO TE KONITARA EKALEZIA

Akamaramaanga

E akatakaanga teia i te tuanga angaanga a te au konitara tukeke kia kore e taii te maramaanga i ta ratou au tuanga tatakita.

9.1 **KUMITI AKAAERE** (*Executive Council – e tuatua katoaia ana e; kumiti rotopu, kumiti tinamou, kumiti tutara, kumiti maata, konitara tutara*)

- (a) Akanoo ma te akatere i te Uipaanga Maata a te CICC i te au 2 mataiti katoatoa.
- (b) Akara i te au tukuanga tika a te Uipaanga Maata kia taangaangaia te reira, ta te Kumiti Akaaere ka rave, e pera ta te au Ekalesia tatakita i raro ake i te au konitara mei tei akatakaia.
- (c) Rave i te au angaanga katoatoa a te Uipaanga Maata i te au tuatau e kare te Uipaanga Maata e uipa ana.
- (d) Taangaanga i te akateretereanga (policy) no te tauiana Orometua tei arikiia i roto i te Uipaanga Maata 2007.
- (e) Akara matatio i te au tuanga angaanga tei orongaia ki te apii Takamoa, ta te au Directors, opati maata, au kumiti angaanga tei ikiia e te Kumiti Akaaere, e te vai atura.

9.2 **KONITARA ENUA** (*country/island-level council – mei a Aitutaki, Nutireni, Autireria*)

- (a) Akanoo ma te akatere i te uipaanga a te konitara.
- (b) Akatupu i te au tukuanga tika a te konitara no te puapinga o te au Ekalesia i raro ake i tana tamaruanga.
- (c) Anga i tetai au tamanakoanga (remits) no te tuku atu anga ki te Uipaanga Maata.
- (d) No kotou i Nutireni e Autireria, na te akateretere o te konitara e tata i te ripoti a te konitara enua no te tuku atu anga ki te Uipaanga Maata.
- (e) Akatikatikaanga manamanata – akara atu i te au manamanata te ka anau mai i roto i te au Ekalesia i raro ake i te tika a te Kumiti Akaaere; me kare e tika meitaki e rauka mai, ka akaoki i te reira ki te Kumiti Akaaere.
- (f) No kotou i Nutireni e Autireria, taangaanga i te akateretereanga (policy) tei arikiia e te Uipaanga Maata 2007 e tei akaouia (revised) i roto i te Uipaanga Maata 2009, no runga i te akatupu Ekalesia ou.
- (g) Akara matatio i te taangaangaia anga te au akateretereanga (policies) e te au tukuanga tika (resolutions) a te Uipaanga Maata te ka iri atu ki runga i te au Ekalesia i raro ake i te tamaruanga a te konitara enua.
- (h) Akanoo i te porokaramu angaanga a te konitara e kia uriuria te reira i mua ake ka taangaangaia'i.
- (i) Akanoo ma te akatotoa i te porokaramu no te au teretereanga.

9.3 KONITARA TUANGA ENUA *(regional-level council – mei a NSW, [Aust.], Southland [NZ])*

- (a) Akanoo ma te akatere i te uipaanga a te konitara.
- (b) Akatupu i te au tukuanga tika a te konitara no te puapinga o te au Ekalesia i raro ake i tana tamaruanga.
- (c) No kotou i Nutireni e Autireria, anga i tetai au tamanakoanga (remits) no te uriurianga atu ki roto i te konitara enua.
- (d) Akatikatikaanga manamanata – akara atu i te au manamanata te ka anau mai i roto i te au Ekalesia i raro ake i tana tamaruanga; me kare e tika meitaki e rauka mai, tuku atu i te reira ki te konitara enua na mua, me kore ki te Kumiti Akaaere me kua anoanoia.
- (e) No kotou i Nutireni e Autireria, ka anoanoia te konitara tuanga enua kia akakite ki te konitara enua i te au ngai ka tano tetai Ekalesia ou kia akatupuia.
- (f) Akara matatio i te taangaangaia anga te au akateretereanga (policies) e te au tukuanga tika (resolutions) a te Uipaanga Maata te ka iri atu ki runga i te au Ekalesia i raro ake i te tamaruanga a te konitara tuanga enua.
- (g) Akanoo i te porokaramu angaanga a te konitara e kia uriuriia te reira i mua ake ka taangaanga ia'i.
- (h) Akanoo ma te akatotoa i te porokaramu no te au teretereanga.

9.4 KONITARA OIRE *(city/town-level council – mei a Wellington, Auckland, Sydney)*

- (a) Akanoo ma te akatere i te uipaanga a te konitara.
- (b) Akatupu i te au tukuanga tika a te konitara no te puapinga o te au Ekalesia i raro ake i tana tamaruanga.
- (c) Akatikatikaanga manamanata – akara atu i te au manamanata te ka anau mai i roto i te au Ekalesia i raro ake i tana tamaruanga; me kare e tika meitaki e rauka mai, tuku atu i te reira ki te konitara enua na mua, me kore ki te Kumiti Akaaere me kua anoanoia.
- (d) No kotou i Nutireni e Autireria, anga i tetai au tamanakoanga (remits) no te uriurianga atu ki roto i te konitara enua.
- (e) No kotou i Nutireni e Autireria, ka anoanoia te konitara oire kia akakite ki te konitara enua i te au ngai ka tano tetai Ekalesia ou kia akatupuia.
- (f) Akara matatio i te taangaangaia anga te au akateretereanga (policies) e te au tukuanga tika (resolutions) a te Uipaanga Maata te ka iri atu ki runga i te au Ekalesia i raro ake i te tamaruanga a te konitara oire.
- (g) Akanoo i te porokaramu angaanga a te konitara e kia uriuriia te reira i mua ake ka taangaanga ia'i.
- (h) Akanoo ma te akatotoa i te porokaramu no te au teretereanga.

9.5 TE AU NGAI KARE E KONITARA *(no Council required)*

I te au ngai e, okotai rai Ekalesia i runga i te enua me kore oire (mei a Atiu, Townsville, Rotorua), kare e konitara e anoanoia. Ka anoanoia ra tetai konitara i te au ngai e, maata atu i te okotai Ekalesia mei te au akaraanga i oronga iatu i runga nei.

Ka anoano katoaia tetai konitara me anau mai tetai Ekalesia ou i te ngai e okotai rai Ekalesia i mua ana. Mei teia te akaraanga; okotai rai Ekalesia i Hastings no reira kare aia e anoano konitara. Me ka anau akaou mai ra tetai Ekalesia i Hastings, ka anoanoia ireira tetai konitara kia akatupuia. Penei ka kapikiia tona ingoa e, Konitara Ekalesia Hastings, e ko nga Ekalesia CICC Hastings e te mea ou ka anau mai, ko raua te nga mema i roto i te reira konitara. Me ka tere atu te numero i te 2, ka vai rai teia konitara okotai no te oire Hastings.

(Kua uriuriia e kua arikiia e te Kumiti Akaaere teia ture akateretere i runga nei, i roto ia Tianuare 2009)

10 POPANI

Tei roto i teia buka te akapapaanga o te au ture e pera te au akanoonoanga te ka riro i te tauturu i te au mema o te CICC i te Kuki Airani nei, Nutireni e Autireria. E mea meitaki e te puapinga kia tatauia, maramaia ma te aruia te au akanoonoanga i roto i teia tataanga.

Te kitea mai nei oki e te maata nei te taii i roto i te au Ekalesia no te marama-kore, papu-kore e te ekoko i te au akanoonoanga a te CICC, te tuanga angaanga a te aronga mou taoanga, te porokaramu o te au tuanga tukeke, te tu o te rakei no te au akakoroanga tuketuke, e te vai atura. No reira ko tetai vaerua maata o teia buka, marira te akaitianga mai i teia au taii, e pera kia aiteite te au akanoonoanga i roto i te au Ekalesia CICC katoatoa.

Kia riro teia buka ei kaveinga meitaki no te kopu tangata o te Atua i raro ake i te tamaruanga a te CICC, e tae uatu ki te tuatau tei tau kia akaouia.

REFERENCES

1. [Terms of Reference of Church Posts](#), October 2006.
2. [Akatakaanga i te Angaanga a te au Taoanga i roto i te Ekalesia](#), October 2007.
3. [CICC Council Responsibilities](#), January 2009.
4. [Policy for Ministers and Church Workers when Charged by Police](#), November 2007.
5. [Policy for Loan Guarantee by the CICC](#), November 2007.
6. [Policy for Ministers Rotation](#), May 2006.
7. [Policy for Establishing New Church Brances](#), revised, April 2009.
8. [CICC Manual](#), 1st edition (2001), revised edition (2010).
9. [Te Buka Pure](#), revised, 2003, 2013.
10. [CICC Act 2003](#), revised 2015.
11. [Recommendations by the Finance, Planning & Evaluation Committee](#), papers included in the 1999 CICC General Assembly. Translated into Cook Islands Maori, June 2001.
12. [CICC Accounting Policies and Procedures](#), May 2020.
13. [Policy for the Anointing and Blessing of Traditional Title Holders on Rarotonga](#), February 2019.

Note: above references are all CICC documents.

CICC Executive Council 2020

- Front (L-R):** Tangi Tereapii (Treasurer), Makirere Poila (Representative for Northern Islands Ekalesias), Rev. Tuaine Ngametua (President), Nga Mataio (Secretary General), Junior Ngatokorua (Legal Adviser)
- Rear (L-R):** Rev. Tere Marsters (Takamoa Theological College Principal), Rev. Panu Rouru (Representative for Southern Islands Ekalesias), Rev. Oirua Rasmussen (Representative for New Zealand Ekalesias), Rev. Vaka Ngaro (Representative for Rarotonga CICC Council), Mona Ioane (Representative for Australian Ekalesias)
- Not present:** Rev. Tinirau Soatini (Representative for the Committee of Ministers)

Members of the Council at the time of completion of this revised Manual

Responsibilities for this Manual

Typing/layout/editing:	Nga Mataio, Secretary General
Comments/contributors:	Executive Council Members Individual members from a number of Ekalesias
Proof reading:	Marianna Mataio, member, Ekalesia Matavera; teacher, Takitumu Primary School
Photos:	Cover – N. Mataio P.4 – Mina’s flower arrangements, Samoa P.7 – From <i>Polynesian Missions in Melanesia</i> P.75 – Vaine Tutavake, CICC Admin, Takamoa
For printed copy, contact:	Director of Publication CICC, Takamoa Ph: 26546, Em: publication@icchg.com
For electronic copy, contact:	Secretary General CICC, Takamoa Ph: 26547, Em: gensec@icchg.com
	Or the Director of Publication

This document is restricted for use by members of the Cook Islands Christian Church only. It must not be used by non-CICC members without the approval of the CICC Executive Council through the Secretary General.